

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขต
กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
นิภาวรรณ หมีทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
พฤษภาคม 2551

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขต
กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
นิภาวรรณ หมีทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขต
กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
นิภาวรรณ หมีทอง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
พฤษภาคม 2551

นิภาวรรณ หมีทอง (2551). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษา
อาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร, อ.ทัศน ทอภักดี

ความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษา เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และปัจจัยเชิง
สาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร
ด้วยตัวแปรสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ รายได้ ผลการเรียน ตัวแปรการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่
การควบคุมของบิดามารดา การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน การเผชิญ
ความเครียด และตัวแปรด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตน
เจตคติต่อการสูบบุหรี่ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาหญิงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 400 คน
ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยอาศัยหลักการสุ่ม
ตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (probability sampling) และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่
แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ใช้สถิติพื้นฐาน และสถิติ
การวิเคราะห์จำแนกแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Stepwise Discriminant Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่สามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ได้อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .001 มีจำนวน 4 ตัวแปร ตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ เจตคติต่อการสูบบุหรี่ การ
เป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน รายได้ และการควบคุมของบิดามารดา ซึ่ง
สามารถจำแนกพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ได้ร้อยละ 88.7 โดยนักศึกษาหญิงที่มี
พฤติกรรมการสูบบุหรี่จะมีเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ และได้รับตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดา
มารดาและเพื่อนมากกว่าผู้ที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ แต่จะมาจากครอบครัวที่รายได้น้อยกว่าและ
มีการควบคุมของบิดามารดาน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่

Nipawan Meethong. (2008). *Causal Factors Related to Smoking Behavior Among Female Students of Vocational Education Colleges in Bangkok Metropolis*. Master thesis. M.S.(Applied Behavioral Science Research). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Laddawan Kaseamnet, Mrs. Tassana Thongpakdee.

This study aimed to investigate smoking behavior and causal factors related to smoking behavior among female students of vocational education colleges according to social environment factors including income, learning gain, and environment perception factors including parent control, smoking model of parent and peers, anxiety encounter, and personality factors including self-esteem, locus of control, and attitude toward smoking. The subjects comprised 400 female students of vocational education colleges through multi-stage sampling (probability sampling). The instruments for collecting data was questionnaire concerning smoking behavior. Then data were analyzed and presented by basic statistics and stepwise discriminate analysis.

The results revealed that there were four factors could significantly predicted the differences between group at .001 level with 88.7 percents of discrimination on smoking and non-smoking behaviors. They were attitude toward smoking, smoking model of parent and peers, income, and parent control, whereas female students with smoking behavior gained good attitude toward smoking and gained smoking model of parent and peers more than those of students with no smoking behavior with low income and less locus of control.

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้นผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงคือ รongศาสตรา ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และอาจารย์ทัศน ทอภักดี ที่คอยแนะนำ สนับสนุน ให้กำลังใจ ต่อผู้วิจัยให้ต่อสู้อุปสรรคต่างๆ ทั้งในเรื่องการเรียน และการทำงาน และขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.พรรณี บุญประกอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง อาจารย์ อูษา ศรีจินดารัตน์ อาจารย์ ดร.จรัส อุ่นจิตวิวัฒน์ อาจารย์ อัมพรพันธุ์ บัววิรัตน์ เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และผู้ที่คอยให้การสนับสนุน ช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์

งานวิจัยฉบับนี้จะเสร็จสิ้นมิได้เลย หากขาดข้อมูลการประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ทุกท่าน ครูอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิประสาทวิชาให้ เพื่อนนักศึกษาปริญญาโทภาคพิเศษรุ่นที่ 4 และเพื่อน ๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจ ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียนที่คอยให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล

หากงานวิจัยฉบับนี้ยังประโยชน์ให้ผู้อื่นได้ศึกษาต่อไปผู้วิจัยจึงขอมอบผลบุญนี้แด่คุณ พ่อมานพ หมีทอง และคุณแม่รัตนา หมีทอง ซึ่งเป็นบิดาและมารดาที่เข้าใจ และคอยเป็นกำลังใจเสมอมา ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงสำเร็จลงได้ด้วยดีผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุนในทุกด้านมา ณ ที่นี้

นิภาวรรณ หมีทอง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ..... ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาวิจัย..... จุดมุ่งหมายของการวิจัย..... ความสำคัญของการวิจัย..... ขอบเขตของการศึกษา.....	1 1 4 4 4
2	แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า..... ความหมายของบุหรี..... ประเภทของบุหรี..... ผลกระทบของคว้นบุหรีต่อผู้หญิง..... สถานการณ์การสูบบุหรีของผู้หญิง..... พฤติกรรมการสูบบุหรี..... การวัดพฤติกรรมการสูบบุหรี..... แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย..... ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา..... สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมการสูบบุหรี..... การรับรู้สิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมการสูบบุหรี..... บุคลิกภาพกับพฤติกรรมการสูบบุหรี..... กรอบแนวคิดในการวิจัย..... สมมุติฐานในการวิจัย.....	8 8 8 9 10 11 12 13 15 15 18 19 34 45 46
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า..... การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง..... เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... การเก็บรวบรวมข้อมูล..... การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล..... สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	47 47 48 56 57 57 58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	72
บรรณานุกรม.....	82
ภาคผนวก.....	93
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	94
ภาคผนวก ข รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	96
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเรื่อง “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร”.....	98
ภาคผนวก ง คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	109
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	112

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงคุณภาพของแบบสอบถาม.....	57
2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และ ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่.....	60
3 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของ กลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่.....	62
4 ผลวิเคราะห์สภาพของกลุ่มนักศึกษาหญิงที่สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่..	65
5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งแปด จำแนกตามกลุ่มนัก ศึกษาหญิงที่สูบบุหรี่ (เหนือเส้นทแยงมุม) และกลุ่มนักศึกษาหญิง ที่ไม่สูบบุหรี่ (ใต้เส้นทแยงมุม).....	66
6 ค่า Wilks' Lambda และค่าสถิติ (F) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม นักศึกษาหญิงที่สูบบุหรี่และนักศึกษาหญิงที่ไม่สูบบุหรี่.....	67
7 ตัวแปรจำแนกที่สำคัญ ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ โครงสร้าง จากการวิเคราะห์ Stepwise Discriminant ใช้ตัวแปรอิสระ ทั้งหมด 8 ตัว.....	69
8 ผลการคาดประมาณการจำแนกกลุ่มนักศึกษาหญิงที่สูบบุหรี่และ กลุ่มนักศึกษาหญิงที่ไม่สูบบุหรี่โดยสมการจำแนกประเภทที่ได้.....	70

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา.....	16
--	----

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาวิจัย

ในปัจจุบันพบว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ รวมถึงความมั่นคงของประเทศ บุหรืนั้นก็จัดว่าเป็นยาเสพติดประเภทหนึ่ง แต่เป็นสิ่งเสพติดที่สามารถซื้อขายกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีพิษทำลายสุขภาพทั้งผู้สูบเองและผู้ใกล้ชิดรอบข้าง (รุ่งรัตน์ พรชัยวัฒนากร; และวารภรณ์ ธาระวานิช. 2540: 72) บุหรืมีนิโคตินเป็นส่วนประกอบ นิโคตินเป็นตัวการที่ทำให้ผู้สูบบุหรืนั้นติดบุหรื แม้ว่าอยากจะเลิกสูบและพยายามที่จะเลิก นิโคตินทำให้สมองสั่งการให้เกิดอาการอยากสูบ อาการติดนิโคตินเกิดได้เร็วในหมู่ผู้เยาว์ซึ่งเพิ่งเริ่มสูบได้ไม่นาน จะพบสัดส่วนของนิโคตินที่เจือปนในน้ำลาย เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนถึงระดับที่เราพบในหมู่ผู้สูบบุหรืที่สูบบานานแล้วในเวลาไม่นาน (ประภาพรรณ เทวกุล ณ อยุธยา. 2543: 23) ซึ่งบุหรืยังเป็นยาเสพติดตัวแรกที่เยาวชนติด และเป็นสื่อนำไปสู่สิ่งเสพติดอื่นที่ร้ายแรงกว่า จากการวิจัยในหลายๆ ประเทศรวมทั้งประเทศไทยพบว่า ผู้ที่ติดสิ่งเสพติดอื่น เช่น เหล้า เฮโรอีน รวมทั้งฝิ่นหรือกัญชา และโคเคน ล้วนเริ่มจากการติดบุหรืก่อนทั้งสิ้น (เยาวชนไทยกับการสูบบุหรื ข้อเท็จจริง. 2548: ออนไลน์)

ในประเทศไทยได้มีการสำรวจการสูบบุหรืของคนไทยทั้งประเทศครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2519 พบว่ามีจำนวนผู้สูบบุหรืทั้งสิ้น 8.6 ล้านคนจากประชากร 28.5 ล้านคนเท่ากับร้อยละ 30.1 และจากการสำรวจล่าสุดในปี พ.ศ.2547 พบว่าประชาชนไทยที่สูบบุหรืเป็นประจำที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 11.3 ล้านคน โดยเพิ่มจาก 10.6 ล้านคนในปี พ.ศ. 2544 ในจำนวนนี้เป็นชายประมาณ 9.9 ล้านคน และหญิงประมาณ 6 แสนคน นอกจากนี้ยังพบว่า อัตราการสูบบุหรืในกลุ่มเยาวชนในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น โดยเยาวชนชายที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี เพิ่มจากเดิม ร้อยละ 24 และหญิงร้อยละ 0.3 ในปี พ.ศ. 2542 เป็นในเยาวชนชาย ร้อยละ 26 และในเยาวชนหญิง ร้อยละ 0.6 ในปี พ.ศ. 2544 ในอนาคตคาดว่าอัตราการสูบบุหรืจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มเยาวชนและสตรี (ประกิจ วาทีสาธกกิจ. 2547: ออนไลน์) อย่างไรก็ตามสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงคือ การสูบบุหรืของวัยรุ่นหญิง ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาจากประเภทของบุหรืที่สูบเป็นส่วนใหญ่ พบว่าบุหรืของวัยรุ่นหญิงมีการบริโภคเพิ่มขึ้นในเพศหญิง โดยในเพศหญิงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 27.53 ในปี พ.ศ.2534 เป็นร้อยละ 33.71 ในปีพ.ศ.2547 และที่น่าสังเกตคือ บุหรือื่นๆ ซึ่งประกอบด้วยซิการ์ ไปป์ ซีโย เป็นต้น พบว่ามีการบริโภคอย่างเห็นได้ชัดในปีพ.ศ.2547 ทั้งในเพศชายและในเพศหญิง โดยจากเพศหญิงในปีพ.ศ.2534 ร้อยละ 5.82 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ10.04 ในปีพ.ศ.2547 (ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบ. 2549: 9) และจากการวิจัยเรื่อง “แบบแผนพฤติกรรม การสูบบุหรืของวัยรุ่นไทย” (โกลด์เบอร์ค. 2542: ออนไลน์) โดยสุ่มตัวอย่างเด็กวัยรุ่นอายุ 14-17 ปีจากโรงเรียนทั่วกรุงเทพมหานคร จำนวนมากกว่า 1,300 คน พบว่ามีวัยรุ่นหญิงไทยร้อยละ 20 เคย

ทดลองสูบบุหรี่มาแล้วอย่างน้อยคนละ 1 ครั้ง และวัยรุ่นหญิงร้อยละ 14 เคยสูบบุหรี่มาแล้ว คนละอย่างน้อย 1 มวน และจากการสำรวจ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนกรุงเทพฯ (โพลล์ศูนย์วิจัยกสิกร. 2546: ไม่ปรากฏเลขหน้า) กลุ่มตัวอย่าง 1,271 คน ในระหว่างวันที่ 2-16 พฤษภาคม 2546 มีเพศหญิงสูบบุหรี่ ร้อยละ 38.7 โดยสูบบ้างครั้ง ร้อยละ 53.2 และมีค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนสำหรับบุหรี่ ร้อยละ 13.81 เมื่อเทียบกับรายได้ต่อเดือน งานวิจัยเรื่อง “ความรู้และทัศนคติต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่นหญิง” (บุษบา สงวนประสิทธิ์; ลักขณา เตมศิริกุลชัย; และอรนุช พาชื่น. 2548: 29) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหญิงชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 482 คน มี 95 คน (ร้อยละ 19.8) ที่เคยสูบบุหรี่ อายุที่เริ่มสูบบ้างตั้งแต่ 5 ปีถึง 24 ปี และอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบ้างคือ 15.9 ปี ในจำนวนนี้มี 15 คนที่ยังคงสูบบุหรี่ในปัจจุบัน โดยร้อยละ 40 สูบบ้างวัน และร้อยละ 40 สูบวันละ 4-10 มวน ขณะที่ร้อยละ 26.7 สูบน้อยกว่าสัปดาห์ละมวน

เหตุผลที่ทำให้ผู้หญิงสูบบุหรี่นั้นมีหลายประการคือ อิทธิพลของพ่อแม่ กลุ่มเพื่อนที่สูบบุหรี่ อยากเอาอย่างเพื่อน อยากเอาอย่างตัวแบบในสังคม และสภาพแวดล้อมที่มีการสูบบุหรี่ เช่น การไปเที่ยวระหว่างเพื่อนฝูงที่มีการดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ ร่วมกับการชักนำโดยตรง ชักชวนให้สูบบุหรี่จากเพื่อนฝูง หรือการชักชวนโดยอ้อมโดยการสูบบุหรี่ให้เห็น ความรู้สึกอยากทดลองอยากรู้ การมีผลการเรียนอ่อน การมีความเชื่อบางอย่างเกี่ยวกับผลของการสูบบุหรี่ (เยาวชนไทยกับการสูบบุหรี่ ข้อเท็จจริง. 2548: ออนไลน์) ส่วนสาเหตุที่รองลงมาแต่ก็มีส่วนสนับสนุนทำให้กลุ่มนักศึกษาสตรีและกลุ่มทำงานสตรี ตัดสินใจทดลองสูบบุหรี่ ได้แก่ ความเครียด เพื่อระบายความเครียด เพราะเวลาสูบแล้วจะทำให้ลืมปัญหาไปได้ชั่วขณะ (ผู้หญิง : เหยื่อรายต่อไปของบุหรี่. 2544: 47-48) จากงานวิจัยของภรณ์ วัฒนสมบูรณ์และคณะ (2542) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่สามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่มคือ นักเรียนหญิงที่มีอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนสูง เจตคติทางบวกต่อการสูบบุหรี่ ค่าใช้จ่ายที่ได้รับสูง ค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่สูง และเห็นผลิตภัณฑ์บุหรี่มีความน่าสนใจ เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มจะสูบบุหรี่ ส่วนนักเรียนหญิงที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่สูง และมีความเชื่ออำนาจภายนอกเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ เป็นกลุ่มแนวโน้มที่จะไม่สูบบุหรี่

ซึ่งจากการคาดการณ์ขององค์การอนามัยโลกพบว่า ในอีก 25 ปีข้างหน้า อัตราการสูบบุหรี่ของผู้หญิงไทยจะเพิ่มขึ้นจากปัจจุบันเป็นร้อยละ 15 ของประชากรหญิงที่อายุ 15 ปีขึ้นไป ในขณะที่อัตราการสูบบุหรี่ของชายไทยจะลดลงเหลือร้อยละ 25 โดยคำนวณจากประสบการณ์แนวโน้มอัตราการสูบบุหรี่ของทุกประเทศที่เปิดตลาดเสรี (ผู้หญิงรุ่นใหม่ไม่สูบบุหรี่. 2006: ออนไลน์) ผู้หญิงกลายเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของบริษัทบุหรี่ที่พยายามใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อขยายตลาดเจาะกลุ่มผู้หญิง โดยผลิตบุหรี่สำหรับกลุ่มผู้หญิงและวัยรุ่นหญิง มีการโฆษณาเพื่อสร้างภาพของการสูบบุหรี่ให้แสดงถึงความอิสระ สะดุดตาเพศตรงข้าม และปราดเปรียว นำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เฉพาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายเช่น การระบุว่าเป็น “mild” ซึ่งหมายถึงรสอ่อน ไม่ฉุนฉียวหรือรสชาติรุนแรง เช่น

บุหรืทั่วไป แต่การใช้คำเช่นนี้สื่อให้เข้าใจว่ามีพิษหรือสารที่เป็นตัวก่อมะเร็งน้อยลง ทั้งๆ ที่ความจริงพิษไม่ได้น้อยลง หรือการนำเสนอสรปรุ้งแต่งใหม่ๆ ที่ถูกกับรสนิยมของผู้หญิงมากขึ้น เช่น รสช็อคโกแลต รสสตอเบอรี่ เป็นต้น (วิลาลินี พิพิษฐกุล. 2548: 10)

นอกจากนั้นผลกระทบต่อสุขภาพของผู้หญิงจากการสูบบุหรืนั้นก็มีมากมาย เพราะในบุหรื 1 มวน เมื่อเกิดการเผาไหม้จะมีสารถึง 42 ชนิดที่เป็นสารก่อมะเร็ง และจากการวิจัยทางการแพทย์พบว่า ผู้หญิงที่สูบบุหรืมีอัตราการติดเชื้อไวรัสเอดส์ที่บริเวณปากมดลูกเพิ่มขึ้น จนทำให้กลายเป็นมะเร็งปากมดลูกได้สูงกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรืถึง 4 เท่า และทำให้ภูมิคุ้มกันต้านในร่ายกายลดลง ส่วนผลต่อผู้หญิงที่ตั้งครรภ์และทารกที่อยู่ในครรภ์ อาจทำให้ลูกคลอดก่อนกำหนด น้ำหนักแรกเกิดน้อยกว่าทารกที่มารดาไม่สูบบุหรืประมาณ 170 – 200 กรัม ความยาวเส้นรอบศีรษะและช่วงไหล่ อาจสั้นกว่าทารกปกติ เด็กกลุ่มนี้อาจมีความผิดปกติทางระบบประสาท และอาจเป็นโรคหัวใจแต่กำเนิด (ผู้หญิงกับบุหรื ความงามกับควันพิษ. 2538: 20) เด็กมีโอกาสเสียชีวิตแรกเกิดได้สูง เพราะทารกในครรภ์ได้รับเลือดและออกซิเจนน้อยกว่าปกติ หากเด็กทารกเติบโตต่อไปก็จะมีโอกาสเป็นโรคเรื้อรังสูง โดยเฉพาะโรคปอดเรื้อรังชนิดต่างๆ (วิลาลินี พิพิษฐกุล. 2548: 10)

ปัญหาการสูบบุหรืของผู้หญิงนับเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่ง จากการสำรวจข้อมูลและศึกษา งานวิจัยของการสูบบุหรืของวัยรุ่นหญิงไทย พบว่ายังมีการสูบบุหรือย่างต่อเนื่องเนื่องจากเหตุผลหลายประการ อาทิ ไม่ตระหนักถึงพิษภัยของบุหรื การจัดการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรื ซึ่งยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร การโฆษณา โดยเฉพาะการสูบบุหรืของวัยรุ่นหญิงนั้นถือว่ามีความเสี่ยงสูงต่อพฤติกรรมกาสูบบุหรื ช่วงอายุวัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ทำให้วัยรุ่นหญิงสับสนทางอารมณ์ จากประสบการณ์ในต่างประเทศ พบว่าอัตราการสูบบุหรืในวัยรุ่นหญิงจะเพิ่มขึ้นเนื่องจากกลยุทธ์ทางการตลาดไปยังเพศหญิงที่ยังมีอัตราการสูบบุหรืต่ำโดยผลิตบุหรืสำหรับผู้หญิง โดยเฉพาะ เมื่อบวกกับแนวโน้มการสูบบุหรืในหมู่วัยรุ่นไทยที่กำลังเพิ่มขึ้น หากไม่มีการรณรงค์อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพจำนวนหญิงไทยที่สูบบุหรืจะเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน (ผู้หญิงกับบุหรื ความงามกับควันพิษ. 2538: 18) อีกทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกาสูบบุหรืของนักศึกษาหญิงค่อนข้างมีอยู่จำกัด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมกาสูบบุหรืของนักศึกษาหญิง รวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดังกล่าวนี้มาศึกษาว่าตัวแปรดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสูบบุหรืและไม่สูบบุหรืของนักศึกษาหญิงอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการหาทางป้องกัน ควบคุม แก้ไขปัญหา กำหนดนโยบายและลดอันตรายที่เกิดจากพฤติกรรมกาสูบบุหรืของนักศึกษาหญิง ตามทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาซึ่งกล่าวถึงตัวแปรที่อธิบายพฤติกรรมที่เป็นปัญหา 3 กลุ่มและตัวแปรที่ผู้วิจัยสนใจคือ ตัวแปรด้านภูมิหลังและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ รายได้ และผลการเรียน ตัวแปรด้านการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การควบคุมของบิดามารดา การเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรืของบิดามารดาและเพื่อน และการเผชิญความเครียด และตัวแปรด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ทัศนคติที่มีในตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตน และเจตคติต่อการสูบบุหรื ซึ่งทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหานี้ผ่านการตรวจสอบทั้งในการวิจัยแบบช่วงยาวและแบบภาคตัดขวางมาแล้ว รวมถึงมีการศึกษาในต่างประเทศพบว่า สามารถทำนายพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในเยาวชนได้ (ดุขฎิ โยเหลา;

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร; และ ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. 2540: 3) ผู้วิจัยต้องการทราบว่าตัวแปร 3 กลุ่มนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงอย่างไร เพื่อสามารถทำความเข้าใจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิงได้ และเป็นแนวทางแก้ปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้ว

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานครด้วยตัวแปรสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ รายได้ ผลการเรียนรู้ ตัวแปรการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การควบคุมของบิดามารดา การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน การเผชิญความเครียด และตัวแปรด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตน เจตคติต่อการสูบบุหรี่

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ทราบถึงตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน ควบคุม และป้องกันการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิงสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากร (population) ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ “นักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง” ซึ่งเป็นนักศึกษาหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1-3 ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 ซึ่งจะมีอายุอยู่ในช่วงประมาณ 16 ถึง 24 ปี จำนวน 55,570 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ นักศึกษาหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 – 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 จำนวน 400 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยอาศัยหลักการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (probability sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่

ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

3.1 สิ่งแวดล้อมทางสังคม

- รายได้
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 การรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

- การควบคุมของบิดามารดา
- การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน

- การเผชิญความเครียด
- 3.3 บุคลิกภาพ
- ความภาคภูมิใจในตนเอง
 - ความเชื่ออำนาจภายในตน
 - เจตคติต่อการสูบบุหรี่

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการสูบบุหรี่

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รายได้ หมายถึง รายได้ของนักศึกษาหญิงที่ได้รับจากผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่นๆ โดยคิดเป็นรายได้ต่อเดือน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

- 1.1 ต่ำกว่า 1,000 บาท
- 1.2 1,000 – 2,000 บาท
- 1.3 2,001 – 3,000 บาท
- 1.4 มากกว่า 3,000 บาท

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหญิงที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ รวมทุกรายวิชา โดยคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2550 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ (อนงค์ คำชู. 2540: 7) คือ

- 2.1 คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 2.00
- 2.2 คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 2.00
- 2.3 คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 1.00

นิยามเชิงปฏิบัติการ

1. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำใดๆ ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเผาไหม้ของบุหรี่ แล้วสูด หรือดูดควันที่เกิดจากการเผาไหม้ของบุหรี่ผ่านเข้าทางปาก แบ่งเป็น

- ผู้ที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ หมายถึง ผู้ที่มีพฤติกรรมการติดบุหรี่ และปัจจุบันสูบบุหรี่สัปดาห์ละ 3-4 วัน อย่างน้อยครั้งละ 1 มวน, สูบบุหรี่ทุกวันวันละ 1 มวน หรือสูบบุหรี่ทุกวันวันละไม่น้อยกว่า 1 มวน

- ผู้ที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ หมายถึง ผู้ที่ไม่เคยสูบบุหรี่, เคยสูบบุหรี่น้อยกว่า 1 มวนไม่เกิน 1 ครั้ง, สูบบุหรี่เฉพาะเมื่อมีงานเลี้ยง งานสังสรรค์ หรือสูบบุหรี่สัปดาห์ละครั้ง อย่างน้อยครั้งละ 1 มวน

โดยงานวิจัยนี้วัดโดยใช้แบบสอบถาม มีข้อคำถามเกี่ยวกับ ประสบการณ์ในการสูบบุหรี่ (เคยสูบ, ไม่เคยสูบ) สาเหตุของการเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก ลักษณะนิสัยในการสูบบุหรี่ ค่าใช้จ่ายต่อ

เดือน โอกาสในการสูบบุหรี่ สถานที่ในการสูบบุหรี่ ปริมาณการสูบบุหรี่ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

2. การควบคุมของบิดามารดา หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติของบิดามารดาที่มีต่อนักศึกษาหญิงในลักษณะการออกคำสั่ง การแนะนำ ติดตาม ชักถามการเป็นแบบอย่างในเรื่องต่างๆ เช่น การคบเพื่อน การใช้จ่าย การใช้เวลาว่าง การปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในบ้าน การสูบบุหรี่ วัดโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงถึงการควบคุมของบิดามารดาสูงกว่าผู้ที่คะแนนต่ำกว่า

3. การเป็นต้นแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน หมายถึง บิดามารดาและเพื่อนที่มีอิทธิพลและเป็นแรงผลักดันต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของบุคคล สามารถวัดโดยมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ บ่อยครั้ง บางครั้ง ไม่เคยเลย ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าเขาแบบอย่างด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนมาก

4. การเผชิญความเครียด หมายถึง พฤติกรรมในลักษณะต่างๆ ที่บุคคลกระทำเพื่อจำกัดหรือควบคุมความกดดันทางจิตใจที่มาคุกคาม รวมถึงการใช้กลไกการป้องกันตนเองเพื่อให้สภาพจิตใจ อารมณ์กลับคืนสู่ภาวะสมดุล โดยบุคคลจะเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณลักษณะส่วนตัวที่จะแก้ไขปัญหานั้น เป็นสิ่งที่กระทำเสมอเมื่อมีความเครียด แบ่งเป็น 2 วิธีคือวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหา และวิธีเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ วัดโดยใช้คำถาม 10 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ไม่ใช้ ใช้บางครั้ง ไม่แน่ใจ ใช้บ่อย ใช้บ่อยมาก ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีการเผชิญความเครียดมุ่งแก้ไขปัญหาหรือมุ่งแก้ไขอารมณ์สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนการเผชิญความเครียดมุ่งแก้ไขปัญหาหรือมุ่งแก้ไขอารมณ์ต่ำ

5. ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การพิจารณาตัดสินและประเมินคุณค่าของตัวเองด้วยความเชื่อมั่นว่าตนมีความสามารถ มีความสำคัญ การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น การทำกิจกรรมใดๆ ให้สำเร็จได้ เป็นผู้ที่มีประโยชน์ มีคุณค่าต่อตนเองและผู้อื่น สามารถวัดโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีความภาคภูมิใจในตนเองสูง

6. ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่รับรู้ว่าการกระทำหรือความสามารถของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นไปในด้านดี หรือไม่ดีก็ตาม แบ่งการวัดเป็น 5 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

7. เจตคติต่อการสูบบุหรี่ หมายถึง ความรู้สึก ชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจต่อการสูบบุหรี่ ซึ่งเกิดได้จากประสบการณ์ที่จะเป็นแรงกำหนดพฤติกรรมต่อการสูบบุหรี่ โดยแสดงออกมาในแนวทางใดทางหนึ่ง อาจจะเป็นเชิงบวกหรือลบ ประเมินจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อวัดเจตคติแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ ลิเคิร์ท (Likert's scale) มีตัวเลือกให้ประเมินค่า 5 ระดับ คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ มากกว่าผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่า

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษา อาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุหรี่
สถานการณ์การสูบบุหรี่ของผู้หญิง
พฤติกรรมการสูบบุหรี่
ความหมายของพฤติกรรมการสูบบุหรี่
การวัดพฤติกรรมการสูบบุหรี่
ทฤษฎีการอธิบายพฤติกรรมการสูบบุหรี่
2. ตัวแปรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
การควบคุมของบิดามารดา
การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน
การเผชิญความเครียด
ความภาคภูมิใจในตนเอง
ความเชื่ออำนาจภายในตน
เจตคติต่อการสูบบุหรี่
กรอบแนวคิดในการวิจัย
3. สมมติฐาน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับบุหรี่

ความหมายของบุหรี่

“บุหรี่” หมายความว่า บุหรี่ซิการ์ บุหรี่อื่น ยาเส้น หรือยาเส้นปรุงตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ (อนุภาพ ทองอยู่. 2547: 11; อ้างอิงจาก สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ. 2535: 2)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2544: 2) บุหรี่ในพระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 หมายถึง ยาเส้นหรือยาเส้นปรุงไม่ว่าจะมีใบยาแห้งหรือยาอัดเจือปนหรือไม่ ซึ่งม้วนด้วยกระดาษหรือวัตถุที่ทำขึ้นใช้แทนกระดาษหรือใบยาแห้งหรือยาอัด

ประเภทของบุหรี่

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2544: 2) ได้แบ่งประเภทบุหรี่ย่อยออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. บุหรี่ซอง ผลิตในประเทศ โดยโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ ชนิดก้นกรองและชนิดไม่มีก้นกรอง
2. บุหรี่ซอง ผลิตจากต่างประเทศ
3. บุหรี่ม้วนเองหรือบุหรี่ที่ไม่ได้ผลิตจากโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง
4. อื่น ๆ ในที่นี้ ได้แก่ บุหรี่ซิการ์ และไปป์ ฯลฯ

บุหรี่ย่อยถือว่าเป็นสารเสพติดชนิดหนึ่ง เป็นสารเสพติดประเภทติดเป็นนิสัย (habitual drugs) มีสารประกอบต่าง ๆ อยู่ถึงประมาณ 4,000 ชนิด (อุไรวัฒน์ คชาชีวะ. 2531: 53) บางชนิดเป็นอันตรายต่อการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย บางชนิดเกิดพิษ บางชนิดทำให้เซลล์ผิดปกติ บางชนิดเป็นสารก่อให้เกิดมะเร็ง และหลายชนิดที่เป็นอันตรายต่อร่างกายทั้งตัวผู้สูบเอง และบุคคลที่อยู่ใกล้เคียงที่ได้รับควันบุหรี่ และสารพิษที่สำคัญมีผลร้ายแรงต่อสุขภาพ ได้แก่ (สิริศักดิ์ ภูมิพัฒน์. 2531: 46-52)

1. นิโคติน (Nicotine) เป็นสารพิษสำคัญพบตามธรรมชาติในใบยาสูบเท่านั้นที่ทำให้คนติดบุหรี่ มีลักษณะคล้ายน้ำมัน ไม่มีสี ไม่มีประโยชน์ นิโคตินมีฤทธิ์โดยตรงต่อสมอง เป็นตัวกระตุ้นและกดประสาทส่วนกลาง
2. ทาร์ (Tar) สารคล้ายน้ำมันดิน เกาะติดกันเป็นสีน้ำตาล ทาร์เป็นสารก่อให้เกิดมะเร็งได้ เช่น มะเร็งปอด กล้องเสียง หูดดอม หูดอาหาร ไต กระเพาะปัสสาวะ และอื่น ๆ
3. คาร์บอนมอนอกไซด์ (Carbon Monoxide) เป็นก๊าซที่ทำลายคุณสมบัติในการเป็นพาหนะนำออกซิเจนของเม็ดเลือดแดงทำให้ร่างกายได้รับออกซิเจนน้อยลง ทำให้เกิดภาวะขาดออกซิเจน ส่งผลให้สมองขาดออกซิเจนจนเกิดอาการมึนงง
4. ไฮโดรเจนไซยาไนด์ (Hydrogen Cyanide) เป็นก๊าซพิษที่ทำลายเยื่อหุ้มหลอดลมส่วนต้นชนิดมีขน (Ciliated cell) ทำให้มีอาการไอเรื้อรัง มีเสมหะเป็นประจำโดยเฉพาะในตอนเช้า
5. ไนโตรเจนไดออกไซด์ (Nitrogen dioxide) มีในควันบุหรี่ประมาณ 250 ppm. เป็นก๊าซพิษที่จะทำลายเยื่อหุ้มหลอดลมส่วนปลาย (alveoli) และถุงลมทำให้ผนังถุงลมบางโป่งพองได้ (Emphysema)
6. แอมโมเนีย (Ammonia) มีฤทธิ์ระคายเคืองเนื้อเยื่อ ทำให้แสบตา แสบจมูก หูดดอม อักเสบ ไอและมีเสมหะมาก
7. สารกัมมันตภาพรังสี ควันทะกัมมันตภาพรังสี 210 (Polonium 210) ที่มีรังสีแอลฟาอยู่เป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดโรคมะเร็งปอด และควันทะกัมมันตภาพรังสียังเป็นพาหนะที่ร้ายแรงในการนำสารกัมมันตภาพรังสีทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างแม้จะไม่สูบบุหรี่ หายใจเอาอากาศที่มีควันทะกัมมันตภาพรังสีเข้าไปทำให้ได้รับสารพิษนี้ด้วย

8. แร่ธาตุต่างๆ มีแร่ธาตุบางอย่าง เช่น โปแตสเซียม โซเดียม แคลเซียม ทองแดง นิเกิล และโครเมียม อันเป็นสารตกค้างในใบยาสูบหลังจากพ่นยาฆ่าแมลง โดยเฉพาะนิเกิลเมื่อทำปฏิกิริยากับสารเคมีอื่น จะกลายเป็นสารก่อมะเร็ง (Carcinogen)

การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งของการเกิดโรคร้ายที่เป็นอันตราย ทั้งผู้สูบเองโดยตรงและผู้ที่ไม่ได้สูบบุหรี่ อันตรายของบุหรี่ต่อสุขภาพของผู้สูบบุหรี่ มีดังนี้

1. **โรคมะเร็ง** โรคมะเร็งที่พบมากที่สุดคือ มะเร็งปอด โดยพบว่าผู้ที่สูบบุหรี่มีโอกาสเป็นมะเร็งมากกว่าผู้ไม่สูบบุหรี่ถึง 10 เท่า (สมชาย สุพันธุ์วนิช. 2520: 39) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนบุหรี่ที่สูบต่อวัน ลักษณะของการสูบ และระยะเวลาที่สูบ จากรายงานประจำปี 2533 ของสถาบันมะเร็งแห่งชาติ พบว่าโรคมะเร็งปอด เป็นโรคมะเร็งที่เป็นกันมาก และสูงเป็นอันดับหนึ่ง (กัญจน ศรินวล. 2536: 12)

2. **โรคหัวใจและหลอดเลือด** การสูบบุหรี่ทำให้กรดไขมันอิสระในพลาสมาเพิ่มขึ้น การจับกลุ่มของเกล็ดเลือดมากขึ้น เป็นผลให้ผู้สูบบุหรี่เป็นโรคหัวใจและหลอดเลือดสูงกว่าผู้ไม่สูบบุหรี่ 2 เท่า ตายด้วยโรคหัวใจขาดเลือด ซึ่งทำให้เกิดการตายอย่างเฉียบพลันสูงกว่าผู้ไม่สูบบุหรี่ 3 เท่า ในผู้หญิงสูบบุหรี่และกินยาคุมกำเนิดด้วย จะมีโอกาสตายด้วยโรคหัวใจมากกว่าหญิงที่สูบบุหรี่แต่ไม่กินยาคุมกำเนิดถึง 10 เท่า

3. **โรคระบบทางเดินหายใจ** ควันบุหรี่จะทำให้เกิดการระคายเคืองต่อเยื่อผิวของหลอดลมและถุงลม ทำให้เกิดอาการไอ การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคหลอดลมอักเสบและถุงลมโป่งพองถึงร้อยละ 70

4. **โรคระบบทางเดินอาหาร** สารเคมีในบุหรี่ยังจะเป็นสาเหตุที่ทำให้กรดเพิ่มขึ้นในกระเพาะอาหาร เกิดความระคายเคือง การอักเสบของเยื่อบุกระเพาะและเกิดแผลในกระเพาะอาหาร พบว่าผู้สูบบุหรี่จะตายด้วยโรคแผลในกระเพาะอาหารถึง 3 เท่าของผู้ที่ไม่สูบบุหรี่

5. **ผลต่อระบบสืบพันธุ์** ในผู้หญิงที่สูบบุหรี่จัดจะเข้าสู่วัยหมดประจำเดือนเร็วกว่าปกติ ในผู้ชายพบว่าการจะมีการตีบตันของหลอดเลือดแดงที่ไปเลี้ยงอวัยวะเพศบางส่วน ทำให้สมรรถภาพทางเพศลดลง

6. **ผลต่อเหงือกและฟัน** ผู้ที่สูบบุหรี่จะเกิดโรคของเหงือกและฟันมากกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ ทำให้ฟันมีสีเหลือง และผู้ที่สูบบุหรี่ยานานๆ ฟันจะมีสีดำ ทำให้เกิดกลิ่นปาก และฟันผุเร็ว

ผลกระทบของควันบุหรี่ต่อผู้หญิง

ผลกระทบของควันบุหรี่ต่อผู้หญิงนั้นมีมากกว่าผู้ชายทั่วไป และมากกว่าผู้ชายที่สูบบุหรี่โดยตรง เนื่องจากผู้หญิงมีอวัยวะบางส่วนต่างจากผู้ชาย เช่น มีมดลูก มีเต้านม ต้องตั้งครรภ์ คลอดบุตร และเป็นเพศที่รักสวรั้งามมากกว่าผู้ชาย ดังนั้น บุหรี่จึงมีผลกระทบต่อสุขภาพของผู้หญิงค่อนข้างมากกว่าผู้ชาย ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะผลกระทบต่อสุขภาพที่แตกต่างและเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ชาย (สร้อย อนุสรณ์ธีรกุล; และคนอื่นๆ. 2544: 15-17) คือ

1. ผู้หญิงที่ได้รับวันบวหรีมีโอกาสดังครรภันอกมดลูกมากกว่าสตรีที่ไม่ได้รับวันบวหรี
 2. ผู้หญิงตั้งครรภที่ีได้รับวันบวหรีมีโอกาสแท้งลูก คลอดลูกก่อนกำหนด ทารกตายขณะคลอด มีความพิการแต่กำเนิด และทารกที่คลอดมีน้ำหนักตัวน้อยกว่าปกติ
 3. ผู้หญิงที่ได้รับวันบวหรีมีโอกาสเกิดภาวะมีบุตรยาก
 4. บวหรีมีผลกระทบหรือเป็นของแสลงต่อยาหลายชนิด เช่น ยาเม็ดคุมกำเนิด ผู้หญิงที่กินยาเม็ดคุมกำเนิด มีอัตราการตายมากกว่าผู้หญิงที่ไม่ได้รับวันบวหรีที่กินยาเม็ดคุมกำเนิดถึง 3 เท่า ผู้หญิงที่ได้รับวันบวหรีและกินยาเม็ดคุมกำเนิดจะเพิ่มอัตราการเกิดเส้นเลือดในสมอง เส้นเลือดหัวใจและที่ขาตีบตัน ทำให้เสียชีวิต
 5. วันบวหรีทำให้เกิดมะเร็งปากมดลูกเพิ่มขึ้น
- สารพิษในควันบวหรีนอกจากจะมีผลต่อสุขภาพผู้หญิงโดยตรงแล้ว ยังมีผลต่อบุคลิกภาพด้วยเช่น

1. ผู้หญิงที่ได้รับสารพิษในควันบวหรี จะมีริมฝีปากที่เขียวคล้ำมากกว่าผู้หญิงที่ไม่ได้รับสารพิษในควันบวหรี เนื่องจากสารนิโคตินในควันบวหรีทำให้เส้นเลือดฝอยทั่วร่างกายหดรัดตัว ทำให้เลือดไปเลี้ยงผิวหนังรวมทั้งริมฝีปากน้อยลง
2. ผู้หญิงที่ได้รับสารพิษในบวหรี จะทำให้ตีนกาเกิดขึ้นเร็วกว่าและแก่เร็วขึ้น เนื่องจากนิโคตินในบวหรีทำให้เส้นเลือดทั่วร่างกายรวมทั้งบริเวณผิวหนังหดตัวตลอดเวลา ทำให้เกิดรอยเหี่ยวย่นตามผิวหนังเร็วขึ้น
3. ผู้หญิงที่ได้รับสารพิษในบวหรีจะมีอาการไอและมีเสมหะ ทั้งนี้ เนื่องจากควันบวหรีจะทำให้เกิดการระคายเคืองต่อเยื่อทางเดินหายใจ
4. ผู้หญิงที่ได้รับสารพิษในบวหรีจะมีกลิ่นตัวเป็นควันบวหรีที่ติดตามเสื้อผ้า เส้นผม และผิวหนัง ทำให้ขาดความมั่นใจ

สถานการณ์การสูบบุหรี่ของผู้หญิง

จากการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากร พ.ศ.2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่มีการสำรวจประชากรที่สูบบุหรี่อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป พบว่าจากประชากร 24.9 ล้านคน อัตราการสูบบุหรี่ในเพศหญิง มี 0.5 ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ 2.1 และพบว่าในภาคเหนือมีอัตราการสูบบุหรี่ของผู้หญิงมากที่สุด คือ 249,323 คน จากจำนวนผู้หญิงที่สูบบุหรี่ทั้งหมด 525,695 คน เท่ากับร้อยละ 47 หรือเท่ากับครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้สูบบุหรี่เพศหญิงทั้งหมด นอกจากนั้นระดับการศึกษายิ่งต่ำอัตราการสูบบุหรี่ยิ่งสูง โดยเฉพาะผู้หญิงที่ไม่ได้รับการศึกษาจะมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าผู้หญิงที่ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา 20 เท่า

อย่างไรก็ตามสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง คือการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิง ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการวิจัยเรื่อง “แบบแผนพฤติกรรมการณ์การสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทย” ของ ดร.มาร์วิน โกลด์เบอร์ค มหาวิทยาลับเพนซิลวาเนีย สหรัฐอเมริกา โดยสุ่มตัวอย่างวัยรุ่นอายุ 14-17 ปี จากโรงเรียนทั่วกรุงเทพฯ

จำนวนกว่า 1,300 คน พบว่ามีวัยรุ่นหญิงไทยสูบบุหรี่ถึงร้อยละ 20 เคยทดลองสูบบุหรี่มาแล้วอย่างน้อยคนละ 1 ครั้ง และร้อยละ 14 เคยสูบบุหรี่มาแล้วคนละอย่างน้อย 1 มวน และจากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของหญิงไทยพบว่า วัยรุ่นหญิงเริ่มสูบบุหรี่เพื่อความสนุกสนาน บางส่วนบอกว่า เริ่มสูบบุหรี่เนื่องจากความเหงา วิตกกังวล นอกจากนี้ เยาวชนที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 80 ต้องการเลิกสูบบุหรี่ และจำนวนกว่า 2 ใน 3 ได้พยายามเลิกสูบบุหรี่แล้วแต่ไม่สามารถเลิกได้ (ผู้หญิงรุ่นใหม่ไม่สูบบุหรี่. 2006: ออนไลน์)

สภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างยอมรับการสูบบุหรี่ และจำนวนผู้สูบบุหรี่ที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของพ่อแม่ มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชนหญิง โดยพบว่า เยาวชนหญิงที่มีแม่หรือพี่สาวสูบบุหรี่ จะมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าการที่มีพ่อหรือพี่ชายสูบบุหรี่ นอกจากนี้ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการมีเพื่อนสูบบุหรี่ เพราะผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ และผู้ไม่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ก็จะไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ด้วยเช่นกัน

ในสังคมไทยยังไม่ยอมรับและมีความรู้สึกในด้านลบอย่างมากต่อผู้หญิงที่สูบบุหรี่ โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงโดยทั่วไปรู้สึกว่าการสูบบุหรี่ของผู้หญิงเป็นที่น่ารังเกียจของสังคม ถ้าคนอื่นไม่สูบ แต่เราสูบก็จะอาย เพราะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี” นอกจากนี้ จากการสอบถามกลุ่มวัยรุ่นหญิงไทยที่ไม่สูบบุหรี่พบว่า สาเหตุที่ตนเองเลือกที่จะไม่สูบบุหรี่เพราะ รู้สึกว่าคนที่สูบบุหรี่ทั้งชายและหญิงเสียภาพพจน์ และบุคลิกภาพ ในลักษณะที่ไม่รู้จักรักษาสุขภาพตนเอง และสร้างผลร้ายต่อคนรอบข้าง รวมทั้งสร้างความรำคาญให้แก่ผู้อื่นที่ใกล้ชิด และกลิ่นควันบุหรี่ติดตัว ทำให้คนอื่นรังเกียจไม่อยากเข้าใกล้ (ผู้หญิงรุ่นใหม่ไม่สูบบุหรี่. 2006: ออนไลน์)

จากรายงานข้างต้น อัตราการสูบบุหรี่ของผู้หญิงไทยมีสูงในบางกลุ่มเท่านั้น แต่สถานการณ์โดยรวมนั้นถือว่าการสูบบุหรี่ยังไม่แพร่หลายในผู้หญิงไทยมากนัก แต่ในปัจจุบันบริษัทที่ผลิตบุหรี่ได้พยายามหาตลาดใหม่โดยมุ่งไปที่กลุ่มผู้หญิงและวัยรุ่นหญิง (ผู้หญิง : เหยื่อรายต่อไปของบุหรี่. 2544: 42) มีการโฆษณาเพื่อสร้างภาพของการสูบบุหรี่ให้แสดงถึงความอิสระ สะดุดตา เพศตรงข้าม ปราดเปรี้ยว โดยการโฆษณาเหล่านี้สามารถไปกระตุ้นค่านิยมเดิมของสังคมที่ไม่ยอมรับการสูบบุหรี่ของผู้หญิงได้ หากยังไม่มีมาตรการใดๆ ที่เป็นการป้องกัน อัตราการสูบบุหรี่ของผู้หญิงไทยก็อาจเพิ่มขึ้นได้

พฤติกรรมการสูบบุหรี่

การสูบบุหรี่เป็นพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้นมาภายหลังไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด มีผู้ที่ให้ความหมายของพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไว้ อาทิ

ชิลวาล ทอมกินส์ (อนุภาพ ทองอยู่. 2547: 25; อ้างอิงจาก สุรีย์ จันทรโมลี 2526: 38) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนมี 4 ประการ คือ พฤติกรรมการสูบบุหรี่เป็นนิสัยความเคย

ชิน พฤติกรรมการสูบบุหรี่เนื่องจากมองโลกในแง่ดี พฤติกรรมการสูบบุหรี่เนื่องจากมองโลกในแง่ลบ และพฤติกรรมที่ขาดการสูบบุหรี่ไม่ได้

กัตติกา พงษ์ศิริ (2536: 7) หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำที่สังเกตได้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในที่นี้ ได้แก่ นิสัยการสูบบุหรี่ การอดควันบุหรี่เข้าปอด ชนิดของบุหรี่ที่สูบ ปริมาณการสูบบุหรี่ การซื้อบุหรี่ ค่าใช้จ่ายของบุหรี่ต่อเดือน ระยะเวลาที่สูบบุหรี่

อนงค์ ดำชู (2540: 6) หมายถึง การกระทำของนักเรียนที่แสดงออกเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ โดยวัดจากพฤติกรรมการสูบบุหรี่ 3 ลักษณะคือ ปริมาณการสูบในแต่ละวัน ช่วงเวลาที่สูบ และสถานที่ที่สูบบุหรี่

สุรพงศ์ ชูเดช (2546: 102) หมายถึง พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาที่สูบบุหรี่จนติดเป็นนิสัย พฤติกรรมดังกล่าวแสดงออกในโอกาสต่างๆ มากน้อยแตกต่างกันไปตามระดับการเสพติดบุหรี่ของแต่ละคน เช่น เมื่อมีความเครียด เมื่ออยู่คนเดียวเวลารู้สึกเหงา เมื่อคิดแก้ปัญหาไม่ออกเป็นต้น

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่ หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำใดๆ ซึ่งมีผลทำให้เกิดการเผาไหม้ของบุหรี่ แล้วสูด หรือดูดควันที่เกิดจากการเผาไหม้ของบุหรี่ผ่านเข้าทางปาก ในงานวิจัยนี้สอบถามเกี่ยวกับ ประสบการณ์ในการสูบบุหรี่ (เคยสูบ, ไม่เคยสูบ) สาเหตุของการเริ่มสูบบุหรี่ครั้งแรก ลักษณะนิสัยในการสูบบุหรี่ ค่าใช้จ่ายของบุหรี่ต่อเดือน โอกาสในการสูบบุหรี่ สถานที่ในการสูบบุหรี่ ปริมาณการสูบบุหรี่

การวัดพฤติกรรมการสูบบุหรี่

การวัดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในนักศึกษาหญิง โดยวิธีการให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามเพื่อรายงานการสูบบุหรี่ของตนเอง (Self-report) จะมีปัญหานักศึกษารายงานการสูบบุหรี่ของตนต่ำกว่าความเป็นจริง โดยเฉพาะนักศึกษาที่อยู่ในวัยที่ไม่ได้รับการยอมรับให้มีการสูบบุหรี่ จึงมีความพยายามที่จะหาวิธีการวัดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในนักเรียนที่มีความเป็นปรนัยมากขึ้นด้วยการใช้วิธีการตรวจหาสารเคมีที่เกี่ยวข้องกับควันบุหรี่ เช่น การตรวจหาสารนิโคติน โคตินิน ไฮโอไซยาเนต คาร์บอนมอนนอกไซด์ เป็นต้น แต่ก็พบว่า การตรวจสารดังกล่าวมีอุปสรรคในการเก็บตัวอย่าง ค่าใช้จ่ายในการวิเคราะห์ รวมทั้งมีปัญหาด้านความตรงของผลการตรวจอีกด้วย

จารย์วิส และคณะ (นิตยา เพ็ญศิริินภา. 2542: 23; อ้างอิงจาก Reasor. 1990: 69) เสนอแนะว่า วิธีการวัดพฤติกรรมการสูบบุหรี่หรือการสัมผัสควันบุหรี่ที่ดี ควรมีเกณฑ์ดังนี้ คือ

1. มีความเฉพาะเจาะจงกับบุหรี่ คือสารที่ตรวจวัดไม่ควรพบจากแหล่งอื่นใดนอกจากควันบุหรี่เท่านั้น
2. สารที่ตรวจควรมีครึ่งอายุ (Half-life) ยาว เพื่อสามารถตรวจพบได้ในกรณีที่มีการสูบบุหรี่หรือสัมผัสควันบุหรี่มาเป็นระยะเวลานาน
3. สามารถระบุถึงโอกาสเสี่ยงต่อสุขภาพของผู้สูบหรือได้รับควันบุหรี่ได้อย่างเที่ยงตรง

4. วิธีตรวจวิเคราะห์สารเคมีต้องเชื่อถือได้ มีความสะดวกและใช้วัดได้ทั้งในคนที่สูบบุหรี่หรือสัมผัสควันบุหรี่เพียงเล็กน้อย

อย่างไรก็ตาม จารวิส และคณะ ได้กล่าวในปัจจุบัน ยังไม่มีการวัดชนิดใดที่มีคุณภาพเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวทั้งหมด

การตรวจสารนิโคติน สามารถทำการตรวจทั้งในปัสสาวะและในน้ำลาย โดยการตรวจจากปัสสาวะที่เก็บตลอด 24 ชั่วโมง จะทำให้ปริมาณของควันบุหรี่ที่ได้รับอย่างแท้จริงมากกว่าการเก็บตัวอย่างเฉพาะในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง แต่ขั้นตอนการเก็บ การตรวจ รวมทั้งระยะเวลาห่างระหว่างการเก็บและการตรวจตัวอย่างทั้งปัสสาวะและน้ำลายจะมีผลต่อระดับสารนิโคตินที่พบ นอกจากนี้ยังพบว่าระดับการเผาผลาญนิโคตินในคนสูบบุหรี่จะสูงกว่าในคนที่ไม่ได้สูบบุหรี่ จึงทำให้ผลการตรวจมีความคลาดเคลื่อนสูง เช่น พบว่าวัยรุ่นที่พ่อแม่สูบบุหรี่จะพบระดับสารนิโคตินในน้ำลายสูงตลอดปี จึงไม่สามารถใช้ในการจำแนกระหว่างคนสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ได้

การตรวจสารนิโคติน มีการใช้วิธีตรวจสารนิโคตินในเลือดเพื่อจำแนกคนสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ พบว่าในกลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่ถูกจำแนกผิดร้อยละ 50 โดยประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มนี้รายงานว่าตนไม่ได้สูบบุหรี่แต่ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับคนที่สูบบุหรี่ นอกจากนี้ยังพบว่าระดับของค่าแยก (Cutoff) ที่เหมาะสมจะแตกต่างกันในแต่ละเชื้อชาติ โดยค่าแยกที่เหมาะสมในคนผิวขาวจะต่ำกว่าในคนผิวดำ (9 ng/ml:14 ng/ml) ปัญหาการไม่มีค่าแยกมาตรฐานจึงเป็นสาเหตุหนึ่งให้จำแนกผิดได้ (Wagenknecht et al. 1992)

การวัดพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ควรมีการเก็บตัวอย่างน้ำลาย ลมหายใจ หรือเลือด ร่วมกับการให้ตอบแบบสอบถาม เพื่อช่วยให้มีความตรงของคำตอบยิ่งขึ้น และผู้สอนไม่ควรเป็นผู้เก็บข้อมูลเอง เพราะจะทำให้นักศึกษาตอบด้วยความเกรงใจหรือต้องการเอาใจผู้สอน รวมทั้งประเมินโดยใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ด้วย เช่น จากเพื่อน ผู้ปกครองหรือครู เพื่อเพิ่มความมั่นใจและความน่าเชื่อถือของข้อมูลยิ่งขึ้น

เนื่องจากวิธีการตรวจสารเคมีดังกล่าวข้างต้น ไม่เหมาะกับการนำมาใช้ประเมินพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาที่เริ่มลองบุหรี่ และมีการสูบบุหรี่ในปริมาณที่น้อย โอกาสที่ผลการตรวจจะจำแนกผู้ไม่สูบบุหรี่ผิด (False negative) จึงมีได้สูง การใช้วิธีการวัดด้วยการให้นักศึกษารายงานโดยตอบแบบสอบถามเอง จึงเป็นวิธีที่มีความเหมาะสมและสะดวกที่สุด ก่อนการให้ตอบแบบสอบถามจะแจ้งให้นักศึกษาทราบถึงการเก็บข้อมูลเป็นความลับ การขอรับรองให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยในแบบสอบถามจะให้นักศึกษาตอบสถานภาพการสูบบุหรี่ของตนในปัจจุบัน

นอกจากนี้ เฟรดดริกสัน (Frederikson; et al. อ้างอิงจาก Stanchnik and Hoppe 1986: 122-123) เสนอว่า ควรพิจารณาส่วนสำคัญของพฤติกรรมการสูบบุหรี่อีก 3 ด้านคือ ปริมาณหรืออัตราการสูบบุหรี่ต่อวัน ชนิดของบุหรี่และส่วนประกอบในบุหรี่ และลักษณะการสูบบุหรี่ของแต่ละคน อันได้แก่ จำนวนครั้งที่สูบบุหรี่หนึ่งมวน ลักษณะการอัดควันบุหรี่เข้าปอดว่าอัดวันลึกเพียงใดและมีการอัดควันเข้าปอดทุกครั้งที่สูบบุหรี่หรือไม่

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

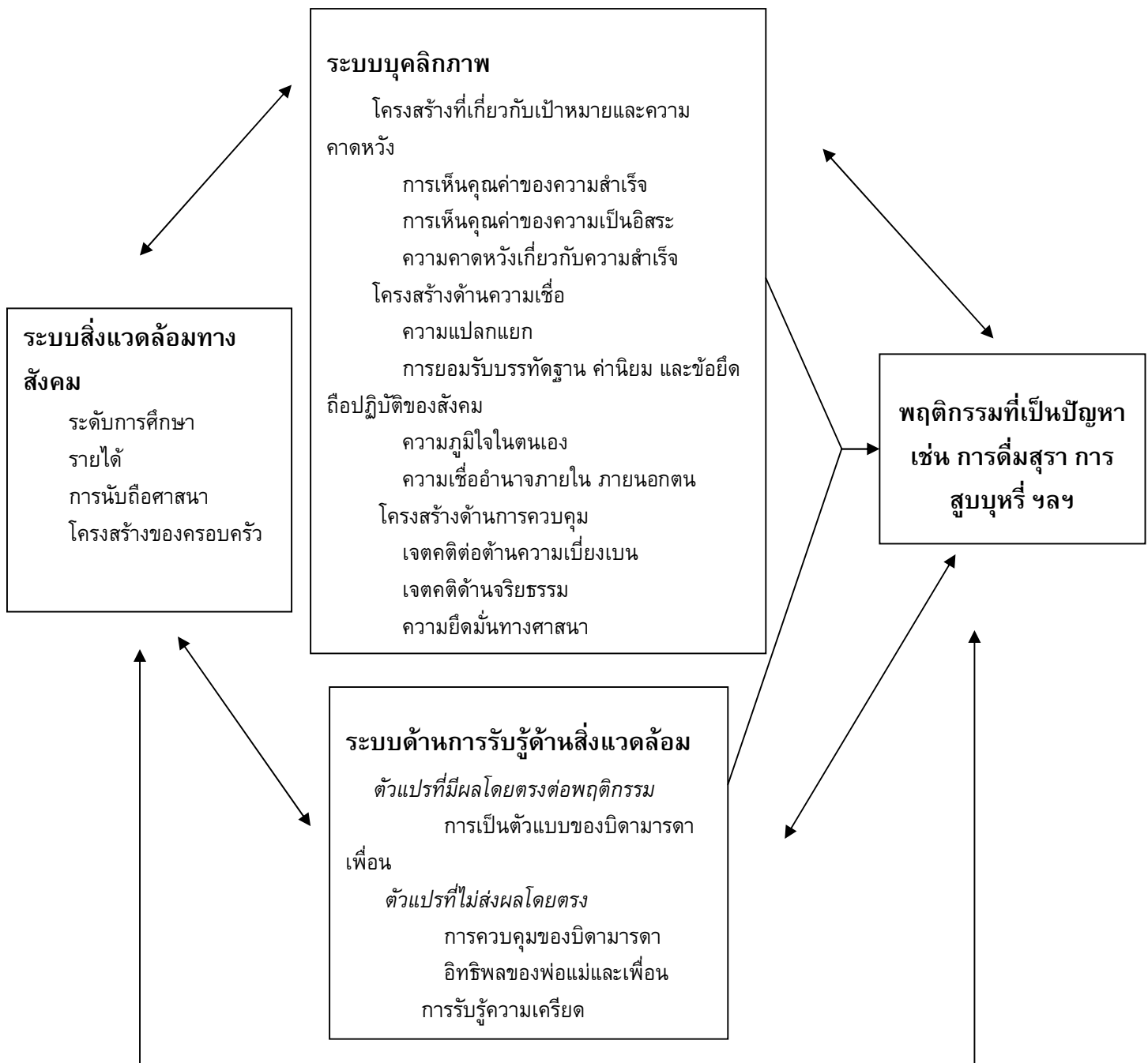
ทฤษฎีเพื่ออธิบายสาเหตุของการเริ่มใช้สารเสพติดที่สำคัญมี 4 ทฤษฎี(ดูขุ โยเหลา; ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร; และ ชัยวัฒน์ วงศ์อาษา. 2540: 7) คือ ทฤษฎีของเจสเซอร์ (Jessor's Theory) ทฤษฎีของเคแพลน (Kaplan's Theory) ทฤษฎีของเอคเคอร์ (Aker's Theory) และทฤษฎีของแคนเดล (Kandel's Theory) ในระหว่างทฤษฎีทั้งสี่นี้ ทฤษฎีของเจสเซอร์ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นทฤษฎีที่มีความครอบคลุมที่สุด เนื่องจากทฤษฎีนี้มีกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมตัวแปรส่วนบุคคลและบทบาทของสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อการแสดงพฤติกรรม ทฤษฎีนี้เรียกว่า ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem Behavior Theory)

ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem Behavior Theory) ของ Jessor (1991)

ทฤษฎีนี้กล่าวถึงกลุ่มของตัวแปรสำคัญอธิบายพฤติกรรมที่เป็นปัญหา 3 กลุ่มคือ

1. ภูมิหลัง และสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Background and Context Variables)
2. การรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Perceived Environment)
3. บุคลิกภาพ (Personality)

ตัวแปรทั้งสามนี้มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มพฤติกรรมดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Jessor, R.; et al. 1991: 21)
พื้นฐานของทฤษฎีมาจากแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมทุกอย่างเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม จากภาพประกอบ 1 จะเห็นว่าตัวแปรในกลุ่มสิ่งแวดล้อม 3 กลุ่ม คือ

1. สิ่งแวดล้อมทางสังคม หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม หรือเป็นลักษณะทางกายภาพ เป็นตัวแปรที่ชี้นำสภาพทางสังคมและฐานะทางสังคมของบุคคล และวัดได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์เช่น ระดับการศึกษา รายได้ การนับถือศาสนา โครงสร้างของครอบครัว

2. การรับรู้สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่มีความหมาย มีความสำคัญต่อบุคคล ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในเชิงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมมากกว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคม เป็นสิ่งแวดล้อมที่บุคคลรับรู้จากประสบการณ์และสะท้อนมิติทางสังคมที่มีความหมายหรือมีความสำคัญต่อเขา เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เพื่อน ตัวแปรด้านการรับรู้สิ่งแวดล้อมนี้อาจแบ่งเป็น 2 ระดับคือ

2.1 ตัวแปรที่มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรม เช่น การเป็นตัวแทนใช้สารเสพติดของพ่อแม่เพื่อน

2.2 ตัวแปรที่ไม่ส่งผลโดยตรง เช่น การควบคุมของพ่อแม่ อิทธิพลของพ่อแม่และของเพื่อน การรับรู้ความเครียด เป็นต้น (Jessor, R.; et al. 1991: 29-30)

3. บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะทางจิตใจหรือบุคลิกภาพบางประการของแต่ละบุคคลที่มีผลต่อการเสพยาเสพติด ตามทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หมายถึงตัวแปรด้านความรู้คิดทางสังคม (Sociocognitive Variable) ได้แก่ ความเชื่อ เจตคติ ความคาดหวัง ค่านิยม และการกำหนดแนวปฏิบัติของตนเองและที่เกี่ยวกับสังคม ซึ่งสะท้อนการเรียนรู้ทางสังคมและประสบการณ์ (Jessor, R.; et al. 1991: 26-27)

ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาแบ่งตัวแปรด้านบุคลิกภาพเป็น 3 กลุ่ม คือ

3.1 โครงสร้างที่เกี่ยวกับเป้าหมายและความคาดหวัง ได้แก่ การเห็นคุณค่าของความสำเร็จ การเห็นคุณค่าความเป็นอิสระ ความคาดหวังเกี่ยวกับความสำเร็จ

3.2 โครงสร้างด้านความเชื่อ ได้แก่ ความแปลกแยก (Alienation) การยอมรับบรรทัดฐาน ค่านิยม และข้อยึดถือปฏิบัติของสังคม (Social Criticism) ความภูมิใจในตนเอง (Self – Esteem) และความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน

3.3 โครงสร้างด้านการควบคุม ได้แก่ เจตคติต่อต้านความเบี่ยงเบน เจตคติด้านจริยธรรม และความยึดมั่นทางศาสนา

จากทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่กล่าวมาแล้วผู้วิจัยจึงนำมาเป็นกรอบแนวคิดร่วมกับรายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้และติดสารระเหยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดยโสธร โดย ดุษฎี โยเหลา; และคณะ (2540) ซึ่งได้นำทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามาศึกษาและพบว่าตัวแปรที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขการติดสารระเหย ดังนั้นผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงตัวแปรที่จะนำมาศึกษาในงานวิจัยนี้คือ

สิ่งแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา กล่าวถึง สิ่งแวดล้อมที่เป็นพื้นฐานทางสังคมต่างจากการรับรู้สิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นตัวแปรที่บอกสภาพทางสังคมและฐานะทางสังคมของบุคคล และวัดได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ เป็นต้น ผลการวิจัยในประเทศไทย อาทิ กษมา สุขสวนนท์ (2540: 132-140) ศึกษาพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค กลุ่มอาชีวศึกษาภาคกลาง สังกัดกรมอาชีวศึกษา โดยเปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ตามตัวแปรอายุ ระดับชั้นเรียน สาขาวิชา ช่วงเวลาเรียน รายได้ขณะศึกษา และลักษณะที่พักอาศัย พบว่า นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคที่มีอายุและระดับชั้นเรียนต่างกัน มีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน แต่มีเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาต่างกันและมีรายได้ขณะศึกษาต่างกัน มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักศึกษาที่มีที่พักอาศัยต่างกัน มีความรู้ และเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน แต่มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่แตกต่างกัน นอกจากนี้ สุพิชชา กิ่งแก้วก้านทอง (2540: 108-109) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของผู้หญิงในชุมชน : กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในชุมชน 30 แห่ง ของกรุงเทพมหานคร มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 633 ราย พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำจะเบี่ยงเบนได้ง่ายกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะสูบบุหรี่ตามสามี บิดา มารดา พี่และน้อง สมชัย ชื่นตา (2526: 63-74) ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของเด็กนักเรียนชายระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น พบว่า เจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่มีความแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่ไม่เคยสูบและกลุ่มที่เคยสูบมีความเห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งที่ไม่ดีมากกว่ากลุ่มที่ปัจจุบันสูบบุหรี่ ทั้งนี้การมีบุคคลในครอบครัวสูบบุหรี่ รายได้ที่ได้รับต่อเดือน อาชีพของบิดา และสถานศึกษาต่างก็เป็นปัจจัยที่ทำให้สูบบุหรี่ในเด็กนักเรียนทั้งสิ้น มูลนิธิณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ (วรรณชนก จันทขุม. 2549: 19; อ้างอิงจาก มูลนิธิณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่. 2545: ออนไลน์) ได้ศึกษาในนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ศึกษาในระดับอาชีวศึกษา จะมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และผู้ที่ศึกษาในโรงเรียนเอกชนจะมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนรัฐบาล ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนในกลุ่มนี้มีรายได้มากกว่าเพราะอยู่ในครอบครัวที่ร่ำรวยกว่า และจากผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่ารายได้เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนหญิง เพราะกลุ่มที่ได้รับค่าใช้จ่ายมากกว่า 3,000 บาทต่อเดือน สูบบุหรี่ถึงร้อยละ 10.4 ในขณะที่กลุ่มได้รับค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 1,500 บาทต่อเดือน สูบบุหรี่เพียงร้อยละ 0.9 เท่านั้น ชูชัย ศุภวงศ์, สุภกร บัวสาย และนวลอนันต์ ดันติเกตุ (2540: 15) ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยทั่วประเทศ จำนวน 5,598 คน พบว่า เยาวชนไทยที่มีผลการเรียนดี มีอัตราการสูบบุหรี่เพียงร้อยละ 2.1 ในขณะที่กลุ่มมีการเรียนไม่ดี มีอัตราการสูบบุหรี่มากถึงร้อยละ 21.2 ส่วน อาณูภาพ ทองอยู่ (2547: 80) ศึกษาปัจจัยที่มี

ผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี พบว่าพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายส่วนที่มีเกรด
เฉลี่ยอยู่ในช่วง 1.00– 1.99 มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มากที่สุด ส่วนกลุ่มที่มีเกรดเฉลี่ย 3.00–4.00
และเกรดเฉลี่ย 2.00– 2.99 พบว่า มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่น้อยกว่า จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการสูบ
บุหรี่ยิ่งในกลุ่มเกรดเฉลี่ยต่ำมีมากกว่านักเรียนชายที่มีเกรดเฉลี่ยสูงกว่า นอกจากนี้ ญัฐนี จันทรก้อน
(2544: 104) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
3 สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันจะมี
พฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่แตกต่างกัน โดยนักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า
3.00 จะมีพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ดีกว่านักเรียนกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า
2.00 ส่วน วีรวรรณ สุธีรไกรลาศ (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับการต้านทานยาเสพติด
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียน
ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความภาคภูมิใจตนเอง รวมทั้งการรับรู้และเข้าใจเกี่ยวกับอันตราย
ของยาเสพติดดีมาก และมีความกล้าในการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนในกลุ่ม และ
อรรถัย ลัมตระกูล (2534: ก-ข) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และ
พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยศึกษาในนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย
ขอนแก่น จำนวน 618 คน พบว่าเกรดเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ

จะเห็นได้ว่าจากผลการศึกษาวิจัยที่กล่าวมา สิ่งแวดล้อมทางสังคมนั้นมีผลต่อพฤติกรรม
การสูบบุหรี่ และสามารถวัดได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ รายได้
และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อศึกษาว่าตัวแปรสิ่งแวดล้อมทางสังคม 2 ตัวนี้มีผลต่อพฤติกรรม
การสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในเขตกรุงเทพมหานคร
หรือไม่อย่างไร

การรับรู้สิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

สิ่งแวดล้อมในที่นี้หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่บุคคลรับรู้จากประสบการณ์สะท้อนมิติทางสังคมที่
มีความหมายหรือมีความสำคัญต่อเขา ในการอธิบายพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้นมักศึกษากลุ่มตัวแปร
การรับรู้สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับ บุคคลที่มีความหมายหรือมีความสำคัญต่อเขา เช่น พ่อแม่
ผู้ปกครอง เพื่อน ตัวแปรด้านการรับรู้สิ่งแวดล้อมนี้อาจแบ่งเป็น 2 ระดับคือ ตัวแปรที่มีผลโดยตรงต่อ
พฤติกรรม เช่น การเป็นตัวแทนใช้สารเสพติดของพ่อแม่ เพื่อน และตัวแปรที่ไม่ส่งผลโดยตรง เช่น
การควบคุมของพ่อแม่ อิทธิพลของพ่อแม่และของเพื่อน การรับรู้ความเครียด เป็นต้น (Jessor, R.;
et al. 1991: 29-30)

การรับรู้สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัว

งานวิจัยในประเทศไทยด้านการรับรู้สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัวต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อาทิ ผจงจิต อินทสุวรรณ; และคณะ (2539: 72) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการติดยาเสพติดของเยาวชน พบว่า มารดามีบทบาทสำคัญที่สุดในครอบครัวในแง่ของการให้ความรักความอบอุ่น และการเป็นที่พึ่งทางใจ ในกลุ่มนักเรียนนั้นนักเรียนที่มีไม่เคยเสพยาเสพติดมีความสัมพันธ์กับมารดาดีกว่านักเรียนที่เคยเสพยาเสพติด ชูชัย ศุภวงศ์; และ สุภกร บัวสาย (วรรณชนก จันทชุม 2549: 18; อ้างอิงจาก ชูชัย ศุภวงศ์; และ สุภกร บัวสาย. 2539: ออนไลน์) ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทย พบว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นกับวัยรุ่นที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีปัญหาหรืออยู่ในครอบครัวที่ขาดความอบอุ่นมีความเสี่ยงต่อการถูกตบตีทำร้าย โดยผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำจะมีประวัติถูกทำร้ายร่างกายจากคนในครอบครัวมากกว่าผู้ที่ไม่สูบบุหรี่ถึง 4-12 เท่า และ ธนพงศ์ จันทชุม; และคนอื่นๆ (2542: 35) ศึกษาอิทธิพลของการแยกทางกันของบิดามารดาที่มีผลต่อการเริ่มสูบบุหรี่ในวัยรุ่น พบว่า ปัจจัยเสี่ยงทางสังคมที่มีผลให้วัยรุ่นสูบบุหรี่ ได้แก่ ความรู้สึกผูกพันที่ต่ำระหว่างบิดามารดากับเด็ก การเอาใจใส่ดูแลบุตรน้อย ซึ่งการแยกทางของบิดามารดามีแนวโน้มที่จะทำให้วัยรุ่นเริ่มทดลองสูบบุหรี่

การรับรู้สิ่งแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน

งานวิจัยในประเทศไทยด้านการรับรู้สิ่งแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อนต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อาทิ ผจงจิต อินทสุวรรณ; และคณะ (2539: 73) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการติดยาเสพติดของเยาวชน พบว่า เพื่อนและเพื่อนสนิทเป็นสื่อบุคคลที่ผู้ตอบกลุ่มเสพติดระบุว่ามียุทธพลสูงเป็นอันดับแรก และอันดับที่สองตามลำดับ ต่อการเสพติดของตน มาร์วิน โกลด์เบิร์ก (2542) ที่ศึกษาแบบแผนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทย ซึ่งทำการสำรวจโดยสุ่มตัวอย่างเด็กวัยรุ่นอายุ 14-17 ปี จากโรงเรียนทั่วกรุงเทพมหานครจำนวนมากกว่า 1,300 คน ในส่วนของอิทธิพลจากการสูบบุหรี่ของเพื่อนพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 21 มีเพื่อนที่สูบบุหรี่อย่างน้อย 1 คน และการมีเพื่อนที่สูบบุหรี่มีผลกระทบต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียน มากกว่าการสูบบุหรี่ของคนในครอบครัว โดยผู้ที่มีเพื่อนที่สูบบุหรี่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ภายใน 1 ปีมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีเพื่อนสูบบุหรี่ถึง 3 เท่าตัว และจากการศึกษาวิจัยเรื่อง ทำไมวัยรุ่นหญิงจึงสูบบุหรี่ (ผู้หญิง : เหยื่อรายต่อไปของบุหรื. 2544: 47-48) ผลการศึกษาพบว่า การสูบบุหรี่ครั้งแรกของวัยรุ่นหญิงสาเหตุสำคัญคืออิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่สูบบุหรี่ และสภาพแวดล้อมที่มีการสูบบุหรี่ เช่น ในสถานที่เที่ยวกลางคืน ซึ่งสิ่งแวดล้อมด้วยกลุ่มเพื่อนและผู้คนสูบบุหรี่ การไปสังสรรค์หรือไปเที่ยวระหว่างเพื่อนฝูงที่มีการดื่มเหล้า และสูบบุหรี่ร่วมกับการชักนำโดยตรงให้สูบบุหรี่จากเพื่อนฝูง หรือการชักชวนทางอ้อมโดยการสูบบุหรี่ให้เห็นและการเห็นการสูบบุหรี่ของผู้คนในสถานที่นั้นๆ รวมทั้งเห็นการสูบบุหรี่ของกลุ่มเพื่อนใกล้ชิด

จากงานวิจัยข้างต้น พบว่าครอบครัวและเพื่อนเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผล หรือขัดขวาง พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงศึกษาตัวแปรด้านการรับรู้สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัวและเพื่อน คือ การควบคุมของบิดามารดา การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน และการเผชิญความเครียด

การควบคุมของบิดามารดากับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร; และวิลาสลักษณ์ ชีววัลลี (2524: 6) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมว่า หมายถึงการรายงานของนักเรียนว่ามารดาของตนได้ออกคำสั่งและควบคุมการกระทำของตนในเรื่องต่างๆ อยู่เสมอ โดยไม่ยอมปล่อยให้ลูกเป็นตัวของตัวเอง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน; อรพินทร์ ชุชม; และ งามตา วรินทร์านนท์ (2528: 11) การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การที่บิดามารดาออกคำสั่งให้บุตรทำตามแล้วคอยตรวจตราอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่ทำตามจะลงโทษ

ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ (2530: 6) ให้ความหมายของการควบคุมคือ การรายงานของนักเรียนว่ามารดาออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม และคอยควบคุมพฤติกรรมของเด็ก โดยไม่ปล่อยให้ลูกเป็นอิสระ

ทัศนหา ทองภักดี (2539: 7) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมว่า หมายถึง การออกคำสั่งให้เด็กทำตามแล้วผู้ใหญ่คอยตรวจตราใกล้ชิดว่าเด็กทำตามตามที่ตนต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะลงโทษ

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544: 49) กล่าวว่า การควบคุมหมายถึง วิธีการที่ครอบครัวควบคุมหรือจัดการกับพฤติกรรมของสมาชิก การควบคุมเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้สมาชิกประพฤติตนอยู่ในขอบเขตอันเหมาะสม

กนกรัตน์ แจ่มวิภูกุล (2545: 4) กล่าวว่า การควบคุมของบิดามารดา หมายถึง การรับรู้ของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการปฏิบัติของบิดามารดาในลักษณะการออกคำสั่ง การแนะนำ ติดตาม ชักถามการเป็นแบบอย่าง ในเรื่องต่างๆ

ศิริอร นพกิจ (2545: 6) ให้ความหมายของการควบคุมเป็นแบบการควบคุมมาก-น้อย การควบคุมมากหมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ดูแลปฏิบัติต่อเด็กโดยการออกคำสั่งให้เด็กทำตามแล้วบิดามารดา คอยตรวจตราว่าทำตามตามที่ตนต้องการหรือไม่ ถ้าไม่ทำตามก็จะลงโทษ ส่วนการควบคุมน้อย หมายถึง การปล่อยให้เด็กตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ และเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง โดยไม่เข้าไปยุ่งกับเด็กมากนัก

การควบคุมของบิดามารดา มีความสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กในแง่บวกหรือลบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเพศและอายุของเด็ก คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากใช้ได้ผลดีตั้งแต่เด็กเล็กไปจนถึงวัยรุ่นตอนต้น โดยเฉพาะต่อเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคณะ. 2528: 12)

พฤติกรรมที่จำเป็นต้องมีการควบคุม แบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. พฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและชีวภาพ เช่น การกิน นอน ขับถ่าย ความต้องการทางเพศ และความก้าวร้าว เป็นต้น
2. พฤติกรรมทางสังคม เช่น การคบเพื่อนฝูงหรือการเป็นสมาชิกในชมรมต่างๆ
3. พฤติกรรมที่อาจเป็นอันตรายต่อร่างกาย หรือทรัพย์สิน เช่น การดื่มสุรา การเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การพยายามทำร้ายตนเอง
4. การรักษาระเบียบวินัยภายในครอบครัว

การควบคุมพฤติกรรมในครอบครัวแบ่งได้เป็น 4 แบบ คือ

1. การควบคุมพฤติกรรมแบบเข้มงวด (rigid behavior control) ครอบครัวจะกำหนดหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนเอาไว้แน่นอน มีกฎที่เข้มงวดและมีบทลงโทษเมื่อฝ่าฝืนกฎ ครอบครัวแบบนี้จะปฏิบัติภารกิจประจำวันได้ดี สมาชิกแต่ละคนรู้ว่าตนต้องทำอะไร แต่ผลเสียก็คือการปรับตัวจะเป็นไปอย่างลำบาก เนื่องจากไม่มีโอกาสต่อรองหรือเปลี่ยนแปลงกฎให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การควบคุมแบบนี้อาจนำไปสู่การต่อสู้ช่วงชิงอำนาจภายในครอบครัวและการต่อต้านแบบดื้อเงียบ

2. การควบคุมพฤติกรรมแบบยืดหยุ่น (flexible behavior control) ครอบครัวมีมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นพอประมาณ มีการพิจารณาสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและปรับเปลี่ยนกฎไปตามความเหมาะสม การควบคุมแบบนี้มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะเป็นไปด้วยความเข้าใจและการยอมรับในตัวบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะอบรมให้เกิดระเบียบวินัย ไม่ใช่เพื่อที่จะควบคุมไว้ได้อำนาจ ดังนั้นสมาชิกจะเกิดความรู้สึกอยากร่วมมือและปฏิบัติตามกฎที่ตั้งไว้

3. การควบคุมพฤติกรรมแบบอะไรก็ได้ (laissez-faire behavior control) ครอบครัวไม่มีทิศทางแน่นอนว่าสมาชิกควรประพฤติอย่างไร ไม่มีกฎสำหรับเรื่องใดๆ เลย ใครจะทำอะไรก็ได้ตามใจชอบ ไม่มีการชี้แนะและการตัดสินใจหรือการแทรกแซงจากสมาชิกอื่น เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม การมอบหมายบทบาทก็ไม่มีชัดเจน สมาชิกมักขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง การสื่อสารมักมีปัญหาเพราะไม่มีใครฟังใคร ครอบครัวแบบนี้จะปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่ดี เด็กๆจะเติบโตขึ้นด้วยความรู้สึกไม่มั่นคง ควบคุมตนเองไม่ได้ และอาจมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพื่อเรียกร้องความสนใจ

4. การควบคุมพฤติกรรมแบบยุ่งเหยิง (chaotic behavior control) ครอบครัวมีการควบคุมพฤติกรรมแบบขึ้นๆ ลงๆ บางครั้งเข้มงวด บางครั้งยืดหยุ่น และบางครั้งใครทำอะไรก็ได้ตามความพอใจ ลักษณะแบบนี้ทำให้สมาชิกสับสนว่าควรจะทำอย่างไร การควบคุมแบบนี้เป็นแบบไม่เหมาะสมที่สุด เพราะทำให้ครอบครัวไม่มีเสถียรภาพและไม่มีความเสมอต้นเสมอปลายในการปฏิบัติหน้าที่

ครอบครัวที่ทำหน้าที่ไม่ค่อยดี (Borderline Family) จะมีการควบคุมแบบที่ 3 คือการควบคุมพฤติกรรมแบบอะไรก็ได้ และแบบที่ 4 คือการควบคุมแบบยุ่งเหยิงทำให้สมาชิกในครอบครัวมีการประคับประคองทางอารมณ์น้อย ทำให้วัยรุ่นมีพัฒนาการทางอารมณ์ไม่สมบูรณ์ ไม่ค่อยมีความ

เป็นตัวของตัวเอง ขอบเขตระหว่างบุคคลในครอบครัวไม่ชัดเจน อารมณ์ของสมาชิกในครอบครัวแปรเปลี่ยนได้ง่าย ตั้งแต่ความเศร้าจนถึงความโกรธอย่างรุนแรง ทำให้ความสุขในครอบครัวมีน้อย

ปัญหาที่เกิดจากความบกพร่องในการควบคุมดูแลของพ่อแม่ที่พบบ่อยในวัยรุ่น (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2544: 202-207) คือ

1. การล้มเหลวในการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองและการเป็นอิสระจากครอบครัว (Individuation) เป็นกระบวนการที่วัยรุ่นเริ่มเป็นตัวของตัวเองและเป็นอิสระจากครอบครัว กระบวนการนี้จะสำเร็จลงได้ต้องอาศัยความพยายามของวัยรุ่นและการช่วยเหลือของพ่อแม่ โดยเฉพาะการยืดหยุ่นกฎระเบียบให้เพียงพอที่จะช่วยให้วัยรุ่นมีความเป็นอิสระจากครอบครัว (Independent) และพึ่งพิงครอบครัว (Dependent) อย่างเหมาะสมในเวลาเดียวกัน

ความล้มเหลวในการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองและการเป็นอิสระจากครอบครัว (Individuation) อาจมีสาเหตุมาจากตัววัยรุ่นเองหรือปัญหาในครอบครัวก็ได้ แต่สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมในครอบครัว โดยพ่อแม่อาจควบคุมลูกมากเกินไป (Overcontrol) หรือควบคุมน้อยเกินไป (Undercontrol) ทั้งนี้พ่อแม่ไม่เข้าใจว่า ลูกเป็นบุคคลที่มีความคิดและความต้องการแตกต่างไปจากตน

การควบคุมที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความวิตกกังวลและความโกรธ ความรู้สึกนี้จะแสดงออกมาแตกต่างกันในแต่ละคน วัยรุ่นที่มีพื้นฐานอารมณ์แบบสู้ (Assertive) จะแสดงออกมาเป็นปัญหาพฤติกรรม เช่น ดื้อยาเสพติด หรือก้าวร้าว เพื่อบดบังความรู้สึกที่เจ็บปวดที่ตนมี ผู้ที่มีพื้นฐานอารมณ์แบบกลัว (Timid) ก็จะมีปัญหาทางอารมณ์ เช่น เศร้า กังวล หรือคิดอยากตาย

ครอบครัวที่ควบคุมมากเกินไป (Overcontrol) มักมีสาเหตุจากการที่พ่อแม่มีความวิตกกังวลในพฤติกรรมของลูก พ่อแม่มักคิดว่าพฤติกรรมที่ลูกแสดงออกมานั้นไม่ถูกต้อง เป็นการขาดการนับถือพ่อแม่ ไม่มีน้ำใจต่อครอบครัวและพยายามมีอำนาจเหนือคนในครอบครัว พ่อแม่จึงตอบสนองด้วยการควบคุมลูกอย่างเข้มงวด แต่ยิ่งควบคุมมากเท่าไรวัยรุ่นก็จะหนีจากการควบคุมมากเท่านั้นโดยการต่อต้าน ทำหาย และทำในสิ่งที่ตรงข้ามที่พ่อแม่ต้องการ บางคนอาจแสดงออกด้วยการใช้ยาเสพติดแทนเพื่อหนีการควบคุมที่เข้มงวด

ครอบครัวที่ควบคุมน้อยเกินไป (Undercontrol) มักมีสาเหตุมาจากการที่พ่อแม่มีความวิตกกังวลในวิธีการที่ตนเองควบคุมลูก เช่น อาจรู้สึกผิดถ้าต้องลงโทษลูก กลัวว่าจะทำให้ลูกรู้สึกอึดอัดยุ่งกับลูกมากเกินไป หรือกลัวว่าจะก้าวร้าวควบคุมอารมณ์ไม่ได้จึงไม่ยอมควบคุมพฤติกรรมลูก และปล่อยให้ลูกทำอะไรก็ได้ตามใจชอบ พ่อแม่บางคนคิดว่าลูกกำลังช่วยตนเองได้ดี และสามารถก้าวไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ได้โดยไม่ต้องมีใครมาดูแลช่วยเหลือแต่ยิ่งปล่อยลูกมากเท่าใด ลูกจะพยายามทำให้พ่อแม่มาใกล้ชิดมาสนใจโดยการมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามากเท่านั้น และบางครั้งอาจใช้วิธีที่เป็นอันตราย เช่น พยายามทำร้ายร่างกายตนเอง ใช้ยาเสพติด เป็นต้น

ในวัยรุ่นที่ขาดทักษะในการช่วยตนเองหรือในการเข้าสังคม เมื่อได้รับอิสรภาพมาก และขาดการควบคุมที่เหมาะสมก็อาจใช้อิสรภาพดังกล่าวไม่เป็น จนทำให้เกิดปัญหาได้

2. พฤติกรรมเกร (Conduct disorder) หมายถึงพฤติกรรมที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคม เช่น ขโมยของ ก่อเรื่องทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น จากการวิจัยพบว่าเด็กที่มีพฤติกรรมดังกล่าวมักได้รับการเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสม ดังนี้

2.1 การควบคุมที่ไม่เหมาะสม พ่อแม่ที่ควบคุมลูกมากหรือน้อยเกินไปอาจทำให้เกิดพฤติกรรมเกรได้

2.2 พ่อแม่ไม่สามารถร่วมมือกันปกครองลูก ระเบียบวินัยในเด็กเกิดจากความสม่ำเสมอในการอบรม พ่อแม่ที่ไม่สามารถร่วมมือกันหรือมีความเห็นแตกต่างกันในการอบรมลูก จะทำให้การฝึกวินัยเป็นไปอย่างลุ่มๆ ดอนๆ และทำให้เด็กเกิดความสับสน เมื่อลูกยังเล็กอาจจะมีปัญหาคือไม่เชื่อฟังเพียงเล็กน้อย แต่เมื่อเข้าวัยรุ่นปัญหาจะมีความรุนแรงมากขึ้น เช่นมีพฤติกรรมเกร เป็นต้น

2.3 ปัญหาขัดแย้งระหว่างพ่อแม่ วัยรุ่นมีพฤติกรรมเพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของพ่อแม่ จากปัญหาคู่สมรสมาสู่ปัญหาของลูกแทน ซึ่งก็เป็น triangulation เพื่อลดความเครียดในระบบครอบครัววิธีหนึ่ง เมื่อโตขึ้นวัยรุ่นบางคนอาจถอนตัวออกไปจากความขัดแย้งได้ โดยไปมีชีวิตนอกบ้าน เช่น ทำกิจกรรมกับเพื่อนฝูงมากขึ้น ในตอนนั้นปัญหาของพ่อแม่จะรุนแรงขึ้นเพราะไม่มีลูกช่วยลดความเครียดอย่างแต่ก่อน

วัยรุ่นบางคนไม่สามารถถอนตัวออกไปจากปัญหาของพ่อแม่ได้ ยิ่งเขารับรู้ปัญหาของพ่อแม่รุนแรงมากเท่าใด ปัญหาพฤติกรรมของเขาก็จะรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น พฤติกรรมบางอย่างนอกจากจะลดความเครียดระหว่างพ่อแม่แล้ว (พ่อแม่มาสนใจปัญหาของลูกแทนที่จะทะเลาะกันเอง) ยังช่วยเบนความสนใจของตัววัยรุ่นเองออกไปจากปัญหาดังกล่าว เช่น การใช้สารเสพติดจะช่วยให้วัยรุ่นลืมความเศร้าและความคับข้องใจอันเนื่องมาจากปัญหาทะเลาะเบาะแว้งของพ่อแม่ได้

สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการควบคุมของบิดามารดา หมายถึง การที่บิดามารดาออกคำสั่งให้นักศึกษาหญิงปฏิบัติตาม มีการแนะนำ ติดตาม ชักถามการเป็นแบบอย่าง ในเรื่องต่างๆ เช่น การคบเพื่อน การใช้จ่าย การใช้เวลาว่าง การปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในบ้าน การสูบบุหรี่

การวัดการควบคุมของบิดามารดา

การวัดการควบคุมของบิดามารดาเป็นการวัดการรับรู้สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัวด้านหนึ่ง วัดโดย แบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริงมาก ไม่แน่ใจ จริงน้อย ไม่จริงเลย การให้คะแนนเป็น 1-5 ตามลำดับ มีคำถามจำนวนทั้งหมด 8 ข้อ ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงถึงการควบคุมของบิดามารดาสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงถึงมีการควบคุมของบิดามารดาต่ำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วันชัย ธรรมสังการ; และคนอื่นๆ (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการติดยาเสพติดของผู้ป่วยในศูนย์รักษาเสพติดภาคใต้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาเป็นเพศชายทั้งหมดจำนวน 30 คน ส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ระหว่างวัยเรียน คือ 23 ปีลงมา ระดับการศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตร (ปวช.,ปวส.) จากการสัมภาษณ์ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่อาจเป็นสาเหตุของการเสพติดคือ สาเหตุจากครอบครัว พบว่า เป็นครอบครัวที่มีปัญหาด้านการอบรมเลี้ยงดูลูก หรือมีปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งปัญหาด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวนี้ เกิดขึ้นในช่วงที่กลุ่มตัวอย่างอยู่ในวัยเด็ก หรือในช่วงที่จำความได้จนถึงชั้นประถมศึกษา 15 ราย หรือร้อยละ 50 เกิดในช่วงวัยเรียนชั้นมัธยมศึกษา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 18 ราย หรือร้อยละ 60

กนกรัตน์ แจ่มวิภูกุล (2545: 62) ศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวและกลุ่มเพื่อนที่มีต่อการเสพยาบ้าของเด็กและเยาวชน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือกลุ่มเด็กและเยาวชนจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 403 คนที่มีประวัติการเสพยาบ้า และนักเรียนในโรงเรียนปทุม คงคา โรงเรียนมัธยมกษัตริย์พิทยา และโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ ที่ไม่เสพยาบ้า พบว่า การควบคุมดูแลของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเสพยาบ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่กล่าวมาจะพบว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยเฉพาะในส่วนของกรอบเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม และมีหลายพฤติกรรมที่จำเป็นต้องมีการควบคุมแต่ถ้าขาดการควบคุมที่เหมาะสม ก็ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยสนใจเกี่ยวกับการควบคุมของบิดามารดาเนื่องจากการควบคุมที่มากหรือน้อยเกินไปว่าจะเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงหรือไม่อย่างไร

การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536: 52) กล่าวว่าตัวแทน หมายถึง สิ่งที่เป็นแบบอย่างที่ดีเป็นบรรทัดฐานได้ เป็นแบบหรือตัวอย่างที่นำมาให้เห็นเพื่อเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบและเพื่อเป็นแบบอย่างในการเลียนแบบ

แบนดูรา (วรรณา สาริยะชีวะ. 2541: 45-47; อ้างอิงจาก Bandura. 1977: 22) กล่าวว่า การเรียนรู้จากตัวแบบเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยบุคคลจะสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นแล้วสร้างความคิดว่าจะสร้างพฤติกรรมใหม่ได้อย่างไร ซึ่งความคิดนี้ได้ประมวลเป็นข้อมูลไว้ใช้เป็นเครื่องชี้แนะการแสดงพฤติกรรมของตน นอกจากนี้ยังเป็นผลจากการสังเกต การฟังหรือการอ่านพฤติกรรมของบุคคลหรือสัญลักษณ์แทนบุคคล การที่บุคคลสามารถเรียนรู้ และเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้นั้นต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ประการคือ

1.1 กระบวนการใส่ใจ (Attention Process) ความใส่ใจของผู้สังเกตจะทำหน้าที่ตัดสินใจเลือกสิ่งที่ได้รับว่า ตัวแบบแสดงพฤติกรรมใดบ้าง ถ้าผู้สังเกตใส่ใจต่อพฤติกรรมที่เขาสนใจจากตัวแบบ ก็จะเลียนแบบตามพฤติกรรมของตัวแบบได้

1.2 กระบวนการจดจำ (Retention Process) เป็นการรวบรวมรูปแบบพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ แล้วเก็บจำในลักษณะของสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นมโนภาพและภาษา การที่บุคคลมีการเก็บจำจึงสามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบตามทันที หรือแสดงพฤติกรรมเลียนแบบภายหลัง การสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบผ่านไประยะหนึ่ง โดยมีหรือไม่มีตัวแบบในที่นั้น ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนในกระบวนการเก็บจำ ได้แก่

1.2.1 การที่บุคคลแปลงสัญลักษณ์ทางมโนภาพเป็นสัญลักษณ์ทางภาษา ทำให้เก็บจำได้ง่าย และนานขึ้น

1.2.2 การชักชวนในใจหรือคิดตาม ท่องจำ หลังจากได้สังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้สังเกตจำแม่นแล้ว ยังช่วยให้เลียนแบบได้ถูกต้องขึ้น

1.2.3 การได้เห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมบ่อยๆ หรือหลายครั้งจะช่วยทำให้ความจำดีขึ้น

1.3 กระบวนการกระทำทางกาย (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตเปลี่ยนสัญลักษณ์จากการเก็บจำมาเป็นการกระทำ ซึ่งถ้ามีการให้ข้อมูลป้อนกลับจะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมการเล่นแบบของตน จนเป็นที่พึงพอใจ ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ในกระบวนการกระทำทางกาย ได้แก่

1.3.1 ความสามารถ ความพร้อมทางร่างกายในการกระทำพฤติกรรมตามตัวแบบ

1.3.2 การมีทักษะเบื้องต้นอันจะนำไปสู่การปฏิบัติตามพฤติกรรมที่ตัวแบบกระทำ

1.3.3 การปรับปรุงหรือการฝึกหัดหรือการแสดงบทบาทสมมติตามพฤติกรรมของตัวแบบ

1.4 กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) พฤติกรรมที่ผู้สังเกตเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบอาจถูกแสดงออกมาหรือไม่ก็ได้ ถ้าพฤติกรรมของตัวแบบได้ผลลัพธ์ที่น่าพอใจหรือสามารถหลีกเลี่ยงผลลัพธ์ที่ไม่พึงพอใจ จะมีแนวโน้มการเล่นแบบสูง เพราะบุคคลเกิดความหวังจะได้รับผลลัพธ์เช่นเดียวกันกับตัวแบบหรือเกิดความรู้สึกแค้นว่าตนคือผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจนั้น ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ในกระบวนการจูงใจ ได้แก่

1.4.1 การให้ผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจแก่พฤติกรรมของตัวแบบที่เราต้องการให้ผู้สังเกตเลียนแบบทันทีที่ตัวแบบแสดงพฤติกรรมนั้น

1.4.2 การให้ข้อมูลย้อนกลับและการเสริมแรงแก่ผู้สังเกตทันทีที่กระทำพฤติกรรมตามตัวแบบที่ต้องการ

ประเภทของตัวแบบ

1. ตัวแบบที่มีชีวิตจริง (Live Mode) หมายถึงตัวแบบที่มีชีวิตซึ่งผู้สังเกตสามารถปฏิสัมพันธ์หรือสังเกตโดยตรงไม่ต้องผ่านสื่อ หรือสัญลักษณ์อื่น
2. ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Mode) หมายถึงตัวแบบที่บุคคลสังเกตผ่านสื่อหรือสัญลักษณ์ เช่น ตัวแบบที่ปรากฏตามการบอกเล่า ปรากฏในหนังสือ แบบบันทึกภาพ หรือผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ลักษณะของตัวแบบ (กัตติกา พงษ์ศิริ. 2536: 10)

1. มีลักษณะใกล้เคียงกับผู้สังเกต เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ เจตคติ ซึ่งทำให้ผู้สังเกตรู้สึกว่าจะเหมาะสมกับตนและทำให้เกิดความรู้สึกคาดหวังว่า ถ้าตนแสดงพฤติกรรมตามแบบนั้นก็จะได้ผลลัพธ์ทำนองเดียวกัน
2. มีลักษณะเด่นเป็นพิเศษ เช่น เป็นบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญ มีชื่อเสียง มีอำนาจหรือเป็นที่นิยมในสังคมนั้น
3. มีลักษณะดึงดูดใจสูง สร้างความสนใจแก่ผู้สังเกตได้นาน เช่น โทรทัศน์ เทปบันทึกภาพ
4. มีลักษณะเป็นมิตร หรือแสดงการช่วยเหลือต่อผู้สังเกต
5. เป็นตัวแบบที่มีความสำคัญต่อผู้สังเกต เช่น บิดามารดา ผู้ปกครอง ครู หรือวีรบุรุษที่ผู้สังเกตนิยม
6. เป็นการกระทำของตัวแบบที่ได้รับผลลัพธ์ตามผู้สังเกตต้องการ
ทั้งนี้จากการศึกษาของ สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2522: 9-18) เกี่ยวกับสาเหตุของการสูบบุหรี่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งอาจขึ้นกับปัจจัยเดียวหรือหลายปัจจัยก็ได้ กล่าวคือ
 1. การเอาแบบอย่างตามกลุ่มอ้างอิง ในกลุ่มวัยรุ่นมักจะใช้กลุ่มอ้างอิงในด้านความคิดความรู้สึกการกระทำ ถ้ากลุ่มอ้างอิงสูบบุหรี่วัยรุ่นที่ไม่สูบบุหรี่ในกลุ่มนี้ย่อมมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ไปด้วย
 2. การอยากลองทำ วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความกระตือรือร้นอยากรู้ อยากเห็น มีประสบการณ์ใหม่ๆ และการสูบบุหรี่ก็เป็นสิ่งที่วัยรุ่นต้องการอยากลองกระทำ
 3. การเลียนแบบผู้อื่น ในสังคมทั่วไปจะมีบุคคลมากมายที่สูบบุหรี่ เช่น บิดา พี่ชาย อาจารย์ ดารา หรือบุคคลที่สร้างความประทับใจ เป็นต้น ดังนั้นวัยรุ่นก็ลองทำตามบ้าง
 4. กิจกรรมสังคมเมื่อมีการรวมกลุ่มทางสังคมนอกจากจะมีกิจกรรมต่างๆ แล้ว การดื่มและการสูบบุหรี่มักจะตามมาเสมอ
 5. ธรรมเนียม ในชุมชนบางแห่งจะใช้ บุหรี่ มาก น้ำ เป็นสิ่งที่ใช้ต้อนรับแขกที่มาเยือนที่บ้าน
 6. ความต้องการหลีกเลี่ยงการต่อว่า หรือ ต่ำหนิติเตียน จากการที่สูบบุหรี่ไม่เป็นเช่นเป็นชายต้องสูบบุหรี่เป็น

7. กลไกการปรับตัว มีบุคคลเป็นจำนวนมากที่ใช้การสูบบุหรี่เป็นทางออกของความตึงเครียดทางอารมณ์โดยหวังว่าการสูบบุหรี่จะช่วยบรรเทาความกลัดกลุ้มวุ่นวายใจได้

8. การมีบุหรี่ปัจุบันโดยทั่วไป

การเป็นตัวแบบของเพื่อนนั้น กลุ่มเพื่อน คือกลุ่มที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีอายุเท่าๆ กัน ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ด้วยกัน มีความคิดการกระทำคล้ายๆ กัน และมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขัดเกลาทางสังคมของวัยรุ่น (นิรนาท แสนสา. 2543: 66; อ้างอิงจาก Muss. 1990: 157; Steinberg. 1989: 11) กลุ่มเพื่อนจึงมีความสำคัญที่ทำหน้าที่เป็นเงื่อนไขที่ทำให้วัยรุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ สำคัญ 4 ประการ คือ

ประการแรก ทำให้วัยรุ่นเรียนรู้ที่จะมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ โดยผ่านการเรียนรู้ในกลุ่มเพื่อน สามารถรับคำวิพากษ์วิจารณ์ และการปรับตัวอยู่ร่วมกับคนอื่นได้

ประการที่สอง กลุ่มเพื่อนเป็นสถานการณ์ทำให้วัยรุ่นได้เรียนรู้ แยกแยะความเข้าใจเกี่ยวกับระบบค่านิยมของตนเอง เป็นกระบวนการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนที่เป็นอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ได้โดยมีการสำรวจและประเมินทางเลือกระบบค่านิยม คุณค่า ความหมายที่เหนือการควบคุมของพ่อแม่ ซึ่งกลุ่มเพื่อนนี้จะเป็นผู้ให้รู้สึกมั่นคงปลอดภัย ให้การสนับสนุนในการทดลองระบบค่านิยมในชีวิต

ประการที่สาม ในภาวะที่มีความกดดัน ความคับข้องทางจิตใจ โดยเฉพาะที่เกิดจากความสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มเพื่อนจะเป็นสถานการณ์เงื่อนไขที่ช่วยเหลือนำความรู้สึกเหล่านี้ได้

ประการที่สี่ กลุ่มเพื่อนทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ สั่งสอน โดยจะอธิบายว่า ความคิดการกระทำแบบใดหมายถึงการเป็นพวกเดียวกัน หรือความเป็นคนในกลุ่ม (In group) และความคิดการกระทำใดที่ไม่ใช่พวกเดียวกัน (Out group) เช่น กลุ่มเพื่อนจะช่วยอธิบายหรือตอบคำถามหรือให้ทัศนะเกี่ยวกับเรื่องการใช้ยาเสพติด รวมทั้งความคิด และการกระทำอื่นๆ ว่า การกระทำอย่างไรถือว่าเป็นพวกเดียวกัน อย่างไรที่ไม่ใช่พวกเดียวกัน (นิรนาท แสนสา. 2543: 66-67; อ้างอิงจาก Ingersoll. 1989: 228)

จากการศึกษาการกลายเป็นผู้ใช้ยาเสพติดของนักเรียนวัยรุ่นที่สำคัญประการหนึ่งอาจเป็นเพราะว่า วัยรุ่นคบเพื่อนที่ไม่ดีเป็นผู้ใช้ยาเสพติด และบรรยากาศของกลุ่มเพื่อนก็เป็นเงื่อนไขที่กดดัน (Peer Pressure) ให้เกิดการเลียนแบบหรือคล้อยตามคำชักชวน (Conformity) ของเพื่อนได้ง่าย มีการศึกษาพบว่า วัยรุ่นมักเลือกคบเพื่อนที่มีเจตคติ ค่านิยมคล้ายคลึงกับตนเอง กล่าวคือวัยรุ่นมักเลือกคบเพื่อนที่มีลักษณะคล้ายกับตน นอกจากนี้แล้วยังพบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีคุณลักษณะเป็นผู้ใช้ยาเสพติด มักเลือกคบเพื่อนที่มีคุณลักษณะชอบใช้ยาเสพติดด้วยเหมือนกัน (นิรนาท แสนสา. 2543: 67; อ้างอิงจาก Ingersoll. 1989: 159-169)

สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน หมายถึง บิดามารดาและเพื่อนที่มีอิทธิพลและเป็นแรงผลักดันต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง

การวัดการเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน

การวัดการเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน สามารถวัดโดยมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ บ่อยครั้ง บางครั้ง ไม่เคยเลย ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าเอาแบบอย่างด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนมาก ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่ามีการเอาแบบอย่างด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนน้อย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อีเวน (กัตติกา พงษ์ศิริ. 2536: 24; อ้างอิงจาก Evan. 1978: 126-135) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เป็นระยะเวลา 3 ปี ในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Junior High School) พบว่า การติดบุหรี่ของนักเรียนมาจากบุคคลใกล้ชิด สื่อมวลชนและการสูบบุหรี่ของบิดามารดา และยังได้พบต่อไปอีกว่า อิทธิพลทางจิตวิทยาสังคม มีผลทำให้กลุ่มวัยรุ่นตัดสินใจสูบบุหรี่ได้แก่ บทบาทของครอบครัวและแรงผลักดันจากกลุ่มเพื่อน (Peer group)

รอร์ไบเน; และคณะ (Rawbone R.G.; et al. 1978: 53-57) ได้ทำการศึกษากการสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (secondary school children) ณ เมืองโฮนสโลว์ นอกกรุงลอนดอน เกี่ยวกับอัตราการชุกและปัจจัยที่ส่งเสริมการสูบบุหรี่ โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับนิสัยการสูบบุหรี่ อาการแสดงทางระบบหายใจและเจตคติเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยในกลุ่มนักเรียน จำนวน 10,498 คน พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ ได้แก่ การมีบุคคลในครอบครัวและเพื่อนสนิทสูบบุหรี่

ซาราสัน; และคณะ (Sarason I.G.; et al. 1992: 185-190) ได้ศึกษากการสูบบุหรี่ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนในปัจจุบันสูบบุหรี่ร้อยละ 24 เหตุผลของลองสูบบุหรี่คือ ความอยากรู้อยากเห็น เห็นว่าเพื่อนและคนอื่นๆ สูบ เพื่อนชวน และอยากลองเอง ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ภายหลังการสูบบุหรี่คือ การที่เห็นเพื่อนและคนอื่นๆ สูบ

เบอร์แตรนด์; และ อะเบอร์เนทท์ (Bertrand; & Abernathy. 1993: 98-103) ได้ศึกษากการสูบบุหรี่ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสหรัฐอเมริกา พบว่า ตัวทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่มีนัยสำคัญทางสถิติคือ อิทธิพลของเพื่อน โดยพบว่าคนที่เพื่อนสูบบุหรี่เป็นตัวทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่สำคัญ

วรรณิกา วงศ์ไกรศรีทอง (2528: 67-83) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของพระภิกษุ พบว่า พระภิกษุร้อยละ 53.6 สูบบุหรี่ อัตราการสูบบุหรี่ของพระภิกษุก่อนบวชสูงกว่าหลังบวช ส่วนสาเหตุที่จูงใจให้สูบบุหรี่ ได้แก่ การโฆษณา การสูบบุหรี่ตามเพื่อน สูบเพื่อความสบายใจ เป็นค่านิยมทางสังคม อยากลองและอื่นๆ

ชวนพิศ บุญยรัตเวช (2531: 74) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในกลุ่มเด็กนักเรียนมัธยมและนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3,400 คน พบว่า มีนักเรียนชายสูบบุหรี่ร้อยละ 45 นักเรียนหญิงสูบบุหรี่ร้อยละ 5 และเริ่มสูบบุหรี่ตั้งแต่อายุ 14 ปี ส่วนนักเรียนที่สูบมากที่สุด

ประมาณร้อยละ 49 คืออายุ 17 ซึ่งสูบบุหรี่มานานกว่า 1 ปี และสูบบุหรี่ทุกวัน ส่วนสาเหตุของการสูบบุหรี่ คือ ตามเพื่อน ตามพ่อแม่

อรรถย ลิมตระกูล (2534: ก-ข) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สํารวจนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 4 ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นพบว่า อัตราการสูบบุหรี่ในนักศึกษาชายร้อยละ 28.7 นักศึกษาหญิงร้อยละ 0.9 ถ้ารวมทั้งสองเพศ พบร้อยละ 18.1 นักศึกษาปี 1 สูบร้อยละ 11.6 ส่วนนักศึกษาปี 4 สูบร้อยละ 25.1 โดยอายุที่เริ่มสูบมากที่สุดคือ 15-17 ปี และเหตุผลที่เริ่มสูบ คือ ส่วนใหญ่สูบตามผู้อื่น ได้แก่ พ่อ แม่ พี่ เพื่อน เป็นต้น รองลงมาคืออยากลอง และเพื่อคลายเครียด นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาที่สูบบุหรี่จะมีค่านิยมในทางบวกต่อการสูบบุหรี่ และการที่นักศึกษามีคนในบ้านสูบบุหรี่ กับการมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ จะทำให้นักศึกษามีค่านิยมในทางบวกต่อการสูบบุหรี่มากกว่านักศึกษาที่ไม่มีคนในบ้านสูบ และไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่

ธิตี รัตนโชติ (2539: 134-140) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิง ศึกษาเฉพาะนักเรียนหญิงในโรงเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 433 คน พบว่าเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อนงค์ คำชู (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ตามตัวแปรต่างๆ ตัวแปรด้านตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ต่างกันจะมีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ธงชัย กาล้อม (2542: 66-70) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของผู้หญิงในชุมชน เขตตำบลแม่กุ อำเภอสอด จังหวัดตาก จำนวน 322 คน แบ่งเป็นผู้หญิงที่สูบบุหรี่จำนวน 161 คน และผู้ที่ไม่สูบบุหรี่จำนวน 161 คน พบว่ากลุ่มที่สูบบุหรี่และกลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่ สาเหตุที่สูบบุหรี่ครั้งแรกส่วนใหญ่สูบตามอย่างบุคคลในครอบครัวซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ภรณ์ วัฒนสมบูรณ์; และคนอื่นๆ (2542: 38) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบและไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,360 คน พบว่า ปัจจัยที่สามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยมีนัยสำคัญทางสถิติ มีจำนวน 7 ปัจจัย ตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน เจตคติต่อการสูบบุหรี่ ความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ค่าใช้จ่ายที่ได้รับ ความเชื่ออำนาจกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และความดึงดูดใจของผลิตภัณฑ์บุหรี่ ปัจจัยทั้ง 7 สามารถทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนหญิง ได้ร้อยละ 83.90

จากงานวิจัยที่กล่าวมาจะพบว่าการเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน นั้น เป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เนื่องจากทั้งบิดามารดาและเพื่อน มีความใกล้ชิดกับวัยรุ่นมาก มักทำให้เกิดการคล้อยตามหรือการเลียนแบบได้ ซึ่งถ้าบิดา

มารดาและเพื่อนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ก็ส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้เช่นกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าตัวแปรการเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนจะเป็น ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง

การเผชิญความเครียดกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ไวส์แมน (นียดา พงศ์พานิช. 2535: 32; อ้างอิงจาก Weisman. 1978: 264-265) กล่าวว่า รูปแบบและวิธีเผชิญความเครียด มีทั้งรูปแบบต่อสู้ การหนี หรือการแก้ไขปัญหาคือ เป็น ปฏิกริยาปกติที่เกิดขึ้นกับทุกคน ทั้งนี้เพื่อรักษาดุลยภาพทางจิตเอาไว้ โดยควบคุมความตึงเครียดที่เกิดจากความขัดแย้งภายใน เช่น ความกลัว ความว้าวุ่น ความรู้สึกไม่มั่นคง ความสูญเสียต่างๆ และความตึงเครียดที่เกิดจากความขัดแย้งภายนอก

กาแลนด์ และบัส (เพ็ญศรี วรสัมปติ. 2537: 32; อ้างอิงจาก Garland; & Bush. 1982: 6) กล่าวว่า พฤติกรรมการเผชิญความเครียดเป็นกระบวนการที่บุคคลพยายามระงับ แบ่งเบา หรือขจัด ความเครียด หรือสิ่งที่มาคุกคามที่อาจจะประกอบด้วยพฤติกรรมที่เปิดเผย หรือไม่เปิดเผยก็ได้

สินวล จำคำ (2544: 14) กล่าวว่า วิธีเผชิญความเครียด หมายถึง พฤติกรรมบางประการ ที่บุคคลกระทำเพื่อลดหรือขจัดความตึงเครียดหรือความกดดันทางจิตใจที่มาคุกคาม โดยบุคคลเลือก กระทำพฤติกรรมอย่างใดหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณลักษณะส่วนตัวที่จะแก้ไขปัญหานั้น เพื่อช่วยให้ตน สามารถปรับตัวได้ดี

ชีวัน ประทุมรัตน์ (2546: 23) กล่าวว่า การเผชิญความเครียด หมายถึง การแสดง พฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน การมีปัญหาก็ทำให้บุคคล ขาดภาวะสมดุล แต่เมื่อบุคคลใช้วิธีหนึ่งวิธีใดในการเผชิญความเครียดร่างกายและจิตใจก็จะกลับเข้าสู่ ดุลยภาพตามเดิม

จากความหมายของการเผชิญความเครียดที่ยกมานี้ สรุปได้ว่า การเผชิญความเครียด หมายถึง พฤติกรรมในลักษณะต่างๆ ที่บุคคลกระทำเพื่อจำกัด หรือควบคุมความกดดันทางจิตใจ ที่มาคุกคาม รวมถึงการใช้กลไกการป้องกันตนเองเพื่อให้สภาพจิตใจ อารมณ์กลับคืนสู่ภาวะสมดุล โดยบุคคลจะเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณลักษณะส่วนตัวที่จะแก้ไขปัญหานั้น

วิธีเผชิญความเครียด

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเผชิญความเครียดในระยะแรกๆ เป็นการศึกษาวิธีเผชิญ ความเครียดโดยใช้กลวิธีทางจิต เน้นความสำคัญของกลวิธีทางป้องกันตนเองในการปรับตัวต่อ ความเครียด และความวิตกกังวล ซึ่งเป็นวิธีที่บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตใจใช้ จึงเป็นวิธีที่ไม่มี ประโยชน์ในการศึกษาสำหรับคนปกติ ดังนั้นในปัจจุบันนักวิจัยจึงให้ความสนใจวิธีการเผชิญ ความเครียดของคนปกติมากกว่าคนที่มีความผิดปกติทางจิต เพราะการศึกษาในกลุ่มปกติย่อมมี ประโยชน์กว่า และยังสามารถทำนายพฤติกรรมและเข้าใจการปรับตัวของบุคคลเหล่านี้ได้อีก

การเผชิญความเครียด ได้มีการศึกษาวิธีการเผชิญความเครียดของคนปกติไว้ เช่น ลาซารัส และฟอล์คแมน (เพ็ญศรี วรสัมปติ. 2537; อ้างอิงจาก Lazarus & Folkman. 1984 Stress, Appraisal and Coping.) ได้ศึกษาการเผชิญความเครียดของคนปกติและได้นำผล การศึกษามาแบ่ง วิธีการเผชิญความเครียดออกเป็น 2 วิธี (ชีวัน ประทุมรัตน์. 2546: 25) คือ

1. วิธีมุ่งแก้ไขปัญหา (Problem Focused Forms of Coping) วิธีนี้เมื่อบุคคลมีความเครียดจะมีรูปแบบการเผชิญภาวะดังกล่าว โดยการหาข้อมูลเพิ่มเติม การวิเคราะห์ปัญหาการเผชิญหน้ากับปัญหา การยอมรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามเป็นจริง รวมทั้งการนำประสบการณ์ในอดีตมาใช้ให้เป็นประโยชน์และประเมินว่าประสบการณ์ใดให้ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์มากกว่า เพื่อเลือกวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ฉะนั้นการเผชิญความเครียดโดยวิธีนี้จึงมุ่งเน้นการแก้ปัญหา ซึ่งเกิดจากสิ่งแวดล้อมนั้น และแก้ปัญหาโดยตรงด้วยตนเอง เช่น การปรับสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหานั้นให้มีความเหมาะสมหาทางเลือกที่พอใจ เรียนรู้ทักษะใหม่ เป็นต้น

2. วิธีมุ่งแก้ไขอารมณ์ (Emotional Focused of Coping) เป็นวิธีการที่บุคคลพยายามที่จะจัดการแก้ปัญหาโดยปรับอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์เครียดโดยมิได้มุ่งแก้ไขปัญหาหรือสาเหตุ แบ่งเป็น 2 วิธีคือ

2.1 การแก้ไขอารมณ์เพื่อลดความตึงเครียด คนส่วนมากใช้วิธีนี้ ซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การปฏิเสธ การหลีกเลี่ยงปัญหา การเหม่อลอย การฝันกลางวัน การพึ่งยาเสพติด การหาแหล่งสนับสนุนทางสังคม การนั่งสมาธิ การออกกำลังกาย เป็นต้น

2.2 การแก้ไขอารมณ์โดยการเพิ่มความตึงเครียด เป็นการใช้กระบวนการทางความคิดโดยแสดงพฤติกรรมบางอย่าง ซึ่งเพิ่มอารมณ์ตึงเครียดให้กับตนเอง เช่น การตำหนิตนเอง หรือผู้อื่น การลงโทษตนเอง เช่นการแสดงความโกรธตนเองหรือมีการกระทำที่เป็นอันตรายกับตนเอง เป็นต้น เพราะบุคคลบางคนนั้นมีอารมณ์ตึงเครียดรุนแรงที่สุดแล้วจากนั้นความรู้สึกจะดีขึ้น

สรุปได้ว่า วิธีการเผชิญความเครียดของลาซารัส และฟอล์คแมน ดังกล่าวข้างต้นแม้จะกล่าวว่า เป็นวิธีการเผชิญความเครียดของคนปกติ แต่เมื่อพิจารณาแล้วเห็นได้ว่าเป็นวิธีที่มีประโยชน์คือ วิธีแรก คือวิธีมุ่งแก้ไขปัญหา ส่วนวิธีที่สองคือมุ่งแก้ไขอารมณ์ ซึ่งมี 2 วิธีนั้น วิธีแรก การแก้ไขอารมณ์เพื่อลดความตึงเครียดบุคคลใช้วิธีที่มีประโยชน์อยู่บ้าง เช่น การหาแหล่งสนับสนุนทางสังคม การนั่งสมาธิ และการออกกำลังกาย แต่ยังใช้วิธีที่จะทำให้เกิดโทษกับตนเอง เช่น การปฏิเสธ การพึ่งยาเสพติด เป็นต้น สำหรับวิธีที่ 2 โดยการเพิ่มความตึงเครียดนั้น เห็นได้ว่าวิธีบุคคลนำมาใช้นั้นไม่ได้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง หรือกล่าวได้ว่ามีพฤติกรรมที่เป็นโทษนั่นเอง

มีผู้ศึกษาการเผชิญความเครียดในกลุ่มวัยรุ่นพบว่า รูปแบบการเผชิญความเครียดของวัยรุ่นจะมีความสัมพันธ์กับปัญหาเรื่องการปรับตัว และพบว่าวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมีรูปแบบการเผชิญความเครียดแบบหลีกเลี่ยงปัญหาสูงกว่าวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Ebata, A.T.;& Moos, R.H. 1994: 99-125)

วิธีการวัดการเผชิญความเครียด

การเผชิญความเครียด วัดโดยใช้คำถาม 10 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ คือ ไม่ใช้ ใช้บางครั้ง ไม่แน่ใจ ใช้บ่อย ใช้บ่อยมาก ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหาหรือมุ่งแก้ไขอารมณ์สูง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อิบาตา และมอส (Ebata, A.T.; & Moss, R.H. 1994: 99-122) ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล สถานการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับความเครียดของวัยรุ่น โดยศึกษาวัยรุ่นอายุระหว่าง 12-18 ปี การศึกษาการเผชิญความเครียดในกลุ่มวัยรุ่น พบว่ารูปแบบการเผชิญความเครียดของวัยรุ่นจะมีความสัมพันธ์กับปัญหาเรื่องการปรับตัว และพบว่าวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมีรูปแบบการเผชิญความเครียดแบบหลีกเลี่ยงปัญหาสูงกว่าวัยรุ่นที่ไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

เพ็ญศรี รสสัมปติ (2536: 74) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเผชิญภาวะเครียดในวัยรุ่นตอนต้นกับตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2536 จากโรงเรียนวัดสังเวช โรงเรียนชินโรสวิทยาลัย โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม จำนวน 402 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยแปลมาจากแบบวัดพฤติกรรมเผชิญภาวะเครียดของลาซาร์สและโพลล์แมน (1984) ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นตอนต้นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการเผชิญความเครียดแตกต่างกัน

ดุชนิ โยเหลา; และคนอื่นๆ (2540: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้และการติดสารระเหยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดยโสธร กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและเยาวชนที่ติดสารระเหย จำนวน 298 คน เด็กและเยาวชนที่ไม่ใช้สารระเหย จำนวน 298 คน บิดามารดาของผู้ติดสารระเหย 56 คน ผู้นำชุมชนที่มีการแพร่ระบาดของสารระเหย 46 คน เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถาม พบว่า ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการคงอยู่ของพฤติกรรม (การติดสารระเหย) เมื่อเด็กและเยาวชนเริ่มใช้สารระเหยเป็นครั้งแรก แล้วไม่ยุติการใช้สารระเหยยังคงมีพฤติกรรมใช้สารระเหยอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การเผชิญความเครียดแบบเน้นที่อารมณ์

สุกัญญา คมสัน (2540: 106-107) ศึกษากลวิธีเผชิญความเครียดและพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น กลุ่มตัวอย่างคือ พนักงานรัฐวิสาหกิจในเขตจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 277 คน โดยใช้แบบสอบถามกลวิธีเผชิญความเครียด ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของจาโลวิก ซึ่งใช้แนวความคิดการเผชิญความเครียดของคาร์เวอร์ผลการศึกษาพบว่า เพศหญิงใช้กลวิธีเผชิญภาวะเครียดแบบมุ่งแก้ไขอารมณ์ และกลวิธีเผชิญภาวะเครียดแบบได้ประโยชน์น้อยกว่าเพศชาย แต่พบว่าเพศชายและเพศหญิงใช้กลวิธีเผชิญภาวะเครียดแบบมุ่งแก้ไขปัญหาก็ไม่แตกต่างกัน

จากที่กล่าวมาจะพบว่าการเผชิญความเครียด เป็นสาเหตุให้บุคคลมีการเลือกใช้พฤติกรรมที่ต่างกัน ถ้าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมการสูบบุหรี่ อาจเป็นอันตรายต่อ

ตนเอง และผู้อื่น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรการเผชิญความเครียดว่าเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง เพื่อจะได้หาวิธี หรือแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง หรือสร้างปัญหาที่จะตามมาได้

บุคลิกภาพกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ลักษณะด้านบุคลิกภาพตามทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หมายถึง กลุ่มของตัวแปรด้านการรู้คิดทางสังคม (Sociocognitive Variable) ได้แก่ ความเชื่อ เจตคติ ความคาดหวัง ค่านิยม และการกำหนดแนวปฏิบัติของตนเองและที่เกี่ยวกับสังคม ซึ่งสะท้อนการเรียนรู้ทางสังคมและประสบการณ์ (Jessor, R.; et al. 1991: 26-27) โดยได้แบ่งตัวแปรด้านบุคลิกภาพเป็น 3 กลุ่ม คือ โครงสร้างที่เกี่ยวกับเป้าหมายและความคาดหวัง ได้แก่ การเห็นคุณค่าของความสำเร็จ การเห็นคุณค่าความเป็นอิสระ ความคาดหวังเกี่ยวกับความสำเร็จ โครงสร้างด้านความเชื่อ ได้แก่ ความแปลกแยก (Alienation) การยอมรับบรรทัดฐาน ค่านิยม และข้อยึดถือปฏิบัติของสังคม (Social Criticism) ความภูมิใจในตนเอง (Self –Esteem) และความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน และโครงสร้างด้านการควบคุม ได้แก่ เจตคติต่อต้านความเบี่ยงเบน เจตคติด้านจริยธรรม และความยึดมั่นทางศาสนา งานวิจัยด้านบุคลิกภาพกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อาทิ พจน์ีย์ เหล่าอมต (2532: 125) ซึ่งศึกษาครูชายในโรงเรียนมัธยมจำนวน 200 คน พบว่าเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่เป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งในจำนวนทั้งหมด 5 ตัวที่สามารถจำแนกกลุ่มครูที่เลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จออกจากกลุ่มครูที่เลิกไม่สำเร็จ หมายความว่าครูกลุ่มที่เลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จมีคะแนนเจตคติต่อการเลิกสูบบุหรี่สูงกว่า (มีความรู้สึกดีต่อการเลิกสูบบุหรี่) กลุ่มที่เลิกสูบบุหรี่ไม่สำเร็จอย่างชัดเจน นอกจากนั้นยังพบว่ากลุ่มครูที่ไม่สูบบุหรี่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ทั้ง 3 ด้าน (ด้านสุขภาพ ด้านปฏิสัมพันธ์สังคม และด้านการดำรงชีวิตประจำวัน) เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มครูที่สูบบุหรี่

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาตัวแปรด้านบุคลิกภาพ 3 ตัว ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตน เจตคติต่อการสูบบุหรี่

ความภาคภูมิใจในตนเองกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ความภาคภูมิใจในตนเองมีความสำคัญต่อความสุขและความสำเร็จในชีวิต มีผลกระทบต่อการรับรู้ บุคลิกภาพ กระบวนการทางความคิด ความปรารถนา การประเมินคุณค่าตนเอง การตั้งเป้าหมายในชีวิต การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตลอดจนการรับรู้โลกภายนอก และการมีปฏิกิริยาตอบสนอง ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองไว้มากมาย อาทิ

มาสโลว์ (Maslow. 1970: 45) ได้ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนมีคุณค่า มีความเข้มแข็ง มีสมรรถภาพในการกระทำสิ่งต่างๆ มีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถ

กู๊ด (Good. 1973: 525) ได้ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่า หมายถึง การตัดสินใจและเจตคติที่บุคคลมีต่อตนเอง

เอมเมอร์รี่ และคณะ (Emery; et al. 1993: 224-225) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่า เป็นการประเมินความภาคภูมิใจของบุคคลในประสบการณ์ 3 ส่วน คือความรู้สึกมีความภาคภูมิใจในตนเองต่อกลุ่มเพื่อน ต่อครอบครัว และต่อโรงเรียน

เจมส์ (ภาวิณี นาวาพานิช. 2537: 49; อ้างอิงมาจาก James. 1950) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองว่าหมายถึง ความรู้สึกซึ่งมีอยู่ในตัวเรา การไม่ทำให้ตัวเราเกิดความล้มเหลวต่ำต้อย ความรู้สึกของเราเองจะคงอยู่ครบถ้วนภายหลังจากที่เราได้ทำอะไรสำเร็จลุล่วงไป ซึ่งเปรียบเสมือนว่าความภาคภูมิใจในตนเองเป็นอัตราส่วนระหว่างคุณภาพที่เป็นจริงกับความคาดหวัง

เดซา นุ่นพันธ์ (2525: 17) ให้ความหมายของความภาคภูมิใจในตนเองไว้ว่า หมายถึง การประเมินคุณค่าของตนเองในด้านความสามารถและความสำเร็จ

ยูวลักซ์เบิร์ก ชันอาสา (2541: 31) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองว่าตนเองมีความสำคัญ มีความสามารถในการกระทำการต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จ ตลอดจนมีความเชื่อมั่นว่าตนเองจะได้รับการยกย่องนับถือจากเพื่อนฝูง ครอบครัว และสังคม

ระจิตกรแก้ว เล็กอุทัย (2542: 14) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การพิจารณาตัดสินใจและประเมินคุณค่าของตนเอง ด้วยความเชื่อมั่นในตนเองว่าตนมีความสามารถ มีความสำคัญ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสังคม เป็นที่ยอมรับทั้งของตนเองและบุคคลรอบๆ ข้าง

กระบวนการพัฒนาการของความภาคภูมิใจในตนเองจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองจะเพิ่มตามอายุ ซึ่งจะมีผลกระทบอย่างมากตั้งแต่ช่วงของวัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น กล่าวคือ ใช้ช่วงวัยรุ่นเป็นระยะที่มโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองของมนุษย์จะมีความไม่แน่นอนมากที่สุด และมีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าระยะใดๆ เพราะเป็นระยะที่เด็กกำลังก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ และเป็นระยะที่บุคลิกภาพและเอกลักษณ์ (Identity) ของมนุษย์ก่อตัวขึ้นเป็นพัฒนาการในแต่ละบุคคล และจากการศึกษาลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของ มาสโลว์ โดยการสำรวจจากแต่ละช่วงอายุ พบว่า เด็กในช่วงวัยรุ่นให้ความสำคัญต่อความต้องการมีคุณค่า (Esteem need) สูงกว่าวัยอื่นๆ นอกจากนั้นในช่วงของวัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองจะมีการเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากบุคคลต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองหลายอย่าง ได้แก่ การประกอบอาชีพในอนาคต รวมทั้งความคาดหวังเกี่ยวกับผลสำเร็จในการประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม และการยอมรับของสังคม การมีลักษณะเป็นที่ดึงดูดในเพศตรงข้าม ตลอดจนความสำเร็จในชีวิตสมรส และความสามารถในการแสดงบทบาทหน้าที่ที่ตนได้รับ

นอกจากความภาคภูมิใจในตนเองจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัยวุฒิภาวะสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตด้วย กล่าวคือ ถ้าเหตุการณ์ในชีวิตของบุคคลใด

ดำเนินไปในด้านดี ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนกระทำ ความภาคภูมิใจในตนเองก็จะเพิ่มขึ้นในทางตรงข้าม ถ้าบุคคลใดประสบเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าตนเองหมดความสามารถ ไร้ประโยชน์ สูญเสียอำนาจ ความภาคภูมิใจในตนเองจะลดลงด้วยเช่นกัน

พัฒนาการของความภาคภูมิใจในตนเองของวัยรุ่น (รัตน ดอกแก้ว. 2539: 55-56)

ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นกระบวนการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและสังคมรอบๆ ตัว โดยมีจุดเริ่มต้นจากภายนอกครอบครัว กล่าวคือความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่เริ่มพัฒนามาตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งเกิดขึ้นในเวลาไม่นานหลังจากคลอด โดยทารกจะเริ่มรู้สึกส่วนต่างๆ ของร่างกายอันเป็นจุดเริ่มต้นที่จะช่วยให้เขาได้รับรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของเขาก็คือ สัมพันธภาพของบิดามารดาและบุคคลสำคัญอื่นๆ ที่มีต่อเด็ก ซึ่งการมีสัมพันธภาพกับบุคคลสำคัญของเด็กจะช่วยให้เกิดมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองได้ เช่น จากการศึกษาของไมเซนเฮลเดอร์ (Meisenhelder) ได้ชี้ให้เห็นว่าบิดามารดามีอิทธิพลต่อการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคล โดยเขาได้อ้างถึงการศึกษาของโรเซนเบอร์ก ในปีค.ศ. 1965 ซึ่งได้ทำการศึกษาในเด็กนักเรียนชั้นเด็กเล็ก และชั้นเด็กโต จำนวนมากกว่า 5,000 รายและสรุปผลการศึกษาว่า ภูมิหลังและเจตคติของบิดามารดามีผลต่อความภาคภูมิใจในตนเองของบุตร โดยมีรายละเอียดผลการศึกษาดังนี้

1. ความสนใจดูแลเอาใจใส่ของบิดามารดาเป็นปัจจัยสำคัญต่อความภาคภูมิใจในตนเองของเด็ก
2. เด็กที่ไม่ได้กำพร้าบิดามารดาจะมีความภาคภูมิใจในตนเอง สูงกว่าเด็กที่กำพร้าบิดามารดา
3. เด็กชายที่มาจากฐานะทางสังคมที่ดีจะมีความภาคภูมิใจในตนเอง สูงกว่าเด็กที่มาจากฐานะทางสังคมที่ต่ำกว่า
4. ครอบครัวที่แตกแยกจะมีผลกระทบต่อความภาคภูมิใจในตนเองของเด็ก

นอกจากบิดามารดาจะเป็นผู้มีอิทธิพลต่อเด็กในระยะต้นแล้ว ยังมีความสำคัญต่อเนื่องไปจนกระทั่งเข้าสู่วัยรุ่น และวัยต่อๆ ไป ร่วมกับเพื่อนและผู้ใหญ่คนอื่นๆ ในสังคมที่มีการติดต่อเกี่ยวข้องด้วยก็จะมีอิทธิพลต่อเด็กเพิ่มมากขึ้น และถ้าเหตุการณ์ในชีวิตดำเนินไปในด้านดี ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนกระทำ ความภาคภูมิใจในตนเองก็จะเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดประสบเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าตนเองหมดความสามารถไร้ประโยชน์ สูญเสียอำนาจ ความภาคภูมิใจในตนเองก็จะลดลง (นงลักษณ์ บุญไทย. 2539: 53)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง หมายถึง การพิจารณาตัดสินและประเมินคุณค่าของตนเอง ด้วยความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถ มีความสำคัญ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสังคม เป็นที่ยอมรับทั้งของตนเองและบุคคลรอบๆ ข้าง

การวัดความภาคภูมิใจในตนเอง

การวัดความภาคภูมิใจในตนเองเป็นการวัดบุคลิกภาพด้านหนึ่ง มีการสร้างแบบสอบถามวัดความภาคภูมิใจในตนเองขึ้นหลายรูปแบบ ลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยวัดระดับความคิดเห็นตั้งแต่เห็นด้วยอย่างยิ่งจนไปถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีข้อคำถามจำนวนทั้งหมด 15 ข้อ การให้คะแนนหากได้คะแนนสูงจากการวัด แสดงว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่รู้สึกว่าคุณค่าในทางตรงกันข้ามหากได้คะแนนต่ำ จะเป็นการแสดงว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่รู้สึกว่าคุณค่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตุ๊กเกอร์ (Tucker. 1985: 127-131) ศึกษาปัจจัยด้านร่างกายและด้านสังคมจิตวิทยาที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเพศชาย พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่

เมอร์ฟี และไพรส์ (Murphy; & Price. 1988: 401) ศึกษาปัจจัยด้านความภาคภูมิใจในตนเอง การสูบบุหรี่ของพ่อแม่ การอาศัยอยู่ในละแวกที่มีการผลิตบุหรี่ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า นักเรียนที่สูบบุหรี่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำกว่านักเรียนที่ไม่สูบบุหรี่

สแตนตัน และซิลวา (นิตยา เพ็ญศิริินภา. 2538: 28-29; อ้างอิงจาก Stanton; & Silva. 1991) รายงานการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักเรียน ป.4-ม.1 (เกรด 4-7) พบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ แตกต่างกันในเพศหญิงและชาย คือในนักเรียนหญิงพบปัจจัยด้านการนับถือตนเอง ความสามารถด้านความรู้ จำนวนเพื่อนที่สูบบุหรี่และจำนวนคนในครอบครัวที่สูบบุหรี่ ส่วนเพศชาย พบปัจจัยการสัมผัสกับผลด้านการฟังและการอ่าน ความสามารถด้านความรู้ และจำนวนคนในครอบครัวที่สูบบุหรี่ โดยพบว่าการนับถือตนเองจะสูงที่สุดในกลุ่มของนักเรียนที่ไม่สูบบุหรี่ และลดต่ำลงเรื่อยๆ ในกลุ่มที่เคยลอง สูบบุหรี่เป็นครั้งคราว สูบบุหรี่เล็กน้อยในปัจจุบัน ส่วนกลุ่มที่สูบบุหรี่จัดในปัจจุบัน และมีการนับถือตนเองต่ำที่สุด

วีระวรรณ สุธีรไกรลาส (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และเครื่องมือที่ใช้วัดความภาคภูมิใจในตนเอง คือ แบบทดสอบวัดความภาคภูมิใจในตนเองตามแนวของคุเปอร์สมิธ ผลการศึกษาพบว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต และการกล้าแสดงออกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และความภาคภูมิใจในตนเองเพียงตัวเดียวที่สามารถทำนายเจตคติต่อการเสพยาเสพติดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอำนาจในการทำนายร้อยละ 23

นิตยา เพ็ญศิริินภา (2538: บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการสร้างพลังในโปรแกรมป้องกันการสูบบุหรี่ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยฝึกอบรมผู้นำนักเรียนเป็นแกนนำ และมีส่วนร่วมในการป้องกันการสูบบุหรี่ พบว่า ทั้งในกลุ่มนักเรียนแกนนำและในกลุ่มนักเรียนทั่วไป ภายหลังการ

ทดลองมีการนับถือตนเอง ความเชื่อในความสามารถด้านทานการสูบบุหรี่ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่เป็นประจำเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกมากกว่ากลุ่มควบคุม และในระยะติดตามผล พบว่ากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่เป็นประจำต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาวิณี อยู่ประเสริฐ (2540: ก-ข) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,050 ราย พบว่า ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการใช้สารเสพติดของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อวิเคราะห์จำแนกประเภทพบว่า ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ร่วมกับการใช้สารเสพติดของเพื่อน การใช้สารเสพติดของบุคคลในครอบครัว การใช้เวลาว่าง รายได้ของนักเรียนและความเชื่อเรื่องการใช้สารเสพติด มีประสิทธิภาพในการจำแนกกลุ่มได้ร้อยละ 72.95

ณัฐินี จันทร์ก้อน (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ในระดับดี นักเรียนที่มีเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ ระดับความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่อการมีพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีรายได้

จากงานวิจัยที่กล่าวมา พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เนื่องจากความภาคภูมิใจในตนเองเกิดจากปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม ถ้าบุคคลมีสิ่งแวดล้อมที่ช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองสูง บุคคลนั้นก็จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่ำกว่าบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจว่าความภาคภูมิใจในตนเองนั้นเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง

ความเชื่ออำนาจภายในตนกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ความเชื่ออำนาจภายในตน เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของบุคคลในอันที่จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้มาก เป็นจิตลักษณะของบุคคลที่พัฒนามาจากประสบการณ์สังคม ทำให้บุคคลมีความเชื่อว่าผลแห่งการกระทำของตนเองเกิดขึ้นจากอะไร

รอตเตอร์ (Rotter. 1966: 1 อ้างอิงจาก ยุวลักษณ์ ชันอาสา. 2541: 34-35) กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจภายใน หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ว่ามีผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของตน และตนสามารถที่จะทำนายหรือควบคุมผลที่เกิดขึ้นนั้นได้

บาร์รู บัญยงค์ (2515: 8-9) ได้ให้ความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ความเชื่อ ทศนคติ หรือค่านิยมของคนที่รับรู้ว่ามีสิ่งแวดล้อมเหตุการณ์ แรงเสริมหรือการให้รางวัลเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง

มนตรี อนันตรักษ์ (2517: 5) ได้ให้คำจำกัดความว่า ทศนคติแบบควบคุมภายในตน (ความเชื่ออำนาจภายในตน) คือ ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของคนที่ว่าความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง

ดวงเดือน แซ่ตั้ง (2532: 32) ได้สรุปว่า ถ้าบุคคลเชื่อสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเกิดจาก ทักษะ ความชำนาญ หรือความสามารถของตน และตนสามารถควบคุมผลที่เกิดขึ้นได้ จะเป็นคนที่มี ลักษณะความเชื่ออำนาจภายในตน

ทัศนา ทองภักดี (2539: 5) กล่าวว่าความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ลักษณะ บุคลิกภาพประเภทหนึ่งของบุคคล คนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง บุคคลที่เชื่อว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่างๆ ที่ตนประสบ เกิดจากการกระทำของตนเอง และตนสามารถ ทำนายและควบคุมให้เป็นไปตามที่ตนต้องการได้มาก

จิราภรณ์ อำนาจเกลิงศักดิ์ (2540: 20) ได้สรุปว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนเป็นลักษณะ ของบุคคลที่มีความเชื่อ หรือทัศนคติต่อความสำเร็จหรือเหตุการณ์ต่างๆ นั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากผล ของการกระทำของตนเอง จะมีการตัดสินใจต่อสิ่งต่างๆ โดยตัวของเขาเอง ไม่มีสิ่งภายนอกมาควบคุม ได้ ไม่เชื่อโชคกลาง หรือความบังเอิญ มีความพยายามตั้งใจจริง ยอมรับในผลการกระทำของตนเอง ไม่ว่าล้มเหลวหรือได้รับความสำเร็จ

วณิชชา ฤกษ์ศิริ (2540: 11) ได้สรุปว่า บุคคลที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน เป็นบุคคลที่ มีความคิด ความเชื่อว่าการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนกระทำลงไปนั้น มั่นใจว่าเกิดจากความ พยายาม ความสามารถ สติปัญญาของตน และยอมรับในผลสะท้อนกลับมาไม่ว่าผลนั้นจะออกมาดี หรือไม่

ประนอม กระจ่ายศรี (2547: 58) กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ความเชื่อ ของบุคคลว่าสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเกิดจากทักษะความชำนาญ หรือความสามารถของตน และ ตนสามารถควบคุมผลที่เกิดขึ้นได้

จากความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตนที่ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่างๆ ข้างตน ผู้วิจัยพอจะสรุปได้ว่าความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อของนักศึกษา ที่รับรู้ว่าพฤติกรรมกรรมกรสุบบุหรืเป็นผลมาจากการกระทำหรือความสามารถของตนเอง ไม่ว่าจะ เป็นไปในด้านดี หรือไม่ดีก็ตาม

การพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตน

ความเชื่ออำนาจภายในตน จะเริ่มพัฒนาดังแต่วัยเด็กและมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ตามวัยที่เจริญเติบโต นอกจากการเจริญเติบโตและ พัฒนาการแล้วยังมีปัจจัยที่สำคัญได้แก่ สภาพสิ่งแวดล้อม ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบการณ์ตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งเป็นประสบการณ์ ครั้งหนึ่งในชีวิต และประสบการณ์ที่สะสมในอดีตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา ดังนั้นบิดา มารดาจึงเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายใน ภายนอกตนของบุตร นอกจากนี้

สตรีกแลนด์ (สิริพร กาญจนะประโชติ. 2546: 27; อ้างอิงจาก Strickland. 1978: 353-358) ได้กล่าวถึงความเชื่ออำนาจภายใน ภายนอกนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต เช่นเมื่อบุคคลมีความทุกข์ และรับรู้ว่ามันเองไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ ก็อาจจะเชื่ออำนาจภายนอกมากขึ้น แต่ถ้าเหตุการณ์ในชีวิตเป็นไปด้วยดี บุคคลรับรู้ว่าการณ์ต่างๆ เกิดจากการกระทำของตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตนจะเพิ่มขึ้น

การวัดความเชื่ออำนาจภายในตน

การวัดความเชื่ออำนาจภายในตนนั้น ได้มีผู้สร้างเครื่องมือขึ้นมาวิเคราะห์ความเชื่ออำนาจภายในตนของบุคคลเพื่อมาทำนายพฤติกรรมของบุคคลโดยพัฒนาแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนมาตั้งแต่ปี 1957 โดย เจมส์และแฟรเส(Jame and Phare.1957) ต่อมา รอตเตอร์ได้สร้างแบบวัดซึ่งดัดแปลงมาจากแบบวัดของเจมส์และแฟรเส ในงานวิจัยนี้ได้ปรับมาเป็นแบบสอบถาม 10 ข้อ สามารถวัดโดยมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้ที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีความเชื่ออำนาจภายในตนสูง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เทท (พจณีย์ เหล่าอมต. 2532: 26; อ้างอิงจาก Tate. 1986) ศึกษาลักษณะเฉพาะบุคคลที่ใช้จัดการกับตนเองในการเลิกสูบบุหรี่ เพื่อค้นหาสิ่งที่มีประโยชน์ในการช่วยให้บุคคลเลิกสูบบุหรี่ได้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่เชื่ออำนาจภายในตนประสบความสำเร็จในการเลิกสูบบุหรี่มากกว่าบุคคลที่เชื่ออำนาจภายนอกตน

รัญจวน คำวชิรพิทักษ์; และวรรณุช แหยมแสง (2539: 23-59) ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่จากปัจจัยอันเนื่องมาจากสาเหตุภายในและสาเหตุภายนอกของผู้ที่อยู่ในวัยเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ (อายุ 13-24 ปี) จำนวน 600 คน ทั้งที่อยู่ในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และตลาดแรงงาน จากการศึกษพบว่า ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกมีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของบุคคลในระบบโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชูชัย ศุภวงศ์; สุภกร บัวสาย; และนวลอนันต์ ดันติเกตุ (2540: 15) ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยทั่วประเทศ จำนวน 5,598 คน พบว่า ผลของฉลากคำเตือนบนซองบุหรี่มีผลในการป้องกันไม่ให้เยาวชนที่ไม่สูบบุหรี่มาลองสูบบุหรี่ และมีผลให้เยาวชนที่สูบบุหรี่รู้สึกยับยั้งชั่งใจมากขึ้น สำหรับกฎหมายห้ามขายบุหรี่ให้เยาวชนที่อายุต่ำกว่า 18 ปีนั้น ไม่มีผลบังคับใช้ทางการปฏิบัติเท่าที่ควร

ยุวลักษณ์ ชันอาสา (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 1,630 คน พบว่า นักเรียนหญิงกลุ่มตัวอย่างสูบบุหรี่ร้อยละ 4.90 การวิเคราะห์จำแนกประเภทแบบขั้นตอน พบว่า ปัจจัยที่สามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 7 ปัจจัย ตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ทศนคติต่อการสูบบุหรี่ ความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ค่าใช้จ่ายที่ได้รับ ความเชื่ออำนาจกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ และความดึงดูดใจของผลิตภัณฑ์บุหรี่ ปัจจัยทั้ง 7 ข้อ สามารถทำนายพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนหญิง ได้ร้อยละ 83.90 นักเรียนหญิงที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่สูง และมีความเชื่ออำนาจกฎหมายเกี่ยวกับการสูบบุหรี่สูง เป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มจะไม่สูบบุหรี่

ภรณ์ วัฒนสมบูรณ์; และคนอื่นๆ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบและไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,360 คน พบว่าความเชื่ออำนาจภายในตนเกี่ยวกับการสูบบุหรี่เป็นปัจจัยที่สามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ กล่าวคือ บุคคลจะสูบบุหรี่หรือไม่ขึ้นอยู่กับ การกระทำของตนหรือการตัดสินใจของตนเอง ในที่นี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าความเชื่ออำนาจภายในตนเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงอย่างไร

เจตคติต่อการสูบบุหรี่กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

เจตคติ (Attitude) มีผู้ให้ความหมายของเจตคติไว้ในลักษณะต่างๆ กันดังนี้

เธอร์สตัน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2534: 243; อ้างอิงจาก Thurstone. 1978) กล่าวว่า เจตคติเป็นระดับความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวกและลบที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสามารถบอกความรู้สึกเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2518: 3) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงออกอย่างมั่นคงต่อบุคคลหรือสถานการณ์ใดๆ ซึ่งอาจเป็นไปในทางดี ชัดแจ้ง หรือเป็นกลางก็ได้ ซึ่งเป็นผลของการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะที่ดีหรือเลวของบุคคลหรือสถานการณ์นั้นๆ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520: 33) กล่าวว่า เจตคติ เป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

เหม ทองชัย (2523: 41-42) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกเอนเอียงทางใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ภายหลังที่บุคคลมีประสบการณ์ในสิ่งนั้นมาแล้ว

สมเกียรติ สุริยะกุล (2527: 31) ได้ให้ความหมายของคำว่า เจตคติคือ ท่าที ความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะนิมาน (Positive) คือชอบ พอใจ เห็นด้วย

สับสน หรือในลักษณะนิเสธ (Negative) คือ ไม่ชอบ ไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุน และเจตคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นสามารถสร้างขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้

ไพโรจน์ โฉมดี (2531: 13) ให้ความหมายของเจตคติคือ ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ รวมทั้งความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่างต่อบุคคล สิ่งของหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นหรืออารมณ์นั้นๆ

ชัยณรงค์ บุญต้ง (2545: 17) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิด ที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อม ความรู้สึก และความคิดดังกล่าวจะเป็นไปได้ในทาง ชอบ-ไม่ชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย อันมีแนวโน้มที่จะทำให้บุคคลแสดงปฏิกิริยาและกระทำต่อสิ่งนั้นๆ ทั้งในทางสนับสนุนและต่อต้าน

จากความหมายของเจตคติที่ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่างๆ ข้างต้น ผู้วิจัยพอจะสรุปได้ว่าเจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ชอบ ไม่ชอบ พอใจ ไม่พอใจ ต่อการสูบบุหรี่ ซึ่งเกิดได้จากประสบการณ์ที่จะเป็นแรงกำหนดพฤติกรรมต่อการสูบบุหรี่ โดยแสดงออกมาในแนวทางใดทางหนึ่ง อาจจะเป็นเชิงบวกหรือลบ

องค์ประกอบของเจตคติ

เจตคติมองค์ประกอบ 3 ประการ คือ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2523: 5-8; อ้างอิงในไพโรจน์ โฉมดี: 13)

1. Cognitive Component เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น จะต้องประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นอันดับแรก และเป็นความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นทางด้านที่ว่า สิ่งนั้นมีคุณหรือโทษมากน้อยเพียงใด เป็นความรู้หรือความเชื่อถือที่ใช้ประเมินค่าสิ่งนั้นได้

2. Affective Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้น พอใจหรือไม่พอใจสิ่งนั้น ความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เมื่อบุคคลมีความรู้เกี่ยวกับคุณหรือโทษของสิ่งนั้นแล้ว

3. Action Tendency Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อม หรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ เมื่อบุคคลมีความรู้เชิงประเมินค่า และมีความรู้สึกชอบ ไม่ชอบสิ่งนั้นแล้ว สิ่งที่สอดคล้องกันซึ่งติดตามมาคือ ความพร้อมที่จะกระทำการให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตนต่อสิ่งนั้นด้วย

สำหรับองค์ประกอบสุดท้ายนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจว่าจะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งนั้น ซึ่งการตัดสินใจของบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อมีการรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมแล้วบุคคลจะทำความเข้าใจและเลือกทางเลือกที่นำไปสู่ความพึงพอใจ โดยแต่ละคนจะตัดสินใจในรูปแบบใดขึ้นอยู่กับความคิด ความต้องการ ความรู้สึก อารมณ์ จิตใจและบุคลิกภาพ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เคยตัดสินใจ

จะเห็นได้ว่าเมื่อเราเกิดเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 3 นี้ และในบุคคลปกติเมื่อเกิดเจตคติต่อสิ่งใดขึ้นมาองค์ประกอบทั้ง 3 จะสอดคล้องกัน แต่บางครั้งอาจเกิดการขัดแย้งได้ เช่น นาย ก และ นาย ข ต่างก็รู้ว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งไม่ดี

นาย ก. รู้ว่าไม่ดี	ก็ไม่สูบ	ไม่สนับสนุน
นาย ข. รู้ว่าไม่ดี	แต่ก็ชอบสูบ	ไม่สนับสนุน

กรณีของนาย ก. จะการกระทำสอดคล้องกัน ส่วนนาย ข. ไม่สอดคล้องกันนั้น คือนาย ข. จะเกิดปัญหาขัดแย้งขึ้นในตัวเอง

เนื่องจากเจตคติต่อการสูบบุหรี่นี้ เป็นเรื่องภายในจิตใจเป็นความรู้สึกเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งสืบเนื่องมาจากการรับรู้หรือประสบการณ์ที่มีเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ แล้วก็ประเมินออกมาว่า ชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งการรับรู้ของแต่ละบุคคลนั้นอาจจะแตกต่างกันออกไป

การวัดเจตคติ

เจตคติเป็นสิ่งที่ไม่อาจสังเกตได้ ไม่อาจเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น หรือสัมผัส เจตคติเป็นภาวะเชิงสันนิษฐานที่ต้องอนุมานเกี่ยวข้องเกี่ยวกับเจตคติ จึงได้มีการวัดมากมายหลายวิธี (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2527: 187) อาทิ โดยการประมาณความรู้สึกของตนเอง (Self-Report Measures) ซึ่งมีอยู่หลายสเกลที่เป็นที่ยอมรับ ได้แก่ สเกลของเทอร์สโตน (The Thurstone Scale) มี 11 ระดับ สเกลของลิเคิร์ต (The Likert Scale) มี 5 ระดับ ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้วัดเป็นสเกลของลิเคิร์ต มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยวัดระดับความคิดเห็นตั้งแต่เห็นด้วยอย่างยิ่งจนไปถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีข้อคำถามจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ การให้คะแนนหากได้คะแนนสูงจากการวัดแสดงว่าบุคคลนั้นมีเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่มากกว่าผู้คะแนนต่ำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มาลา รักษาพรหมณ์ (2526: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่ทำนายความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน พบว่าเจตคติต่อการสูบบุหรี่และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประครองศรี แซ่เต็ง (2531: 110) ศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อยาเสพติด จำนวน 902 คน พบว่านักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติดโดยมีเจตคติไม่ดีต่อสารระเหยเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ บุหรี่ กัญชา และสุราตามลำดับ และตัวแปรการใช้ยาเสพติดของนักเรียนเพศ และการใช้ยาเสพติดของเพื่อนสนิท สามารถทำนายเจตคติต่อการยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญ

ไพโรจน์ โฉมตสาร์ทกุล (2531: 87) ได้ศึกษาเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของครูชายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า ครูชาย มีเจตคติ

เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ในเชิงนิเสธ ครูชายและครูหญิงมีเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ แตกต่างกัน การปฏิบัติตามเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ต่างกัน มีเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่แตกต่างกัน แต่ครูที่มีสมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตามในด้านการสูบบุหรี่ต่างกัน และครูที่มีอายุต่างกันมีเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน

สารินี พงษ์เจริญไทย (2534: 102) ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อเจตคติการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย ที่มีเจตคติทางบวกต่อการสูบบุหรี่ โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีเจตคติทางบวกต่อการสูบบุหรี่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และกลุ่มทดลองมีเจตคติทางบวกต่อการสูบบุหรี่ลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มาลินี ภูวนันท์; และคนอื่นๆ (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชายวิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ จำนวน 713 คน พบว่าเจตคติต่อการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วีรวรรณ สุชีวะไกรลาส (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า เจตคติต่อการใช้ยาเสพติด สามารถทำนายการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนในกลุ่ม จะมีเจตคติไม่ดีต่อยาเสพติด

ภูษิต พรหมสุข (2538: 59) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชายวิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 192 คน พบว่า ปัจจัยโน้มน้าว ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ เจตคติ ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับบุหรี่

ธิตี รัตนโชติ (2539: 134-140) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงศึกษาเฉพาะนักเรียนหญิงในเขตอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 433 คน พบว่าเจตคติของวัยรุ่นหญิงต่อการสูบบุหรี่ของผู้หญิงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประเสริฐ นุนาบี (2541: 82-90) ศึกษาเจตคติที่มีต่อสิ่งเสพติดของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 4 พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีเพศ อายุ อาชีพต่างกัน มีเจตคติต่อสิ่งเสพติดต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

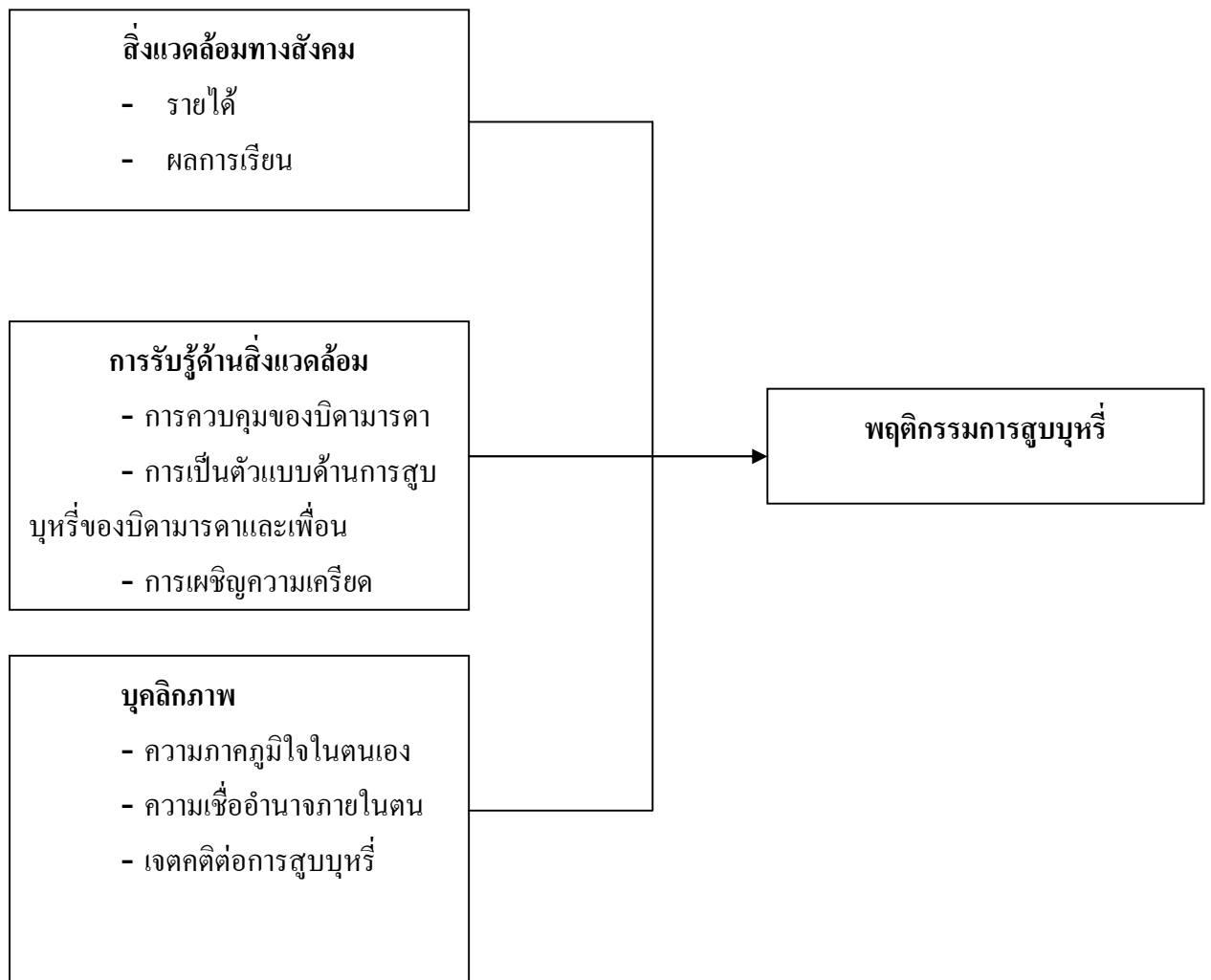
บุปผา ม้วยแก้ว (2542: 90-96) ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พบว่าในด้านเจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีเจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ตัวแปรด้านเจตคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ซึ่งบุคคลที่มีเจตคติทางลบหรือมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ เช่น ไม่อยากเข้าใกล้และปฏิเสธ ต่อต้านการสูบบุหรี่ก็จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่น้อยกว่าบุคคลที่มีเจตคติทางบวกต่อการสูบบุหรี่ ผู้วิจัยจึง

สนใจที่จะศึกษาว่าตัวแปรเจตคตินี้เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงอย่างไร

ดังนั้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ รายได้ และผลการเรียน ตัวแปรด้านการรับรู้สิ่งแวดล้อม ได้แก่ การควบคุมของบิดามารดา การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน และการเผชิญความเครียด ตัวแปรด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจภายใน และเจตคติต่อการสูบบุหรี่ ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา น่าจะเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิด และสมมติฐานได้ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

ตัวแปรสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ รายได้ ผลการเรียนรู้ ตัวแปรด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตน เจตคติต่อการสูบบุหรี่ และตัวแปรการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การควบคุมของบิดามารดา การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน การเผชิญความเครียด เป็นตัวแปรเชิงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนหญิงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation research) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีการดำเนินการตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร (population) ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ “นักศึกษาหญิงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ” ซึ่งเป็นนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอาชีวศึกษา ระดับปวช. ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 จำนวน 111 โรงเรียน เป็นโรงเรียนรัฐบาล 21 โรงเรียน และโรงเรียนเอกชน 90 โรงเรียน ซึ่งจะมีอายุอยู่ในช่วงประมาณ 16 ถึง 20 ปี จำนวน 55,570 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาหญิงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 400 คน โดยใช้ตารางยามาเนในการประมาณค่า ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ในการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สุ่มโรงเรียนจำนวน 2 โรงเรียนจากจำนวนโรงเรียนรัฐบาล 21 โรงเรียน ได้วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี และ วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยวกรุงเทพ และสุ่มโรงเรียนเอกชนจำนวน 6 โรงเรียน จากจำนวนโรงเรียนเอกชน 90 โรงเรียน ได้โรงเรียนศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ, โรงเรียนกรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย, โรงเรียนเทคนิคพาณิชยการเจ้าพระยา, โรงเรียนเซนต์จอห์นเทคโนโลยี, โรงเรียนดุสิตพาณิชยการ และโรงเรียนพาณิชยการสามเสน

2. สุ่มห้องเรียนในโรงเรียนรัฐบาล แต่ละชั้นปี (ปวช. 1 ปีที่ 1 ถึงปีที่ 3) ชั้นปีละ 3 ห้อง รวม 2 โรงเรียนเป็น 18 ห้อง ส่วนโรงเรียนเอกชน สุ่มห้องเรียนแต่ละชั้นปี (ปวช. 1 ปีที่ 1 ถึงปีที่ 3) ชั้นปีละ 1 ห้อง ได้โรงเรียนละ 3 ห้อง รวมได้ทั้งหมด 18 ห้อง

3. สุ่มนักเรียนของแต่ละห้องในแต่ละชั้นปีของโรงเรียนแต่ละประเภท ห้องเรียนละ 11-12 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนรัฐบาล 200 คน และโรงเรียนเอกชน 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาแนวคิด
ทฤษฎีจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการสร้าง
แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 8 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งมีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ
(Check list)

เป็นแบบสอบถามที่ถามข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุปัจจุบัน ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง ลักษณะการอยู่ร่วมกันภายในครอบครัว ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และอาชีพของผู้ปกครอง มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ

- [illegible]

7. อาชีพของผู้ปกครอง

- () เกษตรกรรม () รับจ้าง
() ค้าขาย () รับราชการ
() อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการควบคุมของบิดามารดา

แบบสอบถามที่เกี่ยวกับการควบคุมของบิดามารดา นำแบบวัดมาจาก กนกรัตน์ แจ่มวิฏกุล (2545) มาปรับและพัฒนา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ จริงมากที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย จำนวน 8 ข้อ

ตัวอย่าง

ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
บิดามารดาดูแลข้าพเจ้าให้ใช้เงินอย่างประหยัด					
บิดามารดาแนะนำให้ข้าพเจ้าใช้เงินในจำนวนที่เหมาะสม					

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความเป็นจริง

ข้อคำถามเชิงบวก

ข้อคำถามเชิงลบ

	<u>คะแนน</u>	<u>คะแนน</u>
จริงมากที่สุด	5	1
จริง	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่จริง	2	4
ไม่จริงเลย	1	5

พิสัยของคะแนนในการควบคุมของบิดามารดา คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 8-40 คะแนน แล้วหารด้วยจำนวนข้อจะได้พิสัยของคะแนนที่แท้จริง คือ 1-5 คะแนน ได้คะแนนตามเกณฑ์แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

คะแนน 3.51–5.00 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีการควบคุมของบิดามารดาระดับสูง
คะแนน 2.51–3.50 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีการควบคุมของบิดามารดาระดับปานกลาง
คะแนน 1.00–2.50 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีการควบคุมของบิดามารดาระดับต่ำ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน

แบบสอบถามที่เกี่ยวกับการเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน ปรับแบบวัดมาจาก อนุภาพ ทองอยู่ (2547) จำนวน 12 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ บ่อยครั้ง บางครั้ง ไม่เคยเลย

ตัวอย่าง

ข้อความ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
ข้าพเจ้ามักไปไหนมาไหนกับเพื่อนที่สูบบุหรี่เสมอ			
เมื่อมีการรวมกลุ่มเพื่อน เพื่อนๆหลายคนมักสูบบุหรี่			

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความเป็นจริง

ข้อคำถามเชิงบวก

ข้อคำถามเชิงลบ

คะแนน

คะแนน

บ่อยครั้ง

3

1

บางครั้ง

2

2

ไม่เคยเลย

1

3

พิสัยของคะแนนในการเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 12-36 คะแนน แล้วหารด้วยจำนวนข้อจะได้พิสัยของคะแนนที่แท้จริง คือ 1-5 คะแนน ได้คะแนนตามเกณฑ์แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

คะแนน 3.51–5.00 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนการระดับสูง

คะแนน 2.51–3.50 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนระดับปานกลาง

คะแนน 1.00–2.50 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนระดับต่ำ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการเผชิญความเครียด

เป็นแบบสอบถามที่ปรับมาจากคุชฎี โยเหลาและคณะ (2540) ใช้ข้อคำถาม 10 ข้อ ลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ คือ ไม่ใช้ ใช้บางครั้ง ไม่แน่ใจ ใช้บ่อย ใช้บ่อยมาก

ตัวอย่าง

ข้อความ	ไม่ใช่	ใช้ บางครั้ง	ไม่แน่ใจ	ใช้บ่อย	ใช้บ่อย มาก
มองภาพรวมของปัญหาทั้งหมด ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และจะแก้ไข ได้อย่างไร					

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความเป็นจริง

ข้อคำถามเชิงบวก

ข้อคำถามเชิงลบ

ใช้บ่อยมาก

5

1

ใช้บ่อย

4

2

ไม่แน่ใจ

3

3

ใช้บางครั้ง

2

4

ไม่ใช่

1

5

พิสัยของคะแนนในการเผชิญความเครียด คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 10-50 คะแนน แล้วหารด้วยจำนวนข้อจะได้พิสัยของคะแนนที่แท้จริง คือ 1-5 คะแนน ได้คะแนนตามเกณฑ์แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

คะแนน 3.51–5.00 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีการเผชิญความเครียดระดับสูง

คะแนน 2.51–3.50 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีการเผชิญความเครียดระดับปานกลาง

คะแนน 1.00–2.50 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีการเผชิญความเครียดระดับต่ำ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเอง

แบบสอบถามเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในตนเอง ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยคำถามส่วนใหญ่ปรับแบบวัดมาจาก ยุวลักษณ์ ชันอาสา จำนวน 15 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตัวอย่าง

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
ข้าพเจ้าสามารถเป็นที่พึ่งพาของ พ่อแม่ได้					

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความเป็นจริง

ข้อคำถามเชิงบวก

ข้อคำถามเชิงลบ

	<u>คะแนน</u>	<u>คะแนน</u>
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

พิสัยของคะแนนในส่วนของความภาคภูมิใจในตนเอง คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 15-75 คะแนน แล้วหารด้วยจำนวนข้อจะได้พิสัยคะแนนที่แท้จริงคือ 1-5 คะแนน ได้คะแนนตามเกณฑ์แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

คะแนน 3.51-5.00 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีความภาคภูมิใจในตนเองระดับสูง
 คะแนน 2.51-3.50 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีความภาคภูมิใจในตนเองระดับปานกลาง
 คะแนน 1.00-2.50 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีความภาคภูมิใจในตนเองระดับต่ำ

ตอนที่ 6 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตน

แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่ออำนาจภายในตน ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยคำถามส่วนใหญ่ประยุกต์มาจากแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตนมาจาก ยูลักษณ์ ชันอาสา (2541) จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตัวอย่าง

ข้อความ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ข้าพเจ้าเชื่อว่าอุบัติเหตุส่วนใหญ่่นั้นมากจากความประมาทของตนเอง					

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความเป็นจริง

ข้อคำถามเชิงบวก

ข้อคำถามเชิงลบ

	<u>คะแนน</u>	<u>คะแนน</u>
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

พิสัยของคะแนนในส่วนของความเชื่ออำนาจภายในตน คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 10-50 คะแนน แล้วหารด้วยจำนวนข้อจะได้พิสัยคะแนนที่แท้จริงคือ 1-5 คะแนน ได้คะแนนตามเกณฑ์แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

คะแนน 3.51-5.00 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีความเชื่ออำนาจภายในตนระดับสูง
 คะแนน 2.51-3.50 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีความเชื่ออำนาจภายในตนระดับปานกลาง
 คะแนน 1.00-2.50 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีความเชื่ออำนาจภายในตนระดับต่ำ

ตอนที่ 7 แบบสอบถามเจตคติต่อการสูบบุหรี่

แบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติต่อการสูบบุหรี่ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตัวอย่าง

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจเวลาได้สูบบุหรี่					

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความเป็นจริง

ข้อคำถามเชิงบวก

ข้อคำถามเชิงลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง

คะแนน

คะแนน

5

1

เห็นด้วย

4

2

ไม่แน่ใจ

3

3

ไม่เห็นด้วย

2

4

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

1

5

พิสัยของคะแนนในส่วนของการสูบบุหรี่ คะแนนรวมอยู่ระหว่าง 10-50 คะแนน แล้วหารด้วยจำนวนข้อจะได้พิสัยคะแนนที่แท้จริงคือ 1-5 คะแนน ได้คะแนนตามเกณฑ์แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

คะแนน 3.51-5.00 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีเจตคติต่อการสูบบุหรี่ระดับสูง

คะแนน 2.51-3.50 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีเจตคติต่อการสูบบุหรี่ระดับปานกลาง

คะแนน 1.00-2.50 คะแนน ถือว่า นักศึกษามีเจตคติต่อการสูบบุหรี่ระดับต่ำ

ตอนที่ 8 แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่

เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ปรับมาจาก สมชัย ชื่นตา (2528) และกัตติกา พงษ์ศิริ (2536) จำนวน 7 ข้อ ได้แก่

1. ท่านมีพฤติกรรมเหล่านี้หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ไม่เคยสูบบุหรี่

() 2. เคยสูบบุหรี่น้อยกว่า 1 มวนไม่เกิน 1 ครั้ง

() 3. สูบบุหรี่เฉพาะเมื่อมีงานเลี้ยง งานสังสรรค์

() 4. สูบบุหรี่สัปดาห์ละครั้ง อย่างน้อยครั้งละ 1 มวน

() 5. สูบบุหรี่สัปดาห์ละ 3-4 วัน อย่างน้อยครั้งละ 1 มวน

() 6. สูบบุหรี่ทุกวันวันละ 1 มวน

() 7. สูบบุหรี่ทุกวันวันละไม่น้อยกว่า 1 มวน

2. เหตุผลของการสูบบุหรี่ครั้งแรกของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. สูบคลายความเครียด	☐ 2. สูบแก้เหงาในเวลาว่าง
☐ 3. สูบตามเพื่อน	☐ 4. สูบเพื่อแสดงความโก้ เท่
☐ 5. สูบเพราะอยากลอง	☐ 6. สูบเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน
☐ 7. สูบเพื่อแสดงความมั่นใจในตนเอง	
☐ 8. อื่นๆ ระบุ.....	
3. ลักษณะนิสัยในการสูบบุหรี่ของท่านเป็นอย่างไร
☐ 1. สูบทุกวัน
☐ 2. สูบ 2 – 3 วันต่อครั้ง
☐ 3. สูบสัปดาห์ละครั้ง
☐ 4. สูบบางโอกาส เช่น เวลาสอบ, เข้าสังคม, เวลาดื่มสุรา เป็นต้น
4. ค่าใช้จ่ายของบุหรี่ต่อเดือน
☐ 1. น้อยกว่า 50 บาท	☐ 2. 51 – 100 บาท
☐ 3. 101 – 150 บาท	☐ 4. 151 – 200 บาท
☐ 5. 201 – 250 บาท	☐ 6. 251 – 300 บาท
☐ 7. มากกว่า 300 บาท	
5. โอกาสในการสูบบุหรี่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. เวลาใช้ความคิติดอยู่คนเดียว	☐ 2. เมื่อมีความเครียด
☐ 3. เมื่อมีความประหม่า	☐ 4. หลังรับประทานอาหาร
☐ 5. ก่อนรับประทานอาหาร	☐ 6. หลังตื่นนอนใหม่
☐ 7. ทุกครั้งที่มีโอกาส	☐ 8. เวลาหยุดพักระหว่างเรียน
☐ 9. อื่นๆ ระบุ.....	
6. สถานที่ในการสูบบุหรี่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. ในห้องน้ำ	☐ 2. ในที่พัก
☐ 3. บริเวณที่โล่งแจ้ง เช่น สนามกีฬา	☐ 4. ไม่เลือกสถานที่แล้วแต่โอกาสอำนวย
☐ 5. สูบเฉพาะเวลากลับบ้าน	
7. ปริมาณการสูบบุหรี่วันละกี่มวน
-		
--	--
☐ 1. จำนวน 1 – 5 มวน	☐ 2. จำนวน 6 – 10 มวน
☐ 3. จำนวน 11 -15 มวน	☐ 4. มากกว่า 15 มวน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การสูบบุหรี่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือในการวิจัย จากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 สร้างแบบทดสอบตามหลักเกณฑ์ให้ครอบคลุมเนื้อหา โดยศึกษาจากแบบสอบถามและแบบทดสอบต่างๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียง

1.4 นำแบบทดสอบ และแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ประธานและกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโท เพื่อขอคำแนะนำและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

1.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผศ.ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง อ.อุษา ศรีจินดารัตน์ และ อ.ดร.พรรณี บุญประกอบ ตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) คัดเลือกข้อคำถามใช้เกณฑ์ความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 จากนั้นจึงปรับข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.6 นำแบบทดสอบและแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาโรงเรียนสยามธุรกิจพาณิชยการจำนวน 60 คน

1.7 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยการคำนวณค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งหมด โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า r มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นำข้อคำถามที่คัดเลือกไว้ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ได้ผลดังตาราง

ตาราง 1 แสดงคุณภาพของแบบสอบถาม

แบบสอบถาม	จำนวน ข้อ คำถาม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนรายข้อกับ คะแนนรวม (ต่ำสุด-สูงสุด)	ค่าความเชื่อมั่น
การควบคุมของบิดามารดา	8	0.293 - 0.528	.744
การเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ ของบิดามารดาและเพื่อน	12	0.326 - 0.772	.876
การเผชิญความเครียด	10	0.255 - 0.552	.773
ความภาคภูมิใจในตนเอง	15	0.270 - 0.682	.820
ความเชื่ออำนาจภายในตน	10	0.202 - 0.693	.778
เจตคติต่อการสูบบุหรี่	10	0.535 - 0.775	.921

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 400 ชุดไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตั้งแต่วันที่ 17 มกราคม 2551 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 รวมเป็นเวลาที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 1 เดือน ได้กลับคืนมาจำนวน 391 ฉบับ และทำการคัดเฉพาะฉบับสมบูรณ์ได้จำนวน 389 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 97.25 ไปจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมประมวลผลข้อมูลสำเร็จรูป และในการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์

3. วิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS version 12 (Statistical package for the social science for windows XP)

1. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรต่างๆ

2. ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์จำแนกแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Stepwise Discriminant Analysis) เพื่อใช้จำแนกตัวแปรพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง และพฤติกรรมการไม่สูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานครด้วยตัวแปรสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ รายได้ ผลการเรียน ตัวแปรด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตน เจตคติต่อการสูบบุหรี่ และตัวแปรการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การควบคุมของบิดามารดา การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน การเผชิญความเครียด ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ได้รับตอบกลับมาจำนวน 389 ชุด ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และสถิติการวิเคราะห์จำแนกแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Stepwise Discriminant Analysis) การเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลทำตามลำดับดังนี้

- ตอนที่ 1 แสดงข้อมูลลักษณะเบื้องต้นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา
- ตอนที่ 2 แสดงค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิง
- ตอนที่ 3 แสดงค่าตัวแปรที่จำแนกพฤติกรรมระหว่างกลุ่มนักศึกษาหญิงที่สูบบุหรี่และกลุ่มนักศึกษาหญิงที่ไม่สูบบุหรี่

เพื่อความสะดวกและความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F – Distribution
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (probability) ของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
***	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตอนที่ 1 แสดงข้อมูลลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 – 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 จำนวน 389 คน

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ตัวแปร	กลุ่มที่มี		กลุ่มที่ไม่มี		รวม	
	พฤติกรรมการ		พฤติกรรมการ			
	สูบบุหรี่		บุหรี่		N = 389	
	N	ร้อยละ	N	ร้อยละ	N	ร้อยละ
ระดับชั้น						
ปวช.ปีที่ 1	25	27.78	108	36.12	133	34.19
ปวช.ปีที่ 2	41	45.55	89	29.77	130	33.42
ปวช.ปีที่ 3	24	26.67	102	34.11	126	32.39
รวม	90	100.00	299	100.00	389	100.00
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน						
คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 2.00	47	52.22	262	87.63	309	79.43
คะแนนระหว่าง 1.00 – 2.00	43	47.78	37	12.37	80	20.57
รวม	90	100.00	299	100.00	389	100.00
รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง						
ต่ำกว่า 1,000 บาท	23	25.56	45	15.05	68	17.48
1,000 – 2,000 บาท	36	40.00	79	26.42	115	29.56
2,001 – 3,000 บาท	11	12.22	90	30.10	101	25.97
มากกว่า 3,000 บาท	20	22.22	85	28.43	105	26.99
รวม	90	100.00	299	100.00	389	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	กลุ่มที่มี		กลุ่มที่ไม่มี		รวม	
	พฤติกรรม การ		พฤติกรรม การ			
	สูบบุหรี่		บุหรี่			
	N = 90		N = 299		N = 389	
	N	ร้อยละ	N	ร้อยละ	N	ร้อยละ
การอยู่ร่วมกันภายในครอบครัว						
ปัจจุบัน						
อยู่ร่วมกับบิดา-มารดา	54	60.00	198	66.22	252	64.78
อยู่ร่วมกับบิดา	6	6.67	16	5.35	22	5.66
อยู่ร่วมกับมารดา	19	21.11	43	14.38	62	15.94
อื่นๆ	11	12.22	42	14.05	53	13.62
รวม	90	100.00	299	100.00	389	100.00
ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง						
ประถมศึกษา	28	31.11	118	39.47	146	37.53
มัธยมศึกษา	27	30.00	74	24.75	101	25.96
อาชีวศึกษา	17	18.89	56	18.73	73	18.77
ปริญญาตรี	17	18.89	47	15.72	64	16.45
ปริญญาโท	1	1.11	3	1.00	4	1.03
ปริญญาเอก	-	-	1	0.33	1	0.26
รวม	90	100.00	299	100.00	389	100.00
อาชีพของผู้ปกครอง						
เกษตรกรรม	4	4.44	9	3.01	13	3.34
รับจ้าง	37	41.11	165	55.18	202	51.93
ค้าขาย	26	28.89	52	17.39	78	20.05
รับราชการ	13	14.45	37	12.38	50	12.85
อื่นๆ	10	11.11	36	12.04	46	11.83
รวม	90	100.00	299	100.00	389	100.00

จากตาราง 2 พบว่านักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง จำนวน 389 คน เป็นผู้ที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 77 โดยเรียนในระดับชั้นปวช.ปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนมากมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า 2.00 สำหรับรายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ได้รับตั้งแต่ 1,000 บาทจนถึงมากกว่า 3,000 บาท การอยู่ร่วมกันภายในครอบครัวปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ร่วมกับบิดา-มารดา ระดับการศึกษาของผู้ปกครองส่วนมากอยู่ระดับประถมศึกษา และอาชีพของผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง

ส่วนกลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ จำนวน 299 คน พบว่าเรียนในระดับปวช.ปีที่ 1 และ 3 จำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนมากมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า 2.00 สำหรับรายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ได้รับตั้งแต่ 1,000 บาทจนถึงมากกว่า 3,000 บาท การอยู่ร่วมกันภายในครอบครัวปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ร่วมกับบิดา-มารดา ระดับการศึกษาของผู้ปกครองส่วนมากอยู่ระดับประถมศึกษา และอาชีพของผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง

ส่วนกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ จำนวน 90 คน พบว่าเรียนในระดับปวช.ปีที่ 2 เป็นส่วนใหญ่ ส่วนมากมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า 2.00 สำหรับรายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ได้รับตั้งแต่ 1,000 – 2,000 บาท การอยู่ร่วมกันภายในครอบครัวปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ร่วมกับบิดา-มารดา ระดับการศึกษาของผู้ปกครองส่วนมากอยู่ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาจำนวนใกล้เคียงกัน และอาชีพของผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ของกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่	กลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่	
	N	ร้อยละ
เหตุผลของการสูบบุหรี่ครั้งแรก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
สูบคลายความเครียด	54	60.00
สูบแก้เหงาในเวลาว่าง	27	30.00
สูบตามเพื่อน	28	31.11
สูบเพื่อแสดงความโก้ เท่	8	8.89
สูบเพราะอยากลอง	34	37.78
สูบเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน	8	8.89
สูบเพื่อแสดงความมั่นใจในตนเอง	8	8.89
อื่นๆ	2	2.22

ตาราง 3 (ต่อ)

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่	กลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่	
	N	ร้อยละ
ลักษณะนิสัยในการสูบบุหรี่		
สูบทุกวัน	51	56.67
สูบ 2 – 3 วันต่อครั้ง	29	32.22
สูบสัปดาห์ละครั้ง	3	3.33
สูบบางโอกาส เช่น เวลาสอบ เข้าสังคม เวลาดื่มสุรา	7	7.78
รวม	90	100.00
ค่าใช้จ่ายของบุหรี่ต่อเดือน		
น้อยกว่า 50 บาท	7	7.78
51 – 100 บาท	12	13.33
101 – 150 บาท	32	35.56
151 – 200 บาท	13	14.44
201 – 250 บาท	8	8.89
251 – 300 บาท	9	10.00
มากกว่า 300 บาท	9	10.00
รวม	90	100.00
โอกาสในการสูบบุหรี่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เวลาใช้ความคิอยู่คนเดียว	35	38.89
เมื่อมีความเครียด	49	54.44
เมื่อมีความประหม่า	12	13.33
หลังรับประทานอาหาร	24	26.67
ก่อนรับประทานอาหาร	8	8.89
หลังตื่นนอนใหม่	7	7.78
ทุกครั้งที่มีโอกาส	31	34.44
เวลาหยุดพักระหว่างเรียน	16	17.78
อื่นๆ	3	3.33

ตาราง 3 (ต่อ)

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่	กลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่	
	N	ร้อยละ
สถานที่ในการสูบบุหรี่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ในห้องน้ำ	34	37.78
ในที่พัก	27	30.00
บริเวณที่โล่งแจ้ง เช่น สนามกีฬา	18	20.00
ไม่เลือกสถานที่แล้วแต่โอกาสอำนวย	47	52.22
สูบเฉพาะเวลากลับบ้าน	28	31.11
ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน		
จำนวน 1 – 5 มวน	65	72.22
จำนวน 6 – 10 มวน	14	15.56
จำนวน 11 – 15 มวน	7	7.78
มากกว่า 15 มวน	4	4.44
รวม	90	100.00

จากตาราง 3 พบว่านักศึกษาหญิงที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่สาเหตุส่วนใหญ่ที่สูบเพื่อคลายความเครียดมากที่สุดจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาได้แก่สูบเพราะอยากลอง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 37.78 ซึ่งลักษณะนิสัยในการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิง ส่วนใหญ่สูบทุกวัน จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมาสูบ 2 – 3 วันต่อครั้ง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 32.22 ลักษณะนิสัยที่น้อยที่สุดคือ สูบสัปดาห์ละครั้ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 สำหรับค่าใช้จ่ายของบุหรี่ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 101 – 150 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 35.56 รองลงมาใช้จ่ายอยู่ระหว่าง 151 – 200 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 14.44 ค่าใช้จ่ายที่น้อยสุดน้อยกว่า 50 บาท มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7.78 ส่วนโอกาสในการสูบบุหรี่พบว่าสูบเมื่อมีความเครียดมากที่สุดจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 54.44 รองลงมาสูบเวลาใช้ความคิดอยู่คนเดียว จำนวน 35 คน และจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89 และ 26.67 ตามลำดับ สถานที่ในการสูบบุหรี่พบว่านักศึกษาหญิงส่วนใหญ่สูบไม่เลือกสถานที่แล้วแต่โอกาสอำนวย จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 52.22 รองลงมาสูบในห้องน้ำ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 37.78 ส่วนสถานที่ในการสูบบุหรี่ที่น้อยที่สุดคือ สูบบริเวณที่โล่งแจ้ง เช่น สนามกีฬา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันพบว่าสูบจำนวน 1 – 5 มวนต่อวันมากที่สุดจำนวน 65 คน คิดเป็น

ร้อยละ 72.22 รองลงมาจำนวน 6 – 10 มวนจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 มีเพียงจำนวนน้อยที่สูบบุหรี่มากกว่า 15 มวนต่อวัน มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44

ตอนที่ 2 แสดงค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิง

ตาราง 4 ผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มนักศึกษาหญิงที่สูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่

ตัวแปร	กลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่		กลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	0.52	0.50	0.88	0.33
รายได้	2.31	1.09	2.72	1.04
การควบคุมของบิดามารดา	3.54	0.56	4.15	0.45
การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน	1.78	0.31	1.27	0.28
การเผชิญความเครียด	2.60	0.39	2.80	0.59
ความภาคภูมิใจในตนเอง	3.16	0.37	3.45	0.43
ความเชื่ออำนาจภายในตน	3.47	0.51	3.96	0.56
เจตคติต่อการสูบบุหรี่	3.47	0.43	1.93	0.73

จากตาราง 4 พบว่ากลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า 2.00 และได้รับรายได้จากผู้ปกครองตั้งแต่ 1,000 – 2,000 บาท การควบคุมของบิดามารดาอยู่ในระดับสูง มีตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนอยู่ในระดับต่ำ การเผชิญความเครียดและความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ความเชื่ออำนาจภายในตนอยู่ในระดับสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่อยู่ในระดับต่ำ

ส่วนกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า 2.00 และได้รับรายได้จากผู้ปกครองตั้งแต่ 1,000 – 2,000 บาท การควบคุมของบิดามารดาอยู่ในระดับสูง มีตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนอยู่ในระดับต่ำ การเผชิญความเครียด, ความภาคภูมิใจในตนเอง, ความเชื่ออำนาจภายในตน และเจตคติต่อการสูบบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งแปด จำแนกตามกลุ่มนักศึกษาหญิงที่สูบบุหรี่ (เหนือเส้นทแยงมุม) และกลุ่มนักศึกษาหญิงที่ไม่สูบบุหรี่ (ใต้เส้นทแยงมุม)

ชื่อตัวแปร	ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈
การควบคุมของบิดามารดา	X ₁		-.29**	.03	.19	.25**	-.24*	.25*	-.07
การเป็นตัวแบบ	X ₂	-.24**		-.19	-.02	-.17	.25*	-.22*	-.06
การเผชิญความเครียด	X ₃	.16**	-.09		.05	.35**	-.13	.02	.02
ความภาคภูมิใจในตนเอง	X ₄	.28**	-.08	.20**		.20	-.20	.20	.09
ความเชื่ออำนาจภายในตน	X ₅	.34**	-.37**	.08	.39**		-.11	.22*	.06
เจตคติต่อการสูบบุหรี่	X ₆	-.44**	.44**	-.10	-.29**	-.51**		-.24*	-.15
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	X ₇	.15*	-.19**	.07	.11	.19**	-.27**		.01
รายได้	X ₈	-.13*	.06	.14*	.09	-.03	.05	.06	

จากตาราง 5 พบว่าในกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกคือ การเผชิญความเครียดสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่ออำนาจภายในตนมากที่สุด (.35) รองลงมาคือ การควบคุมของบิดามารดาสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่ออำนาจภายในตน (.25) และ การควบคุมของบิดามารดาสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (.25) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางลบ คือ การควบคุมของบิดามารดาสัมพันธ์ทางลบกับการเป็นตัวแบบของบิดามารดาและเพื่อน (-.29) รองลงมาคือ การควบคุมของบิดามารดาสัมพันธ์ทางลบกับเจตคติต่อการสูบบุหรี่ (-.24) และเจตคติต่อการสูบบุหรี่สัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (-.24)

ส่วนกลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกคือ เจตคติต่อการสูบบุหรี่สัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นตัวแบบ (.44) รองลงมาคือ ความเชื่ออำนาจภายในตนสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเอง (.39) และความเชื่ออำนาจภายในตนสัมพันธ์ทางบวกกับการควบคุมของ

บิตามารดา (.34) ส่วนความสัมพันธ์ทางลบคือ เจตคติต่อการสูบบุหรี่สัมพันธ์ทางลบกับความเชื่ออำนาจภายในตน (-.51) รองลงมาคือ เจตคติต่อการสูบบุหรี่สัมพันธ์ทางลบกับการควบคุมของบิตามารดา (-.44) และความเชื่ออำนาจภายในตนสัมพันธ์ทางลบกับการเป็นตัวแทนของบิตามารดาและเพื่อน (-.37)

ตาราง 6 ค่า Wilks' Lambda และค่าสถิติ (F) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มนักศึกษาหญิงที่สูบบุหรี่ และนักศึกษาหญิงที่ไม่สูบบุหรี่

ตัวแปร	Wilks' Lambda	F	p-value
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	0.86	61.14***	.000
รายได้	0.97	10.47***	.001
การควบคุมของบิดามารดา	0.77	112.14***	.000
การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของ บิดามารดาและเพื่อน	0.64	219.66***	.000
การเผชิญความเครียด	0.98	9.07***	.003
ความภาคภูมิใจในตนเอง	0.92	32.69***	.000
ความเชื่ออำนาจภายในตน	0.87	54.58***	.000
เจตคติต่อการสูบบุหรี่	0.51	364.32***	.000

Wilks' Lambda รวม = .46

จากตาราง 6 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ละตัวแล้ว พบว่า ค่าสถิติของกลุ่มที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ แตกต่างจากกลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในกลุ่มตัวแปร ทั้ง 8 ตัวได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การควบคุมของบิดามารดา การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน การเผชิญความเครียด ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตน และเจตคติต่อการสูบบุหรี่

เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Wilks' Lambda ซึ่งแสดงถึงความแปรปรวนรวมของตัวแปรตามที่อธิบายด้วยความแปรปรวนภายในกลุ่ม ซึ่งตีความว่าค่าที่ใกล้หนึ่งมากแสดงถึงความใกล้เคียงกันของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มของตัวแปรนั้นๆ จากตารางแสดงว่า การเผชิญความเครียดซึ่งมีค่าใกล้หนึ่งมากแสดงว่ามีค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มใกล้เคียงกันมากที่สุด ส่วนตัวแปรที่มีค่าใกล้ศูนย์มากคือ เจตคติต่อการสูบบุหรี่ การเป็นตัวแทนของบิดามารดา และการควบคุมของบิดามารดา

เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวม (Group centroids) ระหว่างกลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ กับกลุ่มที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบหลายตัวแปร พบว่าค่าเฉลี่ยรวมของตัวแปร 8 ตัวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสถิติ Wilks' Lambda เป็น .46 แสดงว่าเป็นสมการจำแนกประเภทได้ดีพอสมควร

ตอนที่ 3 แสดงค่าตัวแปรที่จำแนกพฤติกรรมระหว่างกลุ่มนักศึกษาหญิงที่สูบบุหรี่ และกลุ่มนักศึกษาหญิงที่ไม่สูบบุหรี่

เพื่อคัดเลือกตัวแปรที่มีความสำคัญในการจำแนกกลุ่มทั้งสอง ผู้วิจัยใช้ Stepwise Discriminant Analysis ผลปรากฏในตาราง 7

ตาราง 7 ตัวแปรจำแนกที่สำคัญ ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้าง จากการวิเคราะห์ Stepwise Discriminant ใช้ตัวแปรอิสระทั้งหมด 8 ตัว (N=389)

Step	ตัวแปร	สัมประสิทธิ์มาตรฐาน	สัมประสิทธิ์โครงสร้าง
1.	เจตคติต่อการสูบบุหรี่	.69	.90
2.	การเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของ บิดามารดาและเพื่อน	.39	.70
3.	รายได้	-.19	-.15
4.	การควบคุมของบิดามารดา	-.15	-.50

ค่าไคสแควร์ = 296.42 , df = 4 , p < .000

สหสัมพันธ์คาโนนิคอล = .73

สหสัมพันธ์คาโนนิคอลยกกำลังสอง

group centroids ของกลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ = .59

group centroids ของกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ = 1.96

จากตาราง 7 เมื่อคัดเลือกตัวแปรจำแนกที่สำคัญโดยใช้เกณฑ์ว่าเลือกตัวแปรอิสระที่มีค่า Wilks' Lambda มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 เนื่องจากกลุ่มมีเพียง 2 กลุ่ม ฟังก์ชันจำแนกจึงมีเพียงหนึ่ง ฟังก์ชันผลพบว่ามีตัวแปร 4 จากตัวแปรทั้งสิ้น 8 ตัวแปรที่สามารถจำแนกกลุ่มที่สูบบุหรี่กับกลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่ ค่าไคสแควร์ของฟังก์ชันมีค่า 296.42 (df =4 และ p < .000) แสดงว่าฟังก์ชันนี้เหมาะสม นอกจากนี้พบว่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลมีค่า .73 แสดงว่าตัวแปรกลุ่มนี้มีความแปรปรวนร่วมกับ ฟังก์ชันอยู่ร้อยละ 53 ค่าgroup centroids ของกลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่เท่ากับ 0.59 และกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่เท่ากับ 1.96

จากค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานเป็นค่าที่แสดงถึงความสำคัญของตัวแปรในการคำนวณค่า ฟังก์ชันสามารถระบุได้ว่าตัวแปรอิสระตัวใดที่มีอิทธิพลต่อการแบ่งกลุ่มมากกว่าตัวแปรใด พบว่าตัวแปรที่มีความสำคัญเรียงตามลำดับคะแนนจากสูงไปต่ำ ได้แก่ เจตคติต่อการสูบบุหรี่ (.69) การเป็น

ตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน (.39) รายได้ (-.19) และการควบคุมของบิดามารดา (-.15)

จากค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างซึ่งเป็นค่าที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเดิมกับฟังก์ชันพบว่า เจตคติต่อการสูบบุหรี่มีคะแนนสูงสุด (.90) การเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน (.70) การควบคุมของบิดามารดา (-.50) และรายได้ (-.15)

เมื่อศึกษาผลการทำนายพฤติกรรมการตัวแปรเหล่านี้ พบว่า นักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ มีการเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนสูง รายได้ และการควบคุมของบิดามารดาน้อย ส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ส่วนนักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่น้อย มีตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนน้อย รายได้และการควบคุมของบิดามารดาสูง ส่วนใหญ่จะไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่

เพื่อให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมถึงอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่เข้าสมการโดยศึกษาการพยากรณ์ในการสร้างสมการจำแนกกลุ่มซึ่งใช้ข้อมูลจาก 389 คนจะได้ผลการพยากรณ์ตามตาราง 8

ตาราง 8 ผลการคาดประมาณการจำแนกกลุ่มนักศึกษาหญิงที่สูบบุหรี่และกลุ่มนักศึกษาหญิงที่ไม่สูบบุหรี่โดยสมการจำแนกประเภทที่ได้

กลุ่มจริง	กลุ่มคาดคะเน		จำนวน คน
	กลุ่มไม่สูบบุหรี่	กลุ่มสูบบุหรี่	
กลุ่มไม่สูบบุหรี่	259	40	299
กลุ่มสูบบุหรี่	4	86	90

ร้อยละของกรณีที่เกิดได้ถูกต้อง = 88.7

จากตาราง 8 กลุ่มนักศึกษาที่ไม่สูบบุหรี่ 299 คน ตัวแปรทั้ง 4 ตัว (เจตคติต่อการสูบบุหรี่ การเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน รายได้ และการควบคุมของบิดามารดา) สามารถพยากรณ์ว่าไม่สูบบุหรี่ 259 คน (พยากรณ์ถูกต้องร้อยละ 86.6) และพยากรณ์ว่าสูบบุหรี่ 40 คน (พยากรณ์ผิดพลาดร้อยละ 13.4)

และกลุ่มสูบบุหรี่ 90 คน ตัวแปรทั้ง 4 ตัว (เจตคติต่อการสูบบุหรี่ การเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน รายได้ และการควบคุมของบิดามารดา) จะพยากรณ์ว่ากลุ่มสูบบุหรี่ว่ากลุ่มผู้สูบบุหรี่ 86 คน (พยากรณ์ถูกต้องร้อยละ 95.6) และพยากรณ์ว่าไม่สูบบุหรี่ 4 คน (พยากรณ์ผิดพลาดร้อยละ 4.4)

เมื่อใช้ข้อมูลทั้งหมดในการสร้างสมการจำแนกกลุ่มดังนั้น ผลการคาดประมาณการจำแนก
กลุ่มนักศึกษาหญิงที่ไม่สูบบุหรี่ และกลุ่มนักศึกษาหญิงที่สูบบุหรี่สามารถคาดคะเนการสูบบุหรี่ของ
กลุ่มนักศึกษาหญิงได้ถึงร้อยละ 88.7 ซึ่งแสดงว่าสมการที่ได้มีประสิทธิภาพในการจำแนกกลุ่ม

บทที่ 5

สรุปผล และอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้สามารถสรุปขั้นตอนการวิจัยและผลของการวิจัยได้ดังนี้ คือ

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

ในงานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานครด้วยตัวแปรสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ รายได้ ผลการเรียน ตัวแปรด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตน เจตคติต่อการสูบบุหรี่ และตัวแปรการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การควบคุมของบิดามารดา การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน การเผชิญความเครียด

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ รายได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตน เจตคติต่อการสูบบุหรี่ และตัวแปรการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การควบคุมของบิดามารดา การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน การเผชิญความเครียด เป็นตัวแปรเชิงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนหญิงระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ต่างกัน

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

ประชากร

ประชากร (population) ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ “นักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง” ซึ่งเป็นนักศึกษาหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1–3 ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 ซึ่งจะมีอายุอยู่ในช่วงประมาณ 16 ถึง 24 ปี จำนวน 55,570 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักศึกษาหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1 – 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 จำนวน 389 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยอาศัยหลักการสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น (probability sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุง หรือสร้าง ขึ้นตามทฤษฎีทางจิตวิทยา และสังคมวิทยา โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 8 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาหญิง ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการควบคุมของบิดามารดาของนักศึกษาหญิง ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการเป็นตัวแบบด้านการอุปถัมภ์ของบิดามารดาและเพื่อนของนักศึกษาหญิง ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามการเผชิญความเครียดของนักศึกษาหญิง ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาหญิง ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาหญิง ตอนที่ 7 เป็นแบบสอบถามเจตคติต่อการอุปถัมภ์ของนักศึกษาหญิง ตอนที่ 8 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการอุปถัมภ์ของนักศึกษาหญิง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาหญิงตั้งแต่วันที่ 17 มกราคม 2551 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2551 จำนวน 400 คนรวมเป็นเวลาที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 1 เดือน ได้รับคืนมาจำนวน 391 ฉบับ คัดเลือกแบบสอบถามเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ และตรวจดูความเรียบร้อยของแบบสอบถามแต่ละฉบับได้จำนวนทั้งหมด 389 ฉบับ และดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS version 12 (Statistical package for the social science for windows XP)

1. คำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปรต่างๆ
2. ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์จำแนกแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น (Stepwise Discriminant Analysis) เพื่อใช้จำแนกตัวแปรพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง และพฤติกรรมการไม่สูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง

สรุปผลการศึกษาวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิงที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า สาเหตุที่ทำให้นักศึกษาหญิงสูบบุหรี่มากที่สุดเนื่องมาจากเพื่อคลายความเครียด ลักษณะนิสัยจะสูบบุหรี่ทุกวัน ไม่เลือกสถานที่แล้วแต่โอกาสอำนวย ในปัจจุบันจะสูบบุหรี่ก็ต่อเมื่อมีความเครียด และปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันส่วนใหญ่ จำนวน 1-5 มวน โดยมีค่าใช้จ่ายของบุหรี่ต่อเดือนส่วนใหญ่ตั้งแต่ 101-150 บาท

ในการศึกษาการจำแนกนักศึกษาที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และนักศึกษาที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ พบว่ามีตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมได้แก่ รายได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรด้านการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อมได้แก่ การควบคุมของบิดามารดา การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดา การเผชิญความเครียด และตัวแปรด้านบุคลิกภาพได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจภายในตน เจตคติต่อการสูบบุหรี่ พบว่ากลุ่มตัวแปรต่างๆ เหล่านี้มีค่าเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และทำการวิเคราะห์พบว่านักศึกษาที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่จะมาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย มีตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน และมีเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ รวมถึงมีการควบคุมของบิดามารดาน้อย ส่วนนักศึกษาที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่มีรายได้มาก มีตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนน้อย มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการสูบบุหรี่ รวมถึงมีการควบคุมของบิดามารดาสูง

เมื่อพิจารณาถึงลำดับความสำคัญของตัวแปรที่สามารถจำแนกกลุ่มนักศึกษาที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ออกจากกลุ่มนักศึกษาที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้คือ

- เจตคติต่อการสูบบุหรี่
- การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน
- รายได้
- การควบคุมของบิดามารดา

เมื่อทำการศึกษาเพิ่มเติมถึงอิทธิพลของตัวแปรทั้ง 4 ตัว โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มนักศึกษาทั้งหมด 389 คน สามารถพยากรณ์กลุ่มนักศึกษาที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และกลุ่มนักศึกษาที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้อย่างถูกต้องร้อยละ 88.7

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร มีผลของการวิจัยซึ่งควรอภิปรายดังต่อไปนี้ คือ ตัวแปรจำแนกกลุ่มได้มีอยู่ 4 ตัว ซึ่งนักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ มีการเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนสูง รายได้ และการควบคุมของบิดามารดาน้อยส่วนใหญ่มักจะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ส่วนนักศึกษาที่มีเจตคติที่ต่ำต่อการสูบบุหรี่น้อย มีตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนน้อย รายได้และการควบคุมของบิดามารดาสูงส่วนใหญ่จะไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่

โดยผู้วิจัยสามารถทำการอภิปรายผลตัวแปรที่สามารถจำแนกกลุ่มนักศึกษาหญิงที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่และกลุ่มนักศึกษาหญิงที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ที่ละตัวมีรายละเอียดดังนี้

1. เจตคติต่อการสูบบุหรี่สามารถจำแนกกลุ่มนักศึกษาหญิงที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ออกจากกลุ่มนักศึกษาหญิงที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้ เจตคติเป็นผลจากการเรียนรู้ทางสังคมเกิดเมื่อบุคคลได้รับข้อมูลแล้วมีความโน้มเอียงหรือความรู้สึกที่จะตอบสนองในทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบและมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม (คัทธชัย นิรยุทวิ. 2532: 42) เจตคติเป็นสิ่งที่ชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรม คือถ้ามีเจตคติที่ดีก็มีแนวโน้มที่จะเข้าหาหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ตรงกันข้าม ถ้ามีเจตคติที่ไม่ดีก็มีแนวโน้มที่จะไม่เข้าหา หรือต่อต้านการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ (กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. 2524: 329) อย่างไรก็ตามเจตคติของบุคคลอาจไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของบุคคลที่ได้แสดงออกมาเสมอไป เนื่องจากเจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบหลายด้าน กล่าวคือ การที่บุคคลมีความรู้สึกไม่ชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้หมายความว่า บุหรี่เป็นสิ่งไม่ดี มีแต่โทษ แต่บุคคลกลับมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้ ทั้งนี้เพราะเจตคติต่อสิ่งของหรือบุคคลอาจไม่ตรงกับเจตคติต่อพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งของ หรือบุคคลนั้นเสมอไป (ธิตี รัตนโชติ. 2539: 45)

จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์ และไอเซน ที่กล่าวว่า ความตั้งใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดพื้นฐาน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล คือการประเมินผลที่เกิดขึ้นของการกระทำว่าเป็นไปในทางบวกหรือลบ ดีหรือไม่ดี เรียกว่าเจตคติในการประกอบพฤติกรรม คือเชื่อว่าพฤติกรรมที่ทำลงไปเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ และอิทธิพลของสังคม (ธีรพร อูวรรณโณ. 2528: 144-157) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงที่ตัวบุคคล ที่อธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์มาจากปัจจัยภายในตัวบุคคล มนุษย์ทุกคนมีเหตุผลและมีเจตคติของตนเองในการแสดงพฤติกรรม ซึ่งทั้งเหตุผล

และเจตคติส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ (ปรีชา วิหกโต. 2540: 12) นักศึกษาหญิงที่มีความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากการเสพยาเสพติดเพียงพอที่จะประเมินผลเสียที่จะได้รับ จะเกิดความรู้สึกไม่ชอบในที่สุดก็จะปฏิเสธ ต่อต้านและอยากทำลายหลักฐานจากยาเสพติด ส่วนนักศึกษาหญิงที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดมากเพียงพอ หรือได้ข้อมูลบิดเบือนไม่ครบถ้วน จะไม่สามารถประเมินถึงประโยชน์และโทษของยาเสพติดและทำให้มีเจตคติไม่ถูกต้อง ไม่อาจแยกความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบยาเสพติดได้ชัดเจนจึงมีโอกาจะถูกชักจูงให้เสพยาเสพติดได้ง่าย(วีรวรรณ สุธีร์ไกรลาศ. 2536: 18-19)

กล่าวคือถ้านักศึกษาหญิงที่มีเจตคติต่อการสูบบุหรี่ในเชิงบวกสูง อาทิเช่น ความรู้สึกชอบพอใจต่อการสูบบุหรี่ ไม่ตระหนักถึงอันตราย เห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นเรื่องธรรมดา ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ อีกทั้งรัฐบาลยังได้รายได้จากการผลิตบุหรี่ออกขาย ซึ่งถ้าบุหรี่ยังมีอันตรายจริงๆ ก็ควรงดผลิตและสั่งห้ามการค้าบุหรี่ย่างเด็ดขาด (กัตติกา พงษ์ศิริ. 2536: 105) ก็จะมีโอกาสในการสูบบุหรี่สูง ส่วนนักศึกษาหญิงที่มีเจตคติเชิงลบต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ เช่น รู้สึกไม่ชอบ ไม่พอใจต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ก็จะมีโอกาสไม่สูบบุหรี่สูง ส่วนซึ่งการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ มาลา รักษาพรหมณ์ (2526) พบว่าเจตคติต่อการสูบบุหรี่ มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประครองศรี แซ่เต็ง (2531: 110) พบว่านักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติดโดยมีเจตคติไม่ดีต่อสารระเหยเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ บุหรี่ สามารถทำนายเจตคติต่อการยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญ สาริณี พงษ์เจริญไทย (2534: 102) พบว่า ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีเจตคติทางบวกต่อการสูบบุหรี่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และกลุ่มทดลองมีเจตคติทางบวกต่อการสูบบุหรี่ลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ธิตี รัตนโชติ (2539: 134–140) เจตคติของวัยรุ่นหญิงต่อการสูบบุหรี่ของผู้หญิงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประเสริฐ นูนาบี (2541: 82–90) พบว่า นักศึกษาทางไกลที่มีเพศ อายุ อาชีพต่างกัน มีเจตคติต่อสิ่งเสพติดต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุปผา ม้วยแก้ว (2542: 90-96) พบว่าในด้านเจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีเจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรณจวน คำชिरพิทักษ์ และวรณุช แหยมแสง (2539: 23-59) พบว่า เจตคติต่อการสูบบุหรี่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของบุคคลในระบบโรงเรียน กัญญา ศรีนวล (2536: ก-ข) พบว่าเจตคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ กษมา สุขสุคนธ์ (2540: 134) พบว่า นักศึกษาอายุ 14-16 ปี มีเจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ดีกว่า นักศึกษาอายุ 17-19 ปีและ อายุ 20-22 ปี เนื่องจากนักศึกษาเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น และเข้ามาอยู่ในสถาบันการศึกษาแห่งใหม่ต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงยังไม่กระทำความผิดกฎระเบียบของสถาบัน กัตติกา พงษ์ศิริ (2536: 104) พบว่านักเรียนนายสิบทหารบกมีเจตคติต่อการสูบบุหรี่ระหว่างกลุ่มสูบบุหรี่และกลุ่มไม่สูบบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพจนีย์ เหล่าอมต (2532: 122) พบว่าเจตคติต่อการสูบบุหรี่ในเรื่องผลการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้เขาประสบความสำเร็จในการเลิกบุหรี่ และคาดหมายได้ว่า

บุคคลจะสูบบุหรี่หรือไม่ขึ้นอยู่กับ เจตคติที่มีต่อการสูบบุหรี่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการยับยั้งหรือส่งเสริมให้เขาสูบบุหรี่หรือไม่สูบบุหรี่

2. การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาหญิงที่ตัวแปรด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนแตกต่างกัน ก็จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้านักศึกษาหญิงมีตัวแปรที่มีการสูบบุหรี่สูงก็มีโอกาสที่จะอยู่ในกลุ่มที่สูบบุหรี่ ในทางตรงกันข้าม หากนักศึกษาหญิงมีตัวแปรที่มีการสูบบุหรี่ต่ำก็มีโอกาสที่จะอยู่ในกลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่ จากแนวคิดของแบนดูรา(Bandura. 1977: 222) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากตัวแบบเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยบุคคลจะสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นแล้วสร้างความคิดว่าจะสร้างพฤติกรรมใหม่ได้อย่างไร การที่บุคคลจะเรียนรู้ และเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการกระทำ และกระบวนการจูงใจ กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถในการกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งสูงแล้ว บุคคลมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นสูงด้วย แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการกระทำพฤติกรรมต่ำ บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นต่ำ หรือไม่อาจกระทำพฤติกรรมนั้นเลยก็ได้

จากทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกันของ Edwin Sutherland (ธิตี รัตนโชติ. 2539: 18-19; อ้างอิงจาก Sutherland, 1968) ที่ใช้ในการอธิบายการกระทำผิดของบุคคล หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคลได้ คือ การเรียนรู้ (Learning) พฤติกรรมเบี่ยงเบนของบุคคลไม่ได้มีมาแต่กำเนิด หรือสามารถที่จะสร้างขึ้นเองได้ แต่เป็นการแสดงออกถึงความพอใจในนิยามที่เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน ซึ่งถูกเรียนรู้ในกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ที่ใกล้ชิดสนิทสนมในความสัมพันธ์ทางสังคม อาทิเช่น ครอบครัว และกลุ่มเพื่อนสนิท เป็นต้น โดยเน้นที่ความถี่ระยะเวลา ลำดับก่อน-หลัง และความเข้มข้นของความสัมพันธ์ อันจะมีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนเนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงและปรับตัว มีความอยากรลอง มีความต้องการแสวงหารูปแบบให้กับตนเอง ต้องการการยอมรับ ดังนั้นหลายสิ่งหลายอย่างรวมทั้งพฤติกรรมการสูบบุหรี่จึงมักเริ่มที่วัยนี้ จะเห็นว่าในขณะที่พัฒนาการตามวัยเอื้อต่อการเริ่มต้นพฤติกรรมใหม่ สภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีส่วนสำคัญก็คือ การที่วัยรุ่นยังเห็นใครๆ สูบบุหรี่อยู่ทั่วไป เช่น พ่อแม่ พี่น้อง บุคคลแวดล้อมและเพื่อน โดยอาจอยากกระทำตามเพื่อนหรือเพื่อนชวนสูบได้ (รัฐจวน คำวชิรพิทักษ์ และวรรณุช แหยมแสง. 2539: 13-16) จึงเกิดจากเลียนแบบบุคคลใกล้ชิด อาทิบิดามารดา และเพื่อนมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ วัยรุ่นก็มีโอกาสเลียนแบบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้สูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ คำชู (2540: 119) พบว่านักเรียนที่มีตัวแปรด้านตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่แตกต่างกัน จะมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยรวม ด้านปริมาณการสูบ และด้านเวลาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาลา รักษาพรหมณ์ (2526: 50) พบว่าอัตราการสูบบุหรี่ต่อวันของบิดามีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียน ภาวิณี อยู่ประเสริฐ (2540: ก-ข) พบว่า การใช้สารเสพติดของเพื่อนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้สารเสพติดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ธิตี รัตนโชติ (2539: 134-140) พบว่า เพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่มีความสัมพันธ์

กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ชูชัย สุภวงศ์; สุภกร บัวสาย; และนวลอนันต์ ตันติเกตุ (2540: 18) พบว่าบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่ของเยาวชนมากที่สุดคือ เพื่อนสนิท อรทัย ลิ้มตระกูล (2534: ก-ข) พบว่า การที่นักศึกษามีคนในบ้านสูบบุหรี่ กับการมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ จะทำให้นักศึกษามีค่านิยมในทางบวกต่อการสูบบุหรี่มากกว่านักศึกษาที่ไม่มีคนในบ้านสูบ และไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ ชวนพิศ บุญยรัตเวช (2531: 74) พบว่า สาเหตุของการสูบบุหรี่คือ ตามเพื่อน ตามพ่อแม่ อนงค์ ดำชู (2540: บทคัดย่อ) พบว่าตัวแปรด้านตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อการสูบบุหรี่และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ต่างกันจะมีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ธงชัย กาล้อม (2542: 68) พบว่า การมีสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ภาวิณี วิสมล (2538) พบว่า การสูบบุหรี่ของสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางค่อนข้างต่ำเล็กน้อย กนกรัตน์ แจ่มวิฏกุล (2545: 61) พบว่า เด็กและเยาวชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเสพยาบ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ภรณ์ วัฒนสมบุรณ์; และคนอื่นๆ (2542: 38) พบว่า อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเป็นปัจจัยที่สามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยมีนัยสำคัญทางสถิติ สมฤดี มอบนรินทร์ (2531) พบว่า บุคคลในครอบครัว และเพื่อนที่โรงเรียนสูบบุหรี่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ซึ่งสอดคล้องกับณัฐณี จันทร์ก้อน (2544: 105) พบว่า นักเรียนที่มีการสูบบุหรี่ของเพื่อนในกลุ่มต่างกัน จะมีพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่แตกต่างกัน

3. รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง จากการศึกษพบว่า รายได้ที่นักศึกษาหญิงได้รับจากผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ กล่าวคือ หากนักศึกษาหญิงมาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำก็จะมีโอกาสอยู่ในกลุ่มที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้สูง แต่ถ้าหากนักศึกษาหญิงที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้สูงก็จะมีโอกาสอยู่ในกลุ่มที่ไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้สูง แม้ว่านักศึกษาจะมีรายได้น้อย แต่ก็ยังมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้ อาจจะเป็นการพึ่งพาจากเพื่อนโดยการขอเพื่อนสูบแทน อีกทั้งบุหรี่ก็ราคาไม่แพงมาก หาซื้อได้ง่าย และจากทฤษฎีของ Albert Cohen (วารุณี ภูริสินสิทธิ์. 2531: 67-68; อ้างอิงจาก Albert Cohen, 1955) ที่กล่าวว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำต้องอยู่ในสังคม ซึ่งกฎเกณฑ์บรรทัดฐานถูกกำหนดโดยชนชั้นกลาง แต่เด็กชนชั้นล่างเหล่านั้นไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนแบบชนชั้นกลาง จึงไม่พร้อมที่จะแข่งขันกับเด็กที่มาจากชนชั้นกลาง อย่างไรก็ตาม เด็กเหล่านี้ยอมรับในมาตรฐานของชนชั้นกลางผ่านทางพ่อ แม่ของตนและผ่านทางสื่อมวลชน เมื่อเขายอมรับในมาตรฐานแต่ไม่มีวิถีทางที่จะให้ได้มา พวกเขาจึงสร้างวัฒนธรรมหรือบรรทัดฐานของตนเองขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความคับข้องใจ อาทิ การขโมยเพื่อขอให้ได้ขโมย ความปรารถนาร้ายคือรู้สึกสนุกเมื่อได้ทำลายข้อห้ามต่างๆ สนใจความสนุกเฉพาะหน้า และต้องการปกครองตนเอง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น พฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้

อีกทั้งครอบครัวที่มีรายได้น้อย ผู้ปกครองต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนเด็ก รวมถึงวัยรุ่นที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มักจะเป็น

กลุ่มที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใช้ความรุนแรง มีฐานะยากจน รวมถึงสภาพแวดล้อมที่ไม่มีโอกาสส่งเสริมให้เกิดการกระทำความผิด มีผลทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ ซึ่งพบว่า สอดคล้องกับ อนงค์ คำชู (2540: 117) พบว่า นักเรียนที่มีค่าใช้จ่ายที่ได้รับต่อวันต่างกันมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับค่าใช้จ่ายต่อวันต่ำกว่า 50 บาท มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ด้านปริมาณการสูบ เวลาที่สูบ และด้านสถานที่สูบ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับค่าใช้จ่ายต่อวัน 100 บาทขึ้นไป ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบ(2549: 70-71) พบว่า คนจนมีอัตราการสูบบุหรี่สูงกว่าคนรวย

แต่ไม่สอดคล้องกับ ญัฐินี จันทร์ก้อน (2544: 104) ที่พบว่ารายได้ต่างกันจะมีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน ภาวิณี อยู่ประเสริฐ (2540: ก-ข) พบว่ารายได้ของนักเรียนความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้สารเสพติดของนักเรียน และไม่สอดคล้องกับ บุปผา ม้วยแก้ว (2542: 91) ที่พบว่านักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่มีรายได้มาโรงเรียนต่างกัน มีความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับ กัตติกา พงษ์ศิริ (2536: 102) ที่พบว่ารายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ทำนองเดียวกับ มาลา รักษาพรหมณ์ (2526: 69) ที่พบว่า รายได้ต่อเดือนของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ ไม่สอดคล้องกับ อานุกาพ ทองอยู่ (2547: 91) พบว่านักเรียนชายที่มีรายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครองต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับ ยุวลักษณ์ ชันอาสา (2541: 105) ที่พบว่าค่าใช้จ่ายที่ได้รับมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ คือ นักเรียนหญิงที่ได้รับค่าใช้จ่ายต่อเดือนเพิ่มขึ้นมีโอกาสอยู่ในกลุ่มสูบบุหรี่มากขึ้นด้วย

4. การควบคุมของบิดามารดา จากการศึกษาพบว่า การควบคุมของบิดามารดามีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ กล่าวคือ ครอบครัวที่มีการควบคุมของบิดามารดาน้อย ไม่มีการเข้มงวด ให้นักศึกษาทำอะไรได้ตามความพอใจ มีผลทำให้นักศึกษาหญิงมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้สูง ในทางตรงกันข้ามหากบิดามารดามีการควบคุมที่เหมาะสม เข้มงวด มีระเบียบแบบแผนที่แน่นอนนักศึกษาหญิงก็จะมีโอกาสไม่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้สูง จากทฤษฎีการควบคุม (Control theory) ของ Hirschi (วรรณชนก จันทุม. 2549: 18; อ้างอิงจาก Kirby. 2002: 70; citing Hirschi. 1991) กล่าวว่า ความรู้สึกผูกพันที่ดีระหว่างบิดามารดากับบุตร ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการหรือไม่ต้องการของบุตรได้ ถ้าเด็กรู้สึกใกล้ชิดและผูกพันกับบิดามารดามาก จะก่อให้เกิดค่านิยมที่ดี การให้ความรักและเอาใจใส่บุตร ทำให้การควบคุมมีผลทางบวกต่อการป้องกันไม่ให้เด็กสูบบุหรี่ และสัมพันธ์ภาพในครอบครัวที่ไม่ดีอาจเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กสูบบุหรี่ได้ ความรู้สึกผูกพันต่อบิดามารดา เฮอร์ชี่ (Hirschi) เสนอว่า บุคคลมีความผูกพันต่อบิดามารดาสูงวัยรุ่นที่มีความผูกพันกับบิดา มีโอกาสกระทำความผิดน้อย เพราะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับบิดามารดา เด็กวัยรุ่นยิ่งผูกพันกับความคาดหวังของผู้ปกครองมากตามมาด้วย และจะมีผลให้เด็กผูกพันกับการยอมรับในกฎระเบียบของสังคมต่อไปซึ่งสิ่งนี้เป็นองค์ประกอบย่อยองค์ประกอบหนึ่งในการป้องกันการกระทำความผิด (วิภาญดา พรหมราชวิจิต. 2545: 19; อ้างอิงจาก Hirschi. 1969: 83-94)

จากทฤษฎีความบกพร่องทางบุคลิกภาพ (วราพรณ น้อยสุวรรณ. 2534: 11-20) เชื่อว่า ก่อนเริ่มใช้ยา คนติดยาเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางบุคลิกภาพ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าผู้ติดยา โดยทั่วไปมาจากครอบครัวที่ขาดความรักความอบอุ่น ขาดความนับถือซึ่งกันและกัน ครอบครัวไม่เป็นระเบียบ บิดาเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่ลูก การให้รางวัลและการลงโทษลูกไม่สม่ำเสมอและเป็นเป็นมาตรฐาน สิ่งเหล่านี้นับเป็นสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กที่กำลังเจริญเติบโต จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญอย่างที่จะสนับสนุน หรือขัดขวางความประพฤติที่ดีของบุคคลในครอบครัว การที่บิดามารดาให้ความเอาใจใส่ดูแล ให้ความรักแก่บุตร จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจ และเชื่อมั่นในการกระทำของตน สิ่งเหล่านี้จะเป็นแรงผลักดันให้เด็กเป็นคนดี (อุทัย แฝ้วพลสง. 2542: 13) สอดคล้องกับ วันชัย ธรรมสังการ; และคนอื่นๆ (2541: บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่อาจเป็นสาเหตุของการเสพติดคือ สาเหตุจากครอบครัว พบว่า เป็นครอบครัวที่มีปัญหาด้านการอบรมเลี้ยงดูลูก หรือมีปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว กนกรัตน์ แจ่มวิภูกุล (2545: 62) พบว่า การควบคุมดูแลของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเสพยาบ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอนงค์ ดำชู (2540: 122) พบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านครอบครัว จากการศึกษาพบว่า เจตคติต่อการสูบบุหรี่ เป็นตัวแปรที่สำคัญมากที่สุดในการจำแนกพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดังนั้น ควรมีการปลูกฝังนักศึกษาหญิงให้มีเจตคติทางลบต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ให้ความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงให้รับรู้ถึงโทษของการสูบบุหรี่ที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะผลที่จะเกิดต่อเพศหญิงทั้งในระยะสั้น เช่น มีกลิ่นตัว ทำให้เกิดกลิ่นปาก และโทษในระยะยาว เช่น การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุให้เกิดโรคต่างๆ ได้ เช่น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ และการตั้งครรภ์นอกมดลูก เป็นต้น และบิดามารดาควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกในครอบครัว อบรมสั่งสอน ให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหา การควบคุมของบิดามารดา ควรมีการควบคุมที่เหมาะสม มีเหตุผล มีการวางกฎระเบียบที่แน่นอน การติดตาม ชักถาม และให้คำแนะนำที่เหมาะสมเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

2. ด้านสถานศึกษา ทางสถานศึกษาควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ ให้เกิดการรับรู้ว่าการสูบบุหรี่เป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม วางแนวทางในการป้องกัน และสอนให้หลีกเลี่ยงจากเพื่อนที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่างานวิจัยมีข้อจำกัดในเรื่องของกลุ่มตัวอย่าง ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย และการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการวิจัยในครั้งต่อไปเพื่อเติมเต็มงานวิจัยเรื่องนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คือ

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในภาคอื่นๆ อาทิ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำมาเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะจากงานวิจัยที่ศึกษามาพบว่า ภาคเหนือมีพฤติกรรมสูบบุหรี่มากกว่าภาคอื่นๆ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้แต่ละภาคมีพฤติกรรมสูบบุหรี่ที่ต่างกัน

2. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิง อาทิ ค่านิยม อิทธิพลของสื่อต่างๆ เป็นต้น เนื่องจากงานวิจัยนี้ศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ของ Jessor ทำให้ตัวแปรที่ศึกษามีตามแนวคิดของ Jessor เท่านั้น แต่จากศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าตัวอื่นๆ อาทิ ค่านิยม อิทธิพลของสื่อต่างๆ มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้เช่นกัน รวมถึงควรศึกษาแนวทางในการป้องกัน และวิธีการที่จะให้นักศึกษาเลิกจากพฤติกรรมการสูบบุหรี่ จึงควรมีการศึกษาทฤษฎีอื่นร่วมด้วย

3. ควรมีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพฤติกรรมการสูบบุหรี่ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ในการศึกษานี้มีการถามแค่สูบหรือไม่สูบหรือไม่ จึงควรมีการถามที่หลากหลายที่จะประมวลได้ว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมสูบบุหรี่หรือไม่ หรือใช้วิธีการเชิงคุณภาพ เช่นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประกอบกับใช้แบบสอบถามเพื่อให้เกิดความเชื่อถือได้มากขึ้น

นอกจากนี้ควรมีการศึกษาตัวแปรเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดชนิดอื่นๆ ของนักศึกษาหญิง เช่น ยาบ้า สารระเหย เป็นต้น เนื่องจากพบว่าในปัจจุบันยาเสพติดเหล่านี้เป็นปัญหาที่สำคัญ และควรมีการปัจจัยเชิงสาเหตุเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไป

บรรณาธิการ

บรรณานุกรม

- กนกรัตน์ แจ่มวิภูกุล. (2545). การศึกษาปัจจัยด้านครอบครัวและกลุ่มเพื่อนที่มีต่อการเสพยาบ้าของเด็กและเยาวชน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. (2527). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาแนะแนว
และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กษมา สุขสุคนธ์. (2540). พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของนักศึกษาวิทยาลัย
เทคนิค กลุ่มอาชีวศึกษาภาคกลาง สังกัดกรมอาชีวศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
(สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กัญญา ศรีนวล. (2536). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของพระภิกษุใน จ.
ราชบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- กัตติกา พงษ์ศิริ. (2536). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียนนายสิบทหารบก
ที่จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (วิทยาการระบาด). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- โกลด์เบอร์ก, มาร์วิน (2542). แบบแผนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นไทย. สืบค้นเมื่อ 15
มิถุนายน 2549, จาก http://www.ashthailand.or.th/th/content_image/information
- จิราภรณ์ อำนาจเถลิงศักดิ์. (2540). การศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม
ทะเลาะวิวาทของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชวนพิศ บุญยะรัตเวช. (2531, กันยายน). นักเรียน กทม.เกือบครึ่งสูบบุหรี่. หมอชาวบ้าน.
10(113): 74.
- ชัยณรงค์ บุญด้วง. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับขีรถจักรยานยนต์ของประชาชน
: ศึกษาเฉพาะกรณีรถจักรยานยนต์ที่ขับขี่ภายในหรือผ่านเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี.
ภาคินพนธ์ ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิต
พัฒนศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ชีวัน ประทุมรัตน์. (2546). การอบรมเลี้ยงดูและการเผชิญความเครียดของเด็กวัยรุ่นที่อยู่ใน
สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก กับเด็กวัยรุ่นในครอบครัวปกติ ในเขตกรุงเทพมหานคร.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ชูชัย ศุภวงศ์; สุภกร บัวสาย; และนวลอนันต์ ตันติเกตุ. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมกรรมการสภามหาวิทยาลัยของเยาวชนไทย ทูลเกล้าฯ ถวายแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง. กรุงเทพมหานคร: กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- ณัฐจิณี จันทร์ก้อน. (2544). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน แซ่ตั้ง. (2532). อิทธิพลของการใช้แรงเสริมด้วยเบี้ยรางวัลต่อความเชื่ออำนาจภายในของเด็กรุ่นเยาว์. ปรินซ์นิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; อรุณรัตน์ ชูชม; และงามตา วณิชานนท์. (2528). ปัจจัยทางจิตวิทยาในวัยเด็ก ที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุสิต โยเหลา; และคนอื่นๆ. (2540). ปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้และติดสารระเหยของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดยโสธร. รายงานการวิจัยฉบับที่ 63. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เดชา นุ่นพันธ์. (2525). ผลของการสอนโดยการประกอบกลุ่มสัมพันธ์ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ความภาคภูมิใจในตนเองและทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนาก ทอภักดี. (2539). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่ออำนาจภายในและความคิดเกี่ยวกับตนเองของเด็กในเมืองและชนบท. รายงานการวิจัยฉบับที่ 57. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทัศนียา ปิ่นคล้าย. (2543). พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธงชัย กาล่อม. (2542). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของผู้หญิงในชุมชน เขตตำบลแม่กุ อำเภอมะขาม จังหวัดตาก. ภาคนิพนธ์ (สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ธนพงศ์ จันทชุม; และคนอื่นๆ. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในชุมชนรอบหนองบ่อ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.

- ธิตี รัตนโชติ. (2539). *วัยรุ่นหญิงกับการสูบบุหรี่: ศึกษาเฉพาะนักเรียนหญิงในโรงเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ บุญไทย. (2539). *ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ และความสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นๆ*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา เพ็ญศิริณา. (2542). *ผลของการศึกษาเพื่อการสร้างพลังในโปรแกรมป้องกันการสูบบุหรี่สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสุพรรณบุรี*. นนทบุรี : สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ.
- นิตยา พงศ์พานานาญเวช. (2535). *ความวิตกกังวลในการศึกษาต่อและการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นินนาท แสนสา. (2543). *กระบวนการเข้าสู่ยาบ้าของนักเรียนวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บำรุง บุญยงค์. (2515). *การศึกษาผลการสอนแบบสืบสวน-สอบสวน(Combined inquiry) ที่มีต่อความคิดแบบสืบสวน-สอบสวน ความคิดสร้างสรรค์ และทัศนคติเกี่ยวกับการควบคุมจากภายนอก-ภายใน(External-internal control)*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุปผา ม้วยแก้ว. (2542). *พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุษบา สงวนประสิทธิ์; ลักษณะ เต็มศิริกุลชัย; และอรนุช พาชื่น. (2548, พฤษภาคม-สิงหาคม). *ความรู้และทัศนคติต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในกลุ่มวัยรุ่นหญิง*. *วารสารสุขศึกษา*. 28(100): 21-40.
- บุหรีกับชีวิต. (2549, เมษายน). *วารสารสุขสาระ*. 3(28): 4.
- ประกิต วาทีสาธกกิจ. (2549). *การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากร พ.ศ. 2547*. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2549, จาก http://www.ashthailand.or.th/th/content_image/informationcenter/120pdf
- ประครองศรี แซ่เต็ง. (2531). *ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับเจตคติต่อยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ประนอม กระจายศรี. (2546). ผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน และความเชื่ออำนาจภายในตนแตกต่างกัน. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาพรรณ เทวกุล ณ อยุธยา, ผู้แปล. (2543). หยุดการแพร่ภัยบุหรี่ สิ่งที่เราต้องทำ และผลได้ผลเสียทางเศรษฐกิจของการควบคุมยาสูบ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2520). ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประเสริฐ หนานปี. (2541). การศึกษาเจตคติที่มีต่อสิ่งเสพติดของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 4. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชา วิหคโต; และคนอื่นๆ. (2540). การศึกษาสภาพการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- ผจงจิต อินทสุวรรณ; และคนอื่นๆ. (2539). รายงานการวิจัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การติดยาเสพติดของเยาวชน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2536). การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผู้หญิง : เขียวรายต่อไปของบุหรี่. (2544, เมษายน-พฤษภาคม). วารสารสาธารณสุขมูลฐาน ภาคกลาง. 16(1): 41-48.
- ผู้หญิงกับบุหรี่ ความงามกับควันพิษ. (2538, มีนาคม). หมอชาวบ้าน. 16(191): 18.
- ผู้หญิงรุ่นใหม่ไม่สูบบุหรี่. (2548). สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2548, จาก [http:// www.ashthailand.or.th/th/content_image/informationcenter/133.pdf](http://www.ashthailand.or.th/th/content_image/informationcenter/133.pdf)
- พจณีย์ เหล่าอมต. (2532). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่และการเลิกสูบบุหรี่ของครูชายโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. ปรินิพนธ์ วท.ม. (การวิจัย-พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญศรี วรสัมปติ. (2537). ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด สถิติปัญญา และการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมกาเสพติดความเครียดในวัยรุ่นตอนต้น. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- โพลล์ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2546, พฤษภาคม). พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของคนกรุงเทพฯ. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2549, จาก http://www.ashthailand.or.th/th/content_image/Informationcenter/78.doc
- ไพโรจน์ โจ้ตสาห์กุล. (2531). เจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภรณ์ วัฒนสมบูรณ์; และคนอื่นๆ. (2542, พฤษภาคม-สิงหาคม). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพ เขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสุขศึกษา. 22(82): 38.
- ภาวณี นาวาพานิช. (2537). ความสัมพันธ์ระหว่าง ความพึงพอใจในงาน ความภาคภูมิใจในตนเอง ความวิตกกังวล และปัจจัยทางชีวสังคมบางประการ กับแนวโน้มการออกจากงานของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภาวณี วิสมล. (2538). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่และการไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนดอนทวารอากาศบำรุง. ภาคนิพนธ์ (เทคโนโลยี - สังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก.
- ภาวณี อยู่ประเสริฐ. (2540). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- มนตรี อนันต์รักษ์. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติแบบควบคุมจากภายใน ภายนอกตน ทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ และความเชื่อโชคลางในกลุ่มผู้มีอาชีพครู. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มาลา รักษาพรหมณ์. (2526). ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่ทำนายความตั้งใจในการสูบบุหรี่ ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- มาลินี ภูวนันท์; และคณะ. (2536). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาชายวิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.
- แม่สูบลูกเสียง มะเร็งเม็ดเลือดขาว. (2549). สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2549, จาก <http://www.thaihealth.or.th/cms/detail.php?key=cigar02&id=4229center/10.pdf?PHDSESSID=bdc3394dc9f2agf74aaea2a4387e641c>
- ยุวลักษณ์ ชันอาสา. (2541). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ของนักเรียนหญิงในมัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- เยาวชนไทยกับการสูบบุหรี่ ข้อเท็จจริง. (2548). สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2548, จาก http://www.ashthailand.or.th/th/content_image/informationcenter/119.pdf
- ระจิตรแก้ว เล็กอุทัย. (2542). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของนิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม (จิตวิทยาการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัฐจวน คำวชิรพิพาทักษ์; และวรนุช แหยมแสง. (2539). การป้องกันและควบคุมพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของบุคคลในวัยเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่. ทูลอดหนุณการวิจัยจากสถาบัน ควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- รัตนา ดอกแก้ว. (2539). ผลของการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนอาชีวศึกษา จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่งรัตน์ พรชัยวัฒนากร; และ วราภรณ์ ธาระวานิช. (2540, มกราคม-เมษายน). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นตอนปลายในมหาวิทยาลัยของรัฐบาลและเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร. วารสารคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. 40(1): 72.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร; และวิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2524). ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 25. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลาดทองใบ ภูอภิรมย์. (2530). บทบาทของครอบครัวในการป้องกันการติดยาเสพติด. รายงานการวิจัยฉบับที่ 37. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วณิชชา ฤกษ์ศิริ. (2540). ผลการใช้ตัวแบบในนิทานที่มีต่อการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในของเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีระดับสติปัญญาแตกต่างกัน. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณชนก จันทชุม. (2549). การพัฒนากลวิธีในการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดกาฬสินธุ์. ปรินูญานินพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณาสาริยาชีวะ. (2541). ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วรรณิกา วงศ์ไกรศรีทอง. (2528). ปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่ของพระภิกษุสงฆ์. วิทยานิพนธ์
วศ.ม. (สาขาวิทยาการระบาด). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่าย
เอกสาร.

วรรต สินวัต. (2546). การศึกษาพฤติกรรมพ่นฟุตบอลโดยใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย-
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วราพรรณ น้อยสุวรรณ. (2534). ทฤษฎีการใช้ยาในทางที่ผิด ในแผนประกอบ สารเสพติดใน
สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2535-2539. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

วันชัย ธรรมสังการ; กานดา จันท์แย้ม; และ เนตรนภิส จันทวัฒน์. (2541). ปัจจัยที่สัมพันธ์
กับการติดยาและสารเสพติดของผู้ป่วย ในศูนย์บำบัดรักษาเสพติดภาคใต้. รายงาน
การวิจัย ฉบับที่ 1. ศูนย์วิจัยพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ภาควิชาสารัตถศึกษา
คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วารุณี ภูริสนธิ์. (2531). การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน แนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา.
พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วิลาสินี พิพิธกุล. (2548, 21 พฤษภาคม). บุหรี่ภัยสีเทาที่กำลังคุกคามผู้หญิง. โพสต์ TODAY.
หน้า 10.

วีรวรรณ สุธีไกรลาศ. (2536). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ วศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรม-
ศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศรัณญา เบญจกุล; มณฑา เก่งการพานิช; ลักขณา เต็มศิริกุลชัย. (2549). สถานการณ์การ
บริโภคยาสูบของประชากรไทย พ.ศ. 2534-2547. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและจัดการความ
รู้เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบ. ถ่ายเอกสาร.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. ความแปลกแยกกับพฤติกรรมการทำงานของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

ศิริอร นพกิจ. (2545). เอกลักษณ์แห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และจิตลักษณะบางประการของ
นักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติและนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา. ปริญญานิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ-
โรฒ. ถ่ายเอกสาร

สมเกียรติ สุริยะกุล. (2527). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิธี
ในวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม
สัมพันธ์ และการใช้คู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. ปริญา
นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สมจิตต์ สุพรรณทัศน์. (2522, กรกฎาคม-กันยายน). การสูบบุหรี่และโรคมะเร็ง โปรแกรม
สุขศึกษาและปัญหาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม. วารสารสุขศึกษา. 2: 9-19.
- สมชัย ชื่นตา. (2528). การศึกษาถึงพฤติกรรมและปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่
ของกลุ่มนักเรียนชาย ระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น จังหวัด
ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (สาขาวิทยาการระบาด). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย สุพันธุ์วิช. (2520, กรกฎาคม). ผลของการสูบบุหรี่ต่อสุขภาพ. วารสารสุขภาพ.
หน้า 39.
- สมฤดี มอบนรินทร์. (2531). ระบาดวิทยาของการสูบบุหรี่ในนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศ-
นียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) อำเภอเมือง สงขลา. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (สาขารณสุขศาสตร์).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร
- สร้อย อนุสรณ์ธีรกุล; และคนอื่นๆ. (2544). การพัฒนาบทบาทสตรีในการรณรงค์ลดและเลิก
สูบบุหรี่ในครอบครัวและชุมชน. นนทบุรี : สถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ
กระทรวงสาธารณสุข. ถ่ายเอกสาร.
- สาริณี พงษ์เจริญไทย. (2534). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทัศนคติการสูบบุหรี่ของนักเรียนชาย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. ปรินุณานิพนธ์
ศศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2544). สรุปผลการสำรวจเบื้องต้น การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่
และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี. ถ่ายเอกสาร.
- สิริพร กาญจนะประโชติ. (2546). ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกด้านสุขภาพ พฤติกรรมการ
ดูแลสุขภาพ และสุขภาพจิตของกลุ่มผู้สูบบุหรี่ในกรุงเทพมหานคร. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- สิริศักดิ์ ฐริพัฒน์. (2531, มกราคม). ยาสูบและบุหรี่. วารสารสุขภาพ. 16(3): 46-52.
- สินวล จำคำ. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับวิธีเผชิญความเครียด.
ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุกัญญา คมสัน. (2540). กลวิธีเผชิญภาวะเครียดและพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ในวัยรุ่นผู้ใหญ่ตอนต้น. ปรินุณานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทน์เอม. (2539). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- สุพิชชา กิ่งแก้วก้านทอง. (2540). *ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของผู้หญิงในชุมชน: กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (พยาบาลสาธารณสุข). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.*
- สุรพงศ์ ชูเดช. (2547, มกราคม-มีนาคม). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนา มจร. 27(1): 101.*
- สูบบุหรี่ขณะตั้งครรภ์ ทำลูกไอคิ้วต่ำ. (2549). สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2549, จาก <http://www.thaihealth.or.th/cms/detail.php?id=4214>
- เหม ทองชัย. (2533). *ทัศนคติเชิงเสมอภาคของเยาวชนเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- อนงค์ คำชู. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – ปีที่ 6 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- อรรถัย ลิ้มตระกูล. (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.*
- อานุกาพ ทองอยู่. (2547). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- อารีย์ เงินแย้ม. (2539). *พฤติกรรมการป้องกันการสูดดมสารระเหยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- อุทัย แฝ้วพลสง. (2542). *สาเหตุการติดยาเสพติดของผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). *จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: บริษัท ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว จำกัด.*
- อุไรวันต์ คชาชีวะ. (2531, มกราคม). *บุหรี่ยังมีผลต่อการทำงานของหัวใจอย่างไร. วารสารสุขภาพ. 16(3): 53.*
- Bandura, Albert. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.

- Bertrand, L.D.; & Abernathy, T.J. (1993, February). Predicting Cigarette Smoking Among Adolescents Using Cross-Sectional and Longitudinal Approaches. *Journal of School Health*. 63(2): 98-103.
- Ebata, A.T.; & Moos, R.H. (1994). Personal, Situational, and Contextual Corelates of Coping in Adolescence. *Journal of Research on Adolescence*. 4(1): 99-125.
- Emery, E.M.; et al. (1993, May). The Relationship Between Youth Substance Use and Area-Specific Self-Esteem. *Journal of School Health*. 5(63): 224 – 228.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill Company.
- Jessor, R.; Donovan, J.E.; & Costa, F.M. (1991). *Beyond Adolescence Problem Behavior and Young Adult Development*. New York : Cambridge University.
- Maslow, A.H. (1970). *Motivation and Personality*. 2nd ed. New York: Harper And Row, Publishers.
- Murphy, N.T.; & Price, C.J. (1988, December). The Influence of Self-Esteem, Parental Smoking, and Living in a Tobacco Production Region on Adolescent Smoking Behaviors. *Journal of School Health*. 10(58): 401-405.
- Rawbone, R.G.; et al. (1978). Cigarette smoking among secondary schoolchildren in 1975. *Journal of Epidemiology and Community Health*. (32): 53-58.
- Sarason, I.G.; et al. (1992, May). Adolescents' Reasons for Smoking. *Journal of School Health*. 62(5): 185-190.
- Stachnik T.; & Hoppe R. (1986, February). The Smoking Problem. *Public Health Reviews*. 14(2): 15-138.
- Tucker, L.A. (1985, April). Physical, Psychological, Social, and Lifestyle Differences Among Adolescents Classified According to Cigarette Smoking Intention Status. *Journal of School Health*. 4(55): 127 – 131.
- Williams, A.F. (1973, December). Personality and Other Characteristics Associated with Cigarette Smoking Among Young Teenagers. *Journal of Health and Social Behavior*. pp. 374.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

1. อาจารย์ ดร.พรณี บุญประกอบ	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์
อินทรกำแหง	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ อุษา ศรีจินดารัตน์	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

1. วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี
2. วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยวกรุงเทพ
3. โรงเรียนศรีวิกรม์บริหารธุรกิจ
4. โรงเรียนกรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย
5. โรงเรียนเทคนิคพาณิชยการเจ้าพระยา
6. โรงเรียนเซนต์จอห์นเทคโนโลยี
7. โรงเรียนดุสิตพาณิชยการ
8. โรงเรียนพาณิชยการสามเสน

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามเรื่อง “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษา
อาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร”

แบบสอบถามงานวิจัย
เรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษา
อาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร
คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 8 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาหญิง
 - ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการควบคุมของบิดามารดาของนักศึกษาหญิง
 - ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนของนักศึกษาหญิง
 - ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามการเผชิญความเครียดของนักศึกษาหญิง
 - ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาหญิง
 - ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนเองของนักศึกษาหญิง
 - ตอนที่ 7 เป็นแบบสอบถามเจตคติต่อการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิง
 - ตอนที่ 8 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิง
2. การตอบแบบสอบถาม ให้นักศึกษาตอบแบบสอบถาม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ช่องระดับความคิดเห็นตามความเป็นจริง หรือความคิดเห็นที่ตรงกับนักศึกษามากที่สุด
3. กรุณาตอบคำถามให้ครบทุกข้อ เพราะหากว่านักศึกษาตอบขาดข้อใดข้อหนึ่งแล้วจะทำให้แบบสอบถามขาดความสมบูรณ์ ซึ่งอาจมีผลทำให้การวิเคราะห์คลาดเคลื่อนได้

ผู้วิจัยขอความกรุณาจากนักศึกษาในการตอบแบบสอบถามให้ตรงตามความเป็นจริงที่สุด

การนำเสนอข้อมูลในลักษณะข้อมูลส่วนรวม ใช้ในการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่านั้น จึงไม่มีผลกระทบใดๆ เกิดขึ้นกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักศึกษาทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวนิภาวรรณ หมีทอง
นิสิตปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาหญิง

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักศึกษาหญิง และโปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน()
หน้าข้อความที่เป็นจริง

1. ปัจจุบันท่านอายุปี
2. ท่านเรียนอยู่ระดับชั้น () ปวช.ปีที่ 1
 () ปวช.ปีที่ 2
 () ปวช.ปีที่ 3
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของท่านปัจจุบัน
 () คะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 2.00 () คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 2.00
4. รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครองของท่าน
 () ต่ำกว่า 1,000 บาท () 1,001 – 2,000 บาท
 () 2,001 – 3,000 บาท () มากกว่า 3,000 บาท
5. ลักษณะการอยู่ร่วมกันภายในครอบครัวปัจจุบัน
 () อยู่ร่วมกับบิดา-มารดา
 () อยู่ร่วมกับบิดา
 () อยู่ร่วมกับมารดา
 () อื่นๆ ระบุ.....
6. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง
 () ประถมศึกษา () ปริญญาตรี
 () มัธยมศึกษา () ปริญญาโท
 () อาชีวศึกษา () ปริญญาเอก
7. อาชีพของผู้ปกครอง
 () เกษตรกรรม () รับจ้าง
 () ค้าขาย () รับราชการ
 () อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการควบคุมของบิดามารดาของนักศึกษาหญิง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงในข้อใดข้อหนึ่ง

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง	ไม่ แน่ใจ	ไม่ จริง	ไม่ จริง เลย
1.	บิดามารดาดักเตือนข้าพเจ้าให้ระวังในการคบเพื่อนที่สงสัยว่าสุบบุหรี ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตาม					
2.	บิดามารดาแนะนำให้ข้าพเจ้าใช้เงินในจำนวนที่เหมาะสม					
3.	บิดามารดาดูแลข้าพเจ้าให้ใช้เงินอย่างประหยัด					
4.	ข้าพเจ้าเข้าใจเมื่อบิดามารดาไม่อนุญาตให้ข้าพเจ้าไปเที่ยวกลางคืนกับเพื่อน					
5.	บิดามารดาไม่สนใจว่าหลังเลิกเรียนแล้วข้าพเจ้าจะไปที่ไหน					
6.	ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องขออนุญาตบิดามารดา ก่อนออกจากบ้านในวันหยุด					
7.	ข้าพเจ้าเห็นว่าบิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องปฏิบัติตามกฎระเบียบ					
8.	เมื่อข้าพเจ้าจะไปไหน ข้าพเจ้าจะบอกบิดามารดาก่อนทุกครั้ง					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการเป็นตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อนของ
นักศึกษาหญิง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงในช่องใดช่องหนึ่ง

ข้อ	ข้อความ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเลย
1.	ข้าพเจ้าสูบบุหรี่ตามบิดามารดา			
2.	ข้าพเจ้าเห็นบิดามารดาสูบบุหรี่แล้วมีความสุข จึงทำตาม			
3.	เมื่อบิดามารดารับประทานอาหารเสร็จแล้ว มักจะสูบบุหรี่เสมอ			
4.	เมื่อเครียดบิดามารดาจะสูบบุหรี่เสมอ			
5.	บิดามารดามักให้ข้าพเจ้าไปซื้อบุหรี่มาให้เสมอ			
6.	เมื่อมีงานสังสรรค์ ข้าพเจ้ามักสูบบุหรี่ตาม เพื่อนสนิท			
7.	การสูบบุหรี่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นที่ยอมรับจาก เพื่อนในกลุ่ม			
8.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่เพื่อนสูบบุหรี่แล้วทำให้ดูดีขึ้น			
9.	เพื่อนๆ แนะนำให้ข้าพเจ้าสูบบุหรี่เพื่อทำให้ หายกลุ้มใจ			
10.	ข้าพเจ้ามักไปไหนมาไหนกับเพื่อนที่สูบบุหรี่ เสมอ			
11.	เมื่อมีการรวมกลุ่มเพื่อน เพื่อนๆหลายคนมัก สูบบุหรี่			
12.	ข้าพเจ้าเห็นเพื่อนสูบบุหรี่แล้วมีความสุข ข้าพเจ้าเลยอยากทำตาม			

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการเผชิญความเครียดของนักศึกษาหญิง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงในช่องใดช่องหนึ่ง

ข้อ	ข้อความ	ไม่ใช้	ใช้ บางครั้ง	ไม่ แน่ใจ	ใช้บ่อย	ใช้บ่อย มาก
	เมื่อเกิดความเครียดจากการประสบ ปัญหาในชีวิตประจำวัน ข้าพเจ้าจะ....					
1.	คิดว่าปัญหาทุกปัญหามีสาเหตุ และมี หนทางแก้ไข					
2.	พยายามทำความเข้าใจ พร้อมเตรียม ตัวรับผลของปัญหาต่างๆ ที่จะตามมา					
3.	มองภาพรวมของปัญหาทั้งหมดว่า เกิดขึ้นได้อย่างไร และจะแก้ไขได้ อย่างไร					
4.	พยายามคิดในทางบวก ใน ขณะเดียวกันก็ยอมรับความเป็นจริง					
5.	รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา นั้นก่อนลงมือแก้ไข					
6.	ร้องไห้หรือแสดงอารมณ์เพื่อที่จะเป็น การผ่อนคลายความตึงเครียด					
7.	พยายามคิดว่าปัญหานั้นเป็นเพียง ความฝัน					
8.	ให้คนอื่นแก้ไขปัญหา เพราะคิดว่า ปัญหาไม่ใช่ของข้าพเจ้าคนเดียว					
9.	ฝึกทำสมาธิ หรือใช้โยคะ ฝึกพลังจิต ให้สงบ					
10.	ไปออกกำลังกาย เพื่อลดความเครียด					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษาหญิง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงในช่องใดช่องหนึ่ง

ข้อ	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1.	ข้าพเจ้าเป็นที่พึ่งพาของบิดามารดาได้					
2.	ข้าพเจ้าคิดว่าตนเองมีความสามารถน้อยกว่าเพื่อนเสมอ					
3.	เพื่อนๆ มักให้ข้าพเจ้าเป็นหัวหน้ากลุ่ม					
4.	เพื่อนๆ เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนเก่ง มีความสามารถ					
5.	ข้าพเจ้าเป็นคนสำคัญคนหนึ่งในระดับเรียน					
6.	ข้าพเจ้ารู้สึกที่ตนเองไม่มีความสำคัญสำหรับเพื่อน					
7.	เพื่อนๆ พึงพอใจที่มีข้าพเจ้าเป็นเพื่อนคนหนึ่ง					
8.	ข้าพเจ้าเป็นที่รักใคร่ของอาจารย์					
9.	ข้าพเจ้าเป็นที่ชื่นชอบของคนในครอบครัว					
10.	ข้าพเจ้ารู้สึกที่ตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ					
11.	กิจกรรมทุกอย่างที่ข้าพเจ้าทำจะประสบความสำเร็จเสมอ					
12.	ข้าพเจ้าสามารถทำสิ่งต่างๆ สำเร็จได้ด้วยตนเอง					
13.	เวลาอยู่ในกลุ่มเพื่อน ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นคนไม่มีประโยชน์					
14.	ข้าพเจ้ารู้สึกที่ตนเองไม่มีคุณค่า ขณะที่อยู่ที่โรงเรียน					
15.	ข้าพเจ้าเป็นที่ภาคภูมิใจของบิดามารดา					

ตอนที่ 6 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจภายในตนของนักศึกษาหญิง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงในช่องใดช่องหนึ่ง

ข้อ	ข้อความ	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1.	เมื่อเพื่อนสนิทชักชวนให้ข้าพเจ้าสูบบุหรี่ ข้าพเจ้าจะสูบบุหรี่หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของข้าพเจ้าเอง					
2.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าอุบัติเหตุส่วนใหญ่นั้น มาจากความประมาทของตนเอง					
3.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าตนเป็นที่พึ่งแห่งตน					
4.	ข้าพเจ้ามีผลการเรียนไม่ดีเพราะ โชคชะตาไม่ช่วย					
5.	ข้าพเจ้ามักตัดสินใจหาด้วยวิธีการ เสี่ยงทายเป็นส่วนใหญ่					
6.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการที่ข้าพเจ้าสูบบุหรี่ เป็นเพราะเพื่อนชักชวน					
7.	การที่ข้าพเจ้าทำอะไรสำเร็จได้เพราะ ข้าพเจ้ามีความสามารถ					
8.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าหากทำดีก็จะได้ดี					
9.	ข้าพเจ้ายอมรับผลที่เกิดจากการ กระทำของตนเอง					
10.	ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้าตั้งใจเรียนและขยัน อ่านหนังสือก็จะได้เกรดดี					

ตอนที่ 7 แบบสอบถามเจตคติต่อการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงในช่องใดช่องหนึ่ง

ข้อ	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1.	ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจเวลาได้สูบบุหรี่					
2.	ข้าพเจ้าคลายเครียดเมื่อได้สูบบุหรี่					
3.	ข้าพเจ้าชอบรสชาติของบุหรี่ที่มี หลากหลายในปัจจุบัน					
4.	ข้าพเจ้าหายง่วงเมื่อได้สูบบุหรี่					
5.	ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดเมื่อเห็นคนรอบข้าง สูบบุหรี่					
6.	ข้าพเจ้ารู้สึกรังเกียจคนที่สูบบุหรี่					
7.	เมื่อเข้าไปใกล้คนสูบบุหรี่ ข้าพเจ้าจะรู้สึกได้ กลิ่นเหม็นตลอดเวลา					
8.	เมื่อสูบบุหรี่ข้าพเจ้าจะรู้สึกกระตือรือร้น ตลอดเวลา					
9.	ข้าพเจ้ารู้สึกสดชื่นขึ้นเมื่อได้สูบบุหรี่					
10.	เมื่อมีคนมาสูบบุหรี่ใกล้ๆ ข้าพเจ้าจะรู้สึก ไม่พอใจ และจะเดินออกห่างเสมอ					

ตอนที่ 8 แบบสอบถามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาหญิง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงในช่องใดช่องหนึ่ง

1. ท่านมีพฤติกรรมเหล่านี้หรือไม่

- () 1. ไม่เคยสูบบุหรี่
- () 2. เคยสูบบุหรี่น้อยกว่า 1 มวนไม่เกิน 1 ครั้ง
- () 3. สูบบุหรี่เฉพาะเมื่อมีงานเลี้ยง งานสังสรรค์
- () 4. สูบบุหรี่สัปดาห์ละครั้ง อย่างน้อยครั้งละ 1 มวน
- () 5. สูบบุหรี่สัปดาห์ละ 3-4 วัน อย่างน้อยครั้งละ 1 มวน
- () 6. สูบบุหรี่ทุกวันวันละ 1 มวน
- () 7. สูบบุหรี่ทุกวันวันละไม่น้อยกว่า 1 มวน

2. เหตุผลของการสูบบุหรี่ครั้งแรกของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. สืบคลายความเครียด
- () 2. สูบแก้เหงาในเวลาว่าง
- () 3. สูบตามเพื่อน
- () 4. สูบเพื่อแสดงความโก้ เท่
- () 5. สูบเพราะอยากลอง
- () 6. สูบเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน
- () 7. สูบเพื่อแสดงความมั่นใจในตนเอง
- () 8. อื่นๆ ระบุ.....

3. ลักษณะนิสัยในการสูบบุหรี่ของท่านเป็นอย่างไร

- () 1. สูบทุกวัน
- () 2. สูบ 2 – 3 วันต่อครั้ง
- () 3. สูบสัปดาห์ละครั้ง
- () 4. สูบบางโอกาส เช่น เวลาสอบ, เข้าสังคม, เวลาดื่มสุรา เป็นต้น

4. ค่าใช้จ่ายของบุหรี่ต่อเดือน

- () 1. น้อยกว่า 50 บาท
- () 2. 51 – 100 บาท
- () 3. 101 – 150 บาท
- () 4. 151 – 200 บาท
- () 5. 201 – 250 บาท
- () 6. 251 – 300 บาท
- () 7. มากกว่า 300 บาท

5. โอกาสในการสูบบุหรี่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. เวลาใช้ความคิติดอยู่คนเดียว
- () 2. เมื่อมีความเครียด
- () 3. เมื่อมีความประหม่า
- () 4. หลังรับประทานอาหาร
- () 5. ก่อนรับประทานอาหาร
- () 6. หลังตื่นนอนใหม่
- () 7. ทุกครั้งที่มีโอกาส
- () 8. เวลาหยุดพักระหว่างเรียน
- () 9. อื่นๆ ระบุ.....

6. สถานที่ในการสูบบุหรี่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ในห้องน้ำ

() 2. ในที่พัก

() 3. บริเวณที่โล่งแจ้ง เช่น สนามกีฬา

() 4. ไม่เลือกสถานที่แล้วแต่โอกาสอำนวย

() 5. สูบเฉพาะเวลากลับบ้าน

7. ปริมาณการสูบบุหรี่วันละกี่มวน

() 1. จำนวน 1 – 5 มวน

() 2. จำนวน 6 – 10 มวน

() 3. จำนวน 11 -15 มวน

() 4. มากกว่า 15 มวน

ภาคผนวก ง
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมกับคะแนนรายข้อ (r)
และค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามปัจจัยเชิงสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม
การสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมกับคะแนนรายข้อ (r)
และค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

การควบคุมของบิดามารดา		การเป็นตัวแทนด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน		การเผชิญความเครียด	
ข้อที่	r	ข้อที่	r	ข้อที่	r
1	0.334	1	0.770	1	0.414
2	0.069*	2	0.599	2	0.492
3	0.293	3	0.459	3	0.552
4	0.195*	4	-0.379*	4	0.414
5	0.361	5	0.354	5	0.465
6	0.528	6	0.326	6	-0.508*
7	-0.112*	7	0.772	7	-0.206*
8	0.301	8	0.741	8	0.294
9	0.331	9	0.612	9	0.152*
10	0.429	10	0.493	10	0.169*
11	0.483	11	0.432	11	0.399
		12	0.557	12	0.255
		13	0.760	13	0.274
		14	0.085*	14	0.420
				15	0.053*

หมายเหตุ : * ข้อคำถามที่ตัดออกเนื่องจากค่าอำนาจจำแนกต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมกับคะแนนรายข้อ (r)
และค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามบุคลิกภาพ

ความภาคภูมิใจในตนเอง		ความเชื่ออำนาจภายในตน		เจตคติต่อการสูญบุหรี	
ข้อที่	r	ข้อที่	r	ข้อที่	r
1	0.379	1	0.207	1	0.768
2	0.404	2	-0.050*	2	0.775
3	0.330	3	0.395	3	0.739
4	0.420	4	0.524	4	0.762
5	0.031*	5	0.391	5	0.535
6	0.393	6	0.309	6	0.707
7	0.270	7	0.202	7	0.694
8	0.436	8	0.499	8	0.570
9	0.682	9	0.512	9	0.590*
10	0.634	10	0.693	10	0.595*
11	0.660	11	-0.304*	11	0.648
12	0.427	12	0.684	12	0.746
13	0.448	13	0.173*	13	0.597*
14	0.302			14	0.539*
15	0.538			15	0.616*
16	0.555			16	0.780*

หมายเหตุ : * ข้อคำถามที่ตัดออกเนื่องจากค่าอำนาจจำแนกต่ำ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวนิภาวรรณ หมีทอง
วันเดือนปีเกิด	พฤศจิกายน 2520
สถานที่เกิด	อ.เมือง จ.สิงห์บุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	79/158 ถ.พญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่พัฒนาสินค้า
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	ธนาคารไทยพาณิชย์
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2533 – 2538	มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) โรงเรียนสตรีวิทยา
กรุงเทพมหานคร	
พ.ศ.2539 – 2542	ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ
พ.ศ.2546 – 2551	ปริญญาโทวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรม- ศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ